justiits22.qxd 25.06.2007 5:14 Page 1

Justiitsministeerium

Kriminaalpoliitika uuringud
4

KURITEGEVUS EESTIS

2006

Tallinn 2007

justiits22.qxd 25.06.2007 5:17 Page 2

Toimetaja Mari-Liis Liiv
Keeletoimetaja Kalev Lattik
Kokkuvõtte tõlge Airi Rääk, OÜ Luisa Tõlkebüroo

Väljaandja
Justiitsministeerium
Tõnismägi 5a
Tallinn 15191
Tel: +372 6208100
Faks: +372 6208109
E-post: info@just.ee
Kodulehekülg: www.just.ee

ISSN 1736-2377
ISBN 978-9985-9359-6-5

justiits22.qxd 25.06.2007 5:14 Page 3

SISUKORD

Sissejuhatus....6
I Kuritegevus Eestis 2006. aastal – kokkuvõte....8
Kokkuvõte kuritegevusest Eestis....9
Kuriteod maakondades ja suuremates linnades....10
Kuriteoliigid....12
Kuritegudega tekitatud varaline kahju....13
Kuritegudes kahtlustatavate vanus ja sugu....13
II Ülevaade kuritegevusest kuriteoliigiti....15
Isikuvastased kuriteod....16
Tapmine, mõrv, raske tervisekahjustuse tekitamine....17
Kehaline väärkohtlemine....18
Inimkaubandus....19
Varavastased ja intellektuaalse omandi vastased kuriteod....21
Vargus....23
Röövimine....25
Kelmus....26
Väljapressimine....27
Intellektuaalse omandi vastased kuriteod....28
Narkokuriteod....29
Ametialased ja majanduskuriteod....32
Ametialased ja korruptsioonikuriteod....33
Majanduskuriteod....35
Liikluskuriteod....39
Alaealistega seotud kuriteod....42
Alaealiste vastu toime pandud kuriteod....43
Alaealiste poolt toime pandud süüteod....47
Õigusemõistmise vastased kuriteod....50
Avaliku rahu vastased kuriteod....53
Avaliku julgeoleku vastased kuriteod....54
Avaliku korra vastased kuriteod....55
Avaliku võimu teostamise vastased kuriteod....56
Riigi ja kodaniku vastu suunatud kuriteod....58
Avaliku usalduse vastased kuriteod....59
Rahvatervisevastased kuriteod....61
Poliitilised ja kodanikuõiguse vastased kuriteod....61
Riigivastased kuriteod....62
Keskkonnavastased ja üldohtlikud kuriteod....63
Keskkonnavastased kuriteod....63
Üldohtlikud kuriteod....64
III Kuritegevuse kontrollimine....66
Mõisted....66
Kohtueelne kriminaalmenetlus....68

justiits22.qxd 25.06.2007 5:14 Page 4

Kuriteod prokuratuuride tööpiirkonnas ... 69
Kahtlustatava tuvastamine ... 70
Kohtueelse kriminaalmenetluse pikkus ... 71
Kriminaalasjade lõpetamine ja kohtusse saatmine ... 72
Kriminaalkohtumenetlus ... 75
Kriminaalasjade lahendamine maakohtutes ... 75
Kriminaalasjade lahendamine ringkonnakohtutes ... 76
Kriminaalasjade lahendamine Riigikohtus ... 76
Vangistus ... 77
Vangistuse pikkus ... 78
Kinnipeetavate iseloomustus ... 78
Alaealised kinnipidamisasutuses ... 79
Kinnipeetavad kuriteoliikide kaupa ... 79
Kriminaalhooldus ... 81
Kriminaalhooldusaluste iseloomustus ... 82
Alaealised kriminaalhooldusalused ... 83
IV Kriminaalpoliitika ülevaade 2006 ... 84
Korrakaitseseadus ... 85
Kiirmenetlus ja lepitusmenetlus, lähenemiskeeld kriminaalmenetluses ... 85
Karistusseadustiku uuendamine ... 85
Kriminaaltulu konfiskeerimine ... 85
Majanduskuriteod ... 86
Teised tähtsamad muudatused ... 86
Alaealiste kuritegevuse vähendamise arengukava ... 87
Vangide arvu vähendamine ... 87
Inimkaubanduse vastu võitlemise arengukava ... 88
Koostöö teadusasutustega ning uuringute kasutamine kriminaalpoliitikas ... 88
Uuringud alaealiste teemal ... 89
Kinnipeetavaid ja vanglaid puudutavad uuringud ... 90
Teised olulised uuringud ... 90
Kuritegevuse statistika, kriminaalmenetlusregister ja E-toimik ... 91
Olustikuline kuriteoennetus ... 92
Kogukonnakeskne politsei ... 92
Sotsiaalne kuriteoennetus ... 92
Laste kasvukeskkonna edendamine ... 93
Võitlus alkoholismi ja narkomaaniaga ... 94
Vanglast vabanenute rehabiliteerimine ... 94
Crime in Estonia - a Summary ... 96
A summary of crime in Estonia ... 96
Crime in counties and larger cities ... 97
Types of criminal offences ... 98
Proprietary damage caused by criminal offences ... 100
Age and gender of those suspected of criminal offences ... 100

justiits22.qxd 25.06.2007 5:14 Page 5

Kasutatud kirjandus....102
LISAD....104
1. Registreeritud kuriteod....104
2. Registreeritud kuritegude arv karistusseadustiku peatükkide ja piirkondade järgi....109
3. Kuritegudes kahtlustatavate sooline jaotus....111
4. Kuritegudes kahtlustatavate vanuseline jaotus....111
5. Kuritegude toimepanemine....112
6. Kuritegudega tekitatud varaline kahju....113
7. Keskmine menetluse pikkus kriminaalas ja alustamisest lõpliku menetlusotsuseni....115
8. Prokuratuuri poolt lõpetatud või kohtusse saadetud kuritegude arv....119
9. Prokuratuuri lõplikud menetlusotsused kuriteo, isiku ja toimiku alusel..122
10. Kuritegudes tehtud ringkonnaprokuratuuride menetlusotsuste arv ja protsentuaalne jaotus otsuste liikide alusel....112

justiits22.qxd 25.06.2007 5:14 Page 6

SISSEJUHATUS

Kriminaalstatistika aastakogumik kajastab andmeid kuritegevuse kohta Eestis 2006. aastal. Ühest küljest aitavad sellised andmed teha kriminaalpoliitilisi otsuseid ja mõõta senise töö edukust, teisest küljest on see andmeallikaks teadlastele ja üliõpilastele ning võimaldab ajakirjanikel ja avalikkusel saada ülevaadet kuritegevusest Eestis.

Kogumik kajastab ainult kriminaalmenetluse andmeid ning seetõttu on toodud info üksnes kuritegude kohta. Süütegude teist suurt rühma – väärtegusid – antud kogumik ei hõlma.

Teadmiseks andmete tõlgendamisel

Kogumik sisaldab registreeritud kuritegevuse ja kohtueelse menetluse statistikat justiitsministeeriumi kriminaalmenetlusregistrist. Siinse aruande ning politseistatistika andmed kuritegevuse kohta ei ole üks-ühele võrreldavad, sest kriminaalmenetlusregister sisaldab lisaks politsei infole ka teiste uurimisasutuste ja prokuratuuri andmeid.

Kriminaalmenetlusregistri andmete kvaliteeti mõjutab suuresti menetlejate hoolsus andmete sisestamisel ning prokuratuuri kontroll sisestatud andmete täielikkuse ja õigsuse üle. Andmekvaliteeti on mõjutanud ka tehnilised probleemid: ehkki käesoleval aastal on neid märksa vähem kui 2005. aastal, võib siiski esineda ebatäpsusi – mõningaid juhtumeid andmebaas ei kajasta, mõningaid isikuid kajastab mitmekordselt jne.

Lisaks kriminaalmenetlusregistrile on andmeallikana kasutatud kinnipeetavate registrit, kohtute infosüsteemi, kriminaalhoolduse andmebaasi ning ka politseiameti andmeid. 2007. aasta alguses puudub piisav teave jõustunud süüdimõistvate kohtuotsuste kohta – ei ole veel võimalik öelda, kas kuriteos kahtlustatavad mõisteti kuriteos süüdi.

Registreeritud kuritegevuse andmed väljendavad esialgset hinnangut kuriteo kvalifikatsioonile ning see võib nii kohtueelse kui ka kohtumenetluse käigus muutuda – näiteks kui esialgu on kuritegu kvalifitseeritud pistise andmisena, hiljem aga altkäemaksu andmisena. Juhul kui kriminaalmenetlust on alustatud ja see hiljem lõpetatakse, jääb kuritegu siiski arvele. Näiteks aastatel 2003–2004 registreeriti palju esialgu teadmata põhjusega surmajuhtumeid surma põhjustamisena ettevaatamatusest või laibarüvetamisena, kuid hiljem selgus, et tegu polnudki kuriteoga – samas kajastusid need juhtumid siiski statistikas. Seetõttu lisandus isikuvastaseid "kuritegusid" 2003. aastal hinnanguliselt 2500 juhtumit ja 2004. aastal 1500 juhtumit, mis samavõrra mõjutas ka registreeritud kuritegude koguarvu. Alates 2005. aastast on niisuguste juhtumite registreerimise põhimõtteid korrastatud ning olulist moonutust statistikas enam ei ole.

Kuna ametlik statistika kirjeldab vaid jäämäe veepealset osa kuritegudest – uuringute andmetel antakse politseile teada umbes kolmandikust kuritegudest –, siis on lisaks ametlikule statistikale kogumikus toodud võrdluseks ka andmeid sotsioloogilistest uuringutest, näiteks ohvriuuringust, alaealiste kohta koostatud uuringutest, korruptsiooniuuringust jms.

justiits22.qxd 25.06.2007 5:14 Page 7

Põhimõisted

Kuritegevusest rääkides kasutatakse mõisteid "kriminaalasi", "kuritegu", "kahtlustatav", "süüdistatav". Üks kriminaalasi võib sisaldada mitut kuritegu ning ka mitut kahtlustatavat või süüdistatavat. Samas võib üks isik toime panna mitu kuritegu ning mitu isikut võib osaleda ühe kuriteo toimepanemisel. Reeglina on kriminaalasju kõige vähem ning kuritegusid kõige enam. Kõige parema pildi kuritegevusest annab ki kuritegude arv.

Kogumikus kasutatakse valdavalt kuriteo toime pannud isiku kohta "kahtlustatav", ent mõnel juhul ka "süüdistatav". Kahtlustatav on isik, kes on kuriteos kahtlustatavana kinni peetud või isik, keda on piisav alus kahtlustada kuriteo toimepanemises ja kelle suhtes on alustatud menetlus. Süüdistatavad isikud on need, kelle kohta prokuratuur on koostanud süüdistusakti või kellele on esitatud süüdistusakt kiirmenetluses või isik, kellega on kokkuleppemenetluses sõlmitud kokkulepe (kriminaalmenetluse seadustiku (KrMS) § 35). Kuna kahtlustatava staatus võib kiiresti muutuda, näiteks tema kohta süüdistusakti koostamise tõttu, ei ole kuritegevuse kirjeldamisel oluline kahtlustataval ja süüdistaval sisulist vahet teha.

Rääkides kuritegude "tuvastamise määrast" peetakse silmas prokuratuuris lõpliku menetlusotsuse saanud kuritegude arvu. See näitab, kui paljudele registreeritud kuritegudele on kohtueelses menetluses "lahendus" leitud – kas kriminaalasi on näiteks otstarbekusest ära lõpetatud või kohtusse saadetud. See, kas süüdistatav ka lõpuks kuriteos süüdi mõistetakse, selgub alles kohtus ning seetõttu ei ole kohtueelses menetluses veel kuritegude lõplikku avastamise taset võimalik öelda. Aluseks on võetud 2006. aastal kohtusse saadetud või lõpetatud kuriteod, kusjuures eelduseks oli, et kuritegudes oli kahtlustatav tuvastatud. Tuvastamise määra arvutamisel ei arvestatud kuritegusid, mille menetlus lõpetati kuriteo toime pannud isiku tuvastamatuse või kriminaalmenetlust välistava asjaolu ilmnemise tõttu (KrMS-i § 200 ja § 200'). Tuvastamise määra arvutamisel võeti arvesse kohtusse saatmiste arv ning otstarbekusest lõpetatud kuritegude arv, kusjuures otstarbekust tõlgendati laialt, hõlmates KrMS-i §-d 201–204 (KrMS-i § 205 alusel lõpetamisi 2006. aastal ei olnud). Samas kajastab tuvastamise määr ka juba varem registreeritud kuritegusid: näiteks kui menetlus alustati ja kuritegu registreeriti 2004. aastal ning kohtusse jõudis alles 2006. aastal, siis tuvastamise määra puhul on arvesse võetud vaid kohtusse saatmise aastat, sõltumata kuriteo registreerimise aastast.

Ülesehitus

Kogumik koosneb neljast osast. Esimene peatükk annab ülevaate kuritegevusest üldiselt – levinumad kuriteod, kuritegevus piirkonniti, kurjategijate vanus jne. Teises peatükis vaadatakse iga kuriteoliiki eraldi. Kuritegusid liigitatakse karistusseadustiku alusel ning need on jaotatud kümneks suuremaks rühmaks, kus iga rühma sees on omakorda konkreetsed kuriteod. Näiteks on üheks kuritegude rühmaks isikuvastased kuriteod, mis omakorda jagunevad tapmisteks, mõrvadeks jne. Kolmandas peatükis käsitletakse kuritegude kontrollimist – kui pikalt kulub aega kuriteo kohtueelseks menetlemiseks, kui palju kriminaalasju aastas jõutakse menetleda, kui suur on kohtute töökoormus, kui palju inimesi on kinnipidamisasutustes ja palju

justiits22.qxd 25.06.2007 5:14 Page 8

muud. Lõpuks antakse ülevaade olulisematest kriminaalpoliitilistest arengutest 2006. aastal – esitatakse ülevaade tähtsamatest seadustest, uuringutest ja strateegiatest.

Koostajad

Kogumiku koostajad on justiitsministeeriumi töötajad Marju Agarmaa, Andri Ahven, Eerik Hanni, Martin Hirvoja, Saale Laos, Anu Leps, Mari-Liis Liiv, Jako Salla, Anne Kruusement, Külli Luha ja Maiken Mardim. Lisaks andsid panuse ülevaate koostamisel Olga Dorogan Viru ringkonnaprokuratuurist, Merle Heitur riigikohtust, Pille Luiga Eesti noorsootöö keskusest, Anna Markina Tartu ülikoolist, Maiu Põldar politseiametist, Priit Heinsoo, Priidu Ristkok ja Eedi Sepp siseministeeriumist, Anne Sillaots Lääne ringkonnaprokuratuurist, Anniki Tikerpuu sotsiaalministeeriumist, Kristi Uueni kultuuriministeeriumist ning Aare Vilu haridus- ja teadusministeeriumist.

justiits22.qxd 25.06.2007 5:14 Page 9

I
KURITEGEVUS EESTIS 2006. AASTAL – KOKKUVÕTE

- 2006. aastal registreeriti Eestis 51 834 kuritegu, mis on 7% võrra vähem kui 2005. aastal.
- Esimese astme kuritegusid registreeriti 2688, teise astme kuritegusid 49 146.[1]
- Kõige suurema osa kuritegudest moodustasid varavastased kuriteod, mida oli 63%.
- Isikuvastased kuriteod moodustasid 10% kuritegudest.
- 53% kuritegudest registreeriti Tallinnas ja Harjumaal, 12% Ida-Virumaal, 10% Tartumaal.
- Kõige vähem registreeriti kuritegusid Hiiumaal – 0,3% kõigist kuritegudest.
- Varalist kahju tekitati kuritegudega umbes 467 miljonit krooni.
- Kuritegudes kahtlustatavad on noored – 30% olid 18–24-aastased.
- 90% kuritegudest panid toime mehed.

Kokkuvõte kuritegevusest Eestis

2006. aastal registreeriti Eestis 51 834 kuritegu, mis on lähedane kuritegevuse tõusu eelsele tasemele 1999. aastal, kui registreeriti 51 539 kuritegu. Aastatel 2003-2005 püsis kuritegude arv stabiilsena, näidates siiski vähenemise märke. Võrreldes 2005. aastaga vähenes kuritegude arv 2006. aastal 7% ehk 3752 kuriteo võrra.

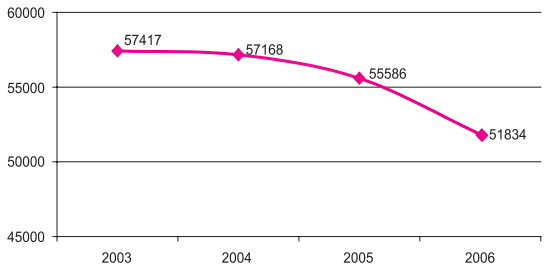

Joonis 1. Registreeritud kuritegude üldarv 2003–2006

[1] *Esimese astme kuriteod on raskemad kuriteod, mille eest on raskeima karistusena ette nähtud üle viie aasta vangistust, juriidilise isiku puhul sundlõpetamine; teise astme kuriteod on kergemad kuriteod, mille eest on raskeima karistusena ette nähtud alla viie aasta vangistust või rahaline karistus.*

justiits22.qxd 25.06.2007 5:14 Page 10

Raskemaid (esimese astme) kuritegusid registreeriti 2006. aastal 2688, mis on 10% (294) vähem kui aasta tagasi. Võrreldes 2003. aastaga on esimese astme kuritegude arv vähenenud aga enam kui kolmandiku ehk 951 võrra.

Kergemate (teise astme) kuritegude arv on nelja aasta jooksul olnud stabiilne, kuid vähenemine on toimunud ka nende puhul. 2006. aastal vähenes kergemate kuritegude arv võrreldes 2005. aastaga 7% (3458).

37% 2006. aastal registreeritud kuritegudest pandi toime grupis. Selliste kuritegude hulk ületas 50% avaliku usalduse vastaste, ametialaste, varavastaste ning rahvatervisevastaste kuritegude puhul. Üksi pandi kõige rohkem toime liikluskuritegusid, õigusemõistmisevastaseid kuritegusid ning isikuvastaseid kuritegusid.

Kuriteod maakondades ja suuremates linnades

Kõige kõrgem kuritegevuse tase 2006. aastal oli Harjumaal (27 233), Ida-Virumaal (6222) ja Tartumaal (4973) ning kuritegevus oli koondunud valdavalt suurematesse linnadesse. Statistikaameti andmetel[2] elas 2006. aastal Tallinnas, Narvas ja Tartus 42% Eesti elanikkonnast – nendes linnades pandi toime ka enamik kuritegusid. Linnade arvestuses registreeriti kõige rohkem kuritegusid Tallinnas (22 123), kus kuriteod moodustasid 43% kõikidest Eestis registreeritud kuritegudest. Tallinnale järgnesid Tartu (3881 – 8%), Narva (2444 – 5%), Pärnu (1781 – 3%) ning Kohtla-Järve (1245 – 2%).

Võrreldes kuritegude arvu ja elanike arvu osakaalu Eesti viies suuremas linnas, registreeriti Tallinnas proportsionaalselt enam kuritegusid, kui seda võiks eeldada elanike osakaalu alusel. Teistes suurematesse linnades on rahvastiku ja kuritegevuse osakaalud peaaegu võrdsed.

Pärnumaal registreeriti 2993 kuritegu, üle 1000 kuriteo registreeriti Lääne-Virumaal (1866), Viljandimaal (1320), Valgamaal (1097), Raplamaal (1069) ning Võrumaal (1038). Teistes maakondades jäi registreeritud kuritegude arv alla 1000. Kõige vähem registreeriti kuritegusid Hiiumaal (131).

Ida-Virumaa eristus teistest maakondadest sellega, et kui teistes maakondades koondus kuritegevus peamiselt suurematesse linnadesse, siis Ida-Virumaal registreeriti rohkem kuritegusid väljaspool suuremaid linnu, Kohtla-Järvet ning Narvat. Tööturuameti andmetel on töötus kõige suurem Ida-Virumaal, ka statistikaameti andmetel on Ida-Virumaal (ent ka Jõgevamaal) töötuse määr ülejäänud Eestiga võrreldes kõrgem, ulatudes kuni 13% aastas. Ida-Viru maakondliku portaali[3] andmetel on Virumaa Eesti kõige linnastunum maakond – *ca* 88 % elanikest elab linnades. Teatavasti on linnades kuritegevuse osakaal üldjuhul suurem ning kuritegevuse tase on üldjuhul madalam maakonnakeskustest kaugemal asuvates linnades (Raus ja Timmusk, 2005: 48). Ida-Virumaal on mitmeid väiksemaid linnasid ning keskusi nagu Sillamäe, Jõhvi, Kiviõli jt, kus töötuse tase on kõrge, mis osaliselt seletab kuritegevuse laienemist üle maakonna – töökohata inimestel on suurem risk sattuda kuritegelikule teele. Lisaks paistab Jõhvi silma sellega, et 2006. aastal registreeriti seal üsna suur hulk ametialaseid kuritegusid. Üldist kuritegevust mõjutavate sotsiaalmajanduslike ja demograafiliste teguritena on toodud välja muulaste osakaal rahvastikust, leibkonnaliikme keskmine sissetulek ja maakonna asustustihedus *(Ibid.: 39)*.

[2] *Statistika andmebaas www.stat.ee/5431*
[3] *Ida-Virumaa portaal http://www.ida-virumaa.ee*

justiits22.qxd 25.06.2007 5:14 Page 11

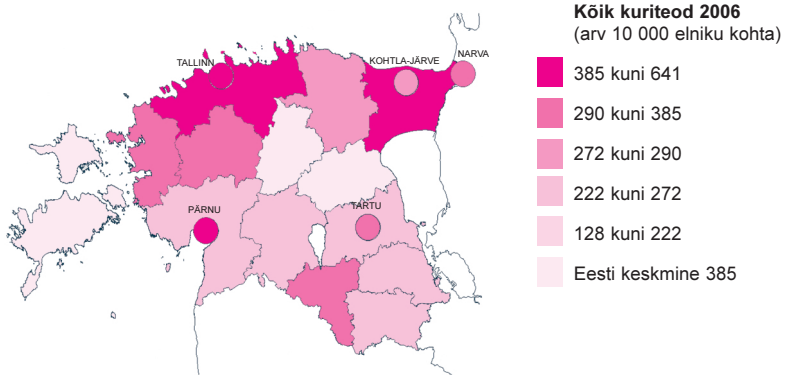

Joonis 2. Kuritegevuse tase piirkonniti 2006

Kõige suurema osa registreeritud kuritegudest moodustasid varavastased kuriteod – 63%, isikuvastaste kuritegude osakaal oli 10%, ülejäänud kuriteod moodustasid 27%.

Kuigi kõikides maakondades moodustasid suurima osakaalu varavastased kuriteod, siis eristus Hiiumaa, kus muude kuritegude osakaal oli suur – 45%, ent tuleb meeles pidada, et Hiiumaa kuritegevuse tase oli ülejäänud Eestiga võrreldes väga madal. Ka Viljandimaal oli keskmisest märksa suurem muude kuritegude osakaal (41%). Raplamaal oli võrdlemisi suur isikuvastaste kuritegude osakaal (18%). Harjumaal oli keskmisest kõrgem varavastaste kuritegude osakaal (69%).

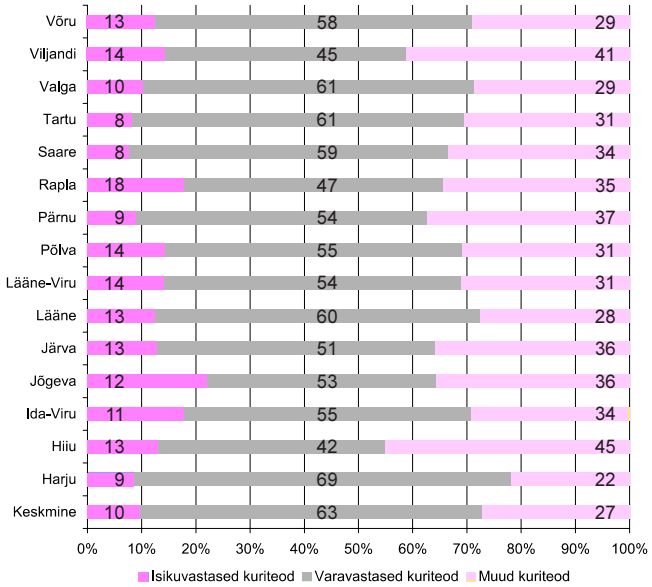

Joonis 3. Kuritegevus maakondades 2006

justiits22.qxd 25.06.2007 5:14 Page 12

Kuriteoliigid

2006. aastal registreeriti kõige enam varavastaseid kuritegusid (32 550), varavastaste kuritegude osakaal kuritegude koguarvust vähenes võrreldes 2005. aastaga 3% (66-lt 63%-ni).

Isikuvastaseid kuritegusid registreeriti 5055, mis moodustas kuritegude üldarvust 10% ning ületas 1% võrra 2005. aasta osakaalu (9%).

Endiselt on kasvamas liikluskuritegude registreerimissagedus: 2006. aastal registreeriti neid 4464, aasta varem 3868.

Avaliku rahu vastaseid kuritegusid registreeriti 2943, mis moodustas 6% kõikidest registreeritud kuritegudest.

Õigusemõistmisevastased kuriteod moodustasid 4% (2107), avaliku usalduse vastased kuriteod 3% (1606) ning rahvatervisevastaste kuriteod 2% (1006) kuritegudest. Ülejäänud kuritegude osakaal oli alla 2%.

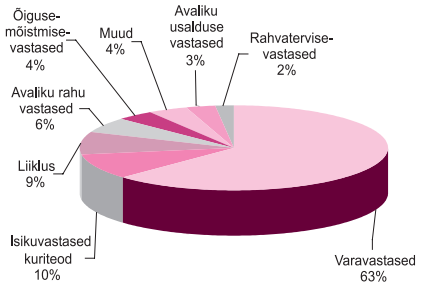

Joonis 4. Levinumad kuritegude grupid 2006

Üksikutest kuriteoliikidest pandi 2006. aastal enim toime varguseid (26 615), mida registreeriti võrreldes 2005. aastaga 3837 võrra vähem (30 452). Mitmendat aastat järjest kasvas mootorsõiduki joobes juhtimise registreerimiste arv – võrreldes 2005. aastaga registreeriti 2006. aastal 15% enam juhtumeid. Samuti tõusis võrreldes 2005. aastaga kehalise väärkohtlemiste arv (7%). Võrreldes 2005. aastaga vähenes enamlevinud kuriteoliikidest aga nii kelmuste kui ka avaliku korra raskete rikkumiste arv.

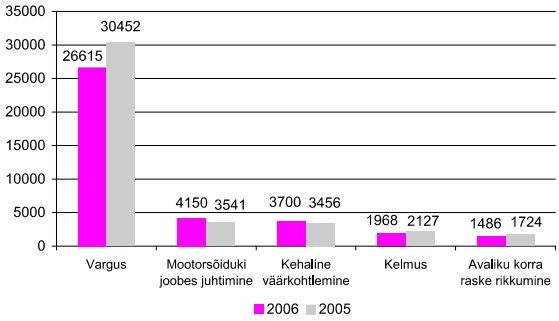

Joonis 5. Levinumad kuriteod 2005–2006

justiits22.qxd 25.06.2007 5:14 Page 13

2006. aastal jätkus tapmiste, mõrvade ning röövimiste kui avalikkuse turvatunnet oluliselt mõjutavate kuritegude arvu vähenemine – tapmisi ja mõrvu registreeriti 2006. aastal (koos tapmis- ja mõrvakatsetega) veerandi võrra vähem kui 2005. aastal, röövimiste arv vähenes kolmandiku võrra. 2005. aastaga samale tasemele jäi suures koguses narkootilise ja psühhotroopse aine ebaseadusliku käitlemise järgi kvalifitseeritud kuritegude arv ning raske tervisekahjustuse tekitamisega seotud kuritegude arv.

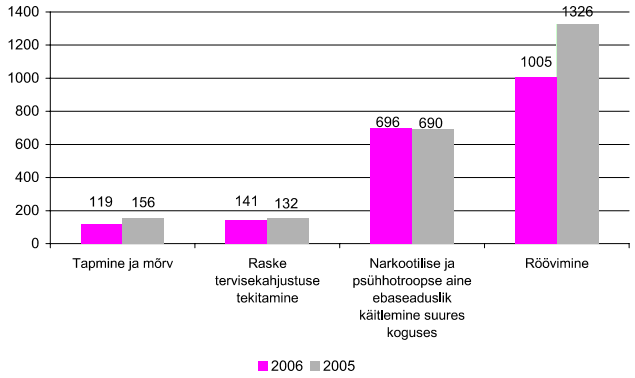

Joonis 6. Raskemad kuriteod 2005–2006

Kuritegudega tekitatud varaline kahju

Kriminaalmenetlusregistri andmetel tekitati 2006. aastal registreeritud kuritegudega varalist kahju 467 399 863 krooni. See summa põhineb kannatanu hinnangul kahju suurusele ning kriminaalmenetlusregistrisse sisestatud andmetel – võib eeldada, et tegelik kahju kuritegevusele on märksa suurem. Üle 90% varalisest kahjust (428 056 584) krooni tekitati varavastaste kuritegudega. Vargustega tekitati kahju 315 miljonit, röövimistega 5,6 miljonit, omastamisega 21 miljonit ning kelmustega 42 miljonit krooni.

Keskkonnavastaste kuritegudega tekitati varalist kahju peaaegu 10 miljonit krooni, majandusalaste kuritegudega 5,6 miljonit ning üldohtlike kuritegudega 4,7 miljonit krooni. Lapse ülalpidamise kohustuse rikkumisest tulenenud rahaline kahju oli 6,2 miljonit krooni.

Kuritegudes kahtlustatavate vanus ja sugu[4]

2006. aastal registreeritud kuritegudes tuvastati kahtlustatava isiku vanus 32 487 kuriteo puhul.

30% kahtlustatavatest olid 18–24-aastased, moodustades kõige suurema kahtlustatavate vanuserühma. 20% kahtlustatavatest olid 30–39-aastased ning 17% olid alaealised (14–17-aastased isikud). 25–29- ning 40–55-aastaseid oli mõlemaid 15%, 56-aastaste ja vanemate isikute osakaal oli 3%.

[4] *Toodud andmetes on igas kuriteos kahtlustatavaks tunnistamist arvestatud eraldi – seega võib osa isikuid avalduda statistikas mitu korda (nt isik, keda kahtlustatakse nii tapmise kui röövimise toimepanemises).*

justiits22.qxd 25.06.2007 5:14 Page 14

Kuni 24-aastased noored sooritasid kõige enam varavastaseid (59%), avaliku rahu (55%) ning avaliku usalduse vastaseid kuritegusid (47%). Vanemate kui 56-aastaste isikute arv oli suurem üldohtlike (12%) ja majandusalaste kuritegude puhul (7%). 25–29-aastaste isikute osakaal oli suurim õigusemõistmisevastaste kuritegude kategoorias (21%), 30–39- ning 40–55-aastastel isikutel ametialaste kuritegude grupis (vastavalt 40 ja 29%).

Suurema osa kuritegusid sooritasid mehed – keskmiselt oli kümnest kuriteos kahtlustatavaks tunnistatud isikust vaid üks naine. Kokku tuvastati kuriteos kahtlustatava isiku sugu 29 206 kuriteo puhul.

Meeste osakaal oli suurim liiklus- ja üldohtlikes kuritegudes, ulatudes vastavalt 97 ja 94%-ni. Keskmisest (90%) suurem oli meeste osakaal ka õigusemõistmisevastaste (93%), pere ja alaealiste vastaste (92%) ning ametialaste kuritegude (91%) puhul.

Naiste osakaal ületas keskmist (10%) avaliku usalduse vastastes (21%), majandusalastes (18%), rahvatervisevastastes (17%) ja isikuvastastes kuritegudes (12%).

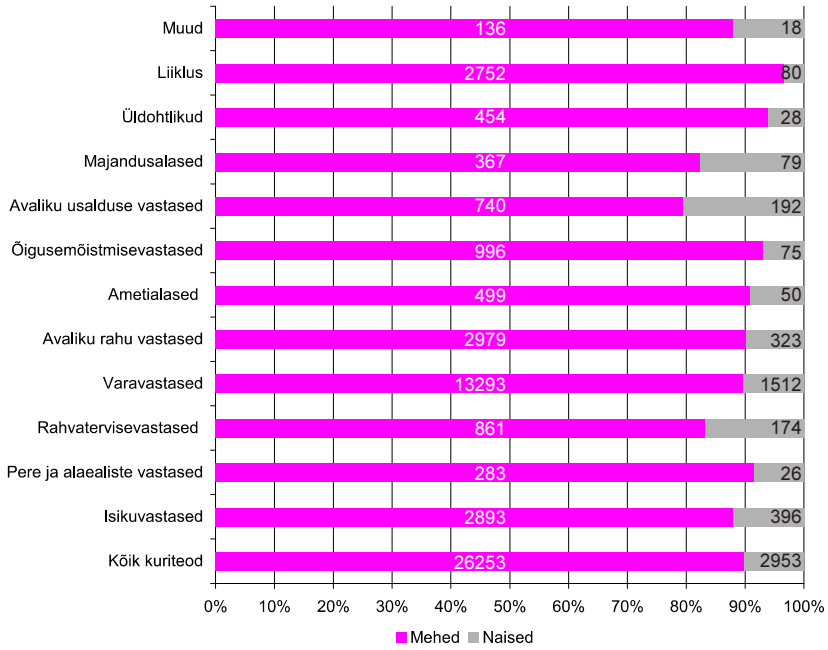

Joonis 7. Kuritegudes kahtlustatavate sooline jaotus

justiits22.qxd 25.06.2007 5:14 Page 15

II
ÜLEVAADE KURITEGEVUSEST KURITEOLIIGITI

Isikuvastased kuriteod

- Isikuvastased kuriteod moodustasid 2006. aastal 10% registreeritud kuritegudest ehk 5055 kuritegu.
- Isikuvastaste kuritegude tuvastamise määr oli 63%.
- Kõige sagedamini registreeriti isikuvastastest kuritegudest kehalist väärkohtlemist.
- Tapmiste ja mõrvade arv langes 2006. aastal kõige madalamale tasemele pärast 1990. aastat, kuid on rahvusvahelises võrdluses endiselt kõrge.
- Raskeid isikuvastaseid kuritegusid pandi 10 000 elaniku kohta kõige enam toime Ida-Virumaa linnades.
- Valdava osa isikuvastaseid kuritegusid panid toime alla 30-aastased, kuid samas oli vanemate inimeste osakaal muude kuriteoliikidega võrreldes keskmisest suurem.
- Kokku registreeriti 2006. aastal 135 inimkaubandusega seotud kuritegu.

Isikuvastased kuriteod on koondatud karistusseadustiku §-desse 113–150 (tapmine, raske kehavigastuse tekitamine, kehaline väärkohtlemine, vägistamine, ähvardamine jne). Peatüki lõpus on eraldi vaadatud veel inimkaubandusega seotud kuritegusid.

Isikuvastaseid kuritegusid registreeriti 2006. aastal 5055, mis moodustas 10% kõigist registreeritud kuritegudest. Andmetes kajastuvad ka lõpule viimata kuriteod (kuriteokatsed), näiteks tapmiste ja vägistamiste puhul.

2006. aastal saadeti kohtusse 2011 isikuvastast kuritegu. Menetlus lõpetati 1588-s kuriteos, neist 1187-l juhul otstarbekuse kaalutlustel. Kohtusse saadetud ja lõpetatud isikuvastaste kuritegude arv moodustas 63% sama aasta jooksul registreeritud kuritegude arvust ehk iga kümne registreeritud kuriteo kohta leidis esialgse lahenduse kuus kuritegu. Tapmiste ja mõrvade puhul oli tuvastamise määr väga kõrge – 71%.

Oluline isikuvastaste kuritegude ja ka kogu kuritegevuse statistikat mõjutav tegur on olnud kriminaalmenetluse seadustiku jõustumisega 1. juulil 2004. aastal kaasnenud muudatus kehalise väärkohtlemise juhtumite uurimisel: kui enne oli õigus taotleda kriminaalmenetluse alustamist vaid kannatanul (kes ühtlasi pidi tasuma kautsjoni), siis uus seadustik pani politseile juhtumite uurimise kohustuse ka kannatanu avalduse puudumisel. Sellest tulenevalt hakkas kehalise väärkohtlemise juhtumite registreerimine alates 2004. aasta teisest poolaastast kiiresti kasvama. Võrreldes 2003. aastaga registreeriti 2006. aastal ligi 3600 kuritegu rohkem.

justiits22.qxd 25.06.2007 5:19 Page 16

Paljudest vägivallaga seotud kuritegudest politseile ei teatata. 2004. aasta ohvriuuringu andmetel teatati politseile ligikaudu 1/4-st kallaletungidest ja ähvardustest. Üldjuhul teatatakse politseile kuriteost seda suurema tõenäosusega, mida raskema juhtumiga on tegu (Saar *et al,* 2005a). Seega ei kajasta ametlik statistika sugugi kõiki isikuvastaseid kuritegusid, seda eriti kergemate juhtumite korral.

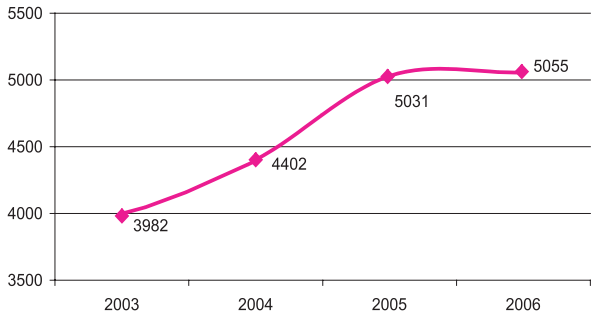

Joonis 8. Registreeritud isikuvastaste kuritegude arv 2003–2006*
** Andmed ei ole aastate lõikes täpselt võrreldavad (vt selgitus sissejuhatuses)*

2006. aastal moodustasid kõige suurema osa isikuvastastest kuritegudest kehalise väärkohtlemise juhtumid, mida registreeriti 3700 (73% isikuvastastest kuritegudest). Arvukuselt ja osakaalult järgnesid ähvardamine (444; 9%), vägistamine (153; 3%) ja raske tervisekahjustuse tahtlik tekitamine (141; 3%).

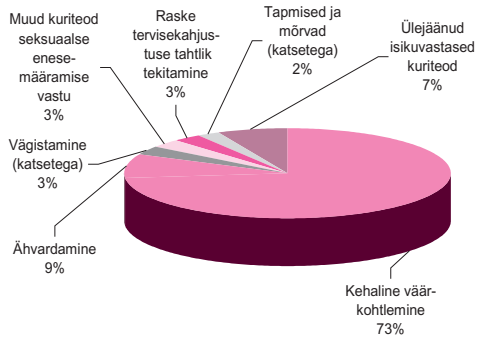

Joonis 9. Levinumad isikuvastased kuriteod 2006. aastal

Suurem osa isikuvastastest kuritegudest registreeriti Harjumaal – 46% (Tallinnas 37%), Ida-Virumaal 13%, Tartumaal 8%, Lääne-Virumaal ja Pärnumaal 5%.
Vaadates linnarahvastiku osakaalu kogurahvastikus, oli niisuguste kuritegude arv suhteliselt suur Tallinnas ja Narvas.

justiits22.qxd 25.06.2007 5:14 Page 17

Isikuvastastes kuritegudes tuvastati 3678 kahtlustatavat:

- 88% isikuvastastest kuritegudest panid toime mehed;
- 18% pandi toime grupis;
- 24% pandi toime 30–39-aastaste isikute poolt.

Tapmine, mõrv, raske tervisekahjustuse tekitamine

Karistusseadustik eristab tapmist (§ 113) ja mõrva (§ 114) – mõlemal juhul on kurjategija eesmärgiks ohver tappa, ent viimasel juhul lisanduvad raskendavad asjaolud, näiteks piinamine, üldohtlik viis, mitu ohvrit. Juhul kui kannatanu jääb ellu, on tegu tapmis- või mõrvakatsega (§ 25) – selles peatükis on tapmiste ja mõrvade hulka arvestatud ka katsed.

Raske terviskahjustuse tekitamisi on kahte liiki: tahtlik (§ 118) ning ettevaatamatusest (§ 119) tervisekahjustuse tekitamine. Raske tervisekahjustuse tekitamist ettevaatamatusest registreeriti 2006. aastal 19 juhtumit, neid järgnevalt ei vaadata.

Tapmisi, mõrvu ja raske tervisekahjustuse tahtliku tekitamise juhtumeid registreeriti 260, mis moodustas 2006. aastal 0,5% kõigist registreeritud kuritegudest. Kohtusse saadeti 171 niisugust kuritegu ja menetlus lõpetati 12-s kuriteos, sh 6 otstarbekuse kaalutlustel.

Tapmiste ja mõrvade arv langes 2006. aastal kõige madalamale tasemele pärast 1990. aastat ning sellele järgnenud väga kõrge tasemega aastaid. Tapmisi registreeriti 2006. aastal 107 ning mõrvu 12 (2005. aastal vastavalt 137 ja 19). Hoolimata langusest on tapmiste ja mõrvade arv Eestis ikka märksa kõrgem kui enamikus teistes Euroopa riikides. Näiteks oli Eesti 2002. aastal lõpuleviidud tapmiste ja mõrvade arvult ÜRO andmetel 110 maailma riigi seas 16. kohal, Eestis oli 10 juhtumit 100 000 elaniku kohta, samas kui näiteks Rootsis oli see näitaja 3 (67. koht); Hollandis 1 (96. koht); Küprosel 0,3 (109. koht), samas kui Venemaal oli 20 tapmist (9. koht), kõige kõrgem tapmiste määr oli Svaasimaal, kus tapeti 89 inimest 100 000 elaniku kohta (Dijk, 2006: 128). Kindlasti erinevad tapmised Eestis ning näiteks mõnes Aafrika riigis: kui meil on tapmised ning mõrvad seotud peamiselt joomingute käigus tekkinud tülidega, siis seal on see rohkem seotud sõjategevuse ning organiseeritud kuritegevusega.

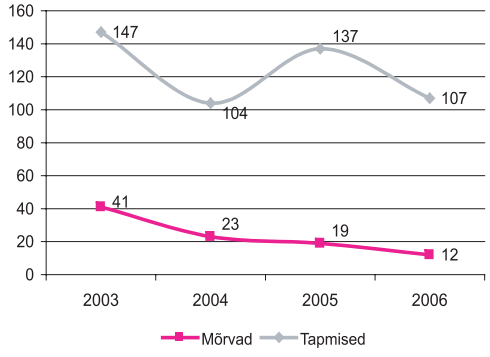

Joonis 10. Tapmiste ja mõrvade arv 2003–2006

justiits22.qxd 25.06.2007 5:14 Page 18

Kõige rohkem tapmisi ja mõrvu registreeriti Harjumaal, kus registreeriti 40% kõigist niisugustest kuritegudest Eestis (48). Ka Ida-Virumaal oli tapmiste ja mõrvade arv küllalt suur, moodustades 20% kõikidest tapmistest ja mõrvadest Eestis (24).

Linnadest registreeriti kõige enam mõrvu ja tapmisi Tallinnas (29) ja Narvas (12). Tapmiste ja mõrvade arv 10 000 elaniku kohta oli suurim Narvas (1,8) ja Kohtla-Järvel (1,3).

Raske tervisekahjustuse tahtliku tekitamise juhtumeid registreeriti 2006. aastal 141 (2005. aastal 132). Suurem osa neist registreeriti jällegi Ida-Virumaal ja Harjumaal – kummaski 35% kuritegudest (vastavalt 50 ja 49). Linnadest registreeriti kõige enam juhtumeid Tallinnas (35), Narvas (28) ja Sillamäel (8). Niisuguste kuritegude arv 10 000 elaniku kohta oli linnadest kõrgeim Sillamäel (4,8) ja Narvas (4,2).

Tapmistes, mõrvades ja raske tervisekahjustuse tahtliku tekitamise kuritegudes tuvastati 315 kahtlustatavat:

- 95% kuritegudest panid toime mehed;
- 32% pandi toime grupis;
- 22% panid toime 18–24-aastased.

43% tapmises kahtlustatavatest olid üle 40-aastased, samas kui mõrvades kahtlustatavad olid märksa nooremad – nende hulgas oli vaid 12% üle 40-aastaseid, samas kui 33% olid 18–24-aastased. Raske tervisekahjustuse tekitajate hulgas oli sarnaselt tapmises kahtlustatavatele palju üle 40-aastaseid (36%). Kriminaalne aktiivsus (kahtlustatavaid 10 000 elaniku kohta vanuses vähemalt 14 aastat) oli tapmiste puhul suurim 25–29-aastaste hulgas.

Kehaline väärkohtlemine

Kehalise väärkohtlemisena käsitleb karistusseadustik teise inimese tervise kahjustamist, löömist, peksmist või valu tekitanud muud väärkohtlemist (§ 121). Kehalise väärkohtlemise juhtumeid registreeriti 2006. aastal 3700, mis on 244 kuriteo võrra (7%) enam kui 2005. aastal. Tulenevalt peatüki sissejuhatavas osas kirjeldatud seadusemuudatustest ei ole andmed varasemate aastatega võrreldavad. 2006. aastal moodustasid kehalise väärkohtlemise kuriteod 7% kõigist registreeritud kuritegudest.

Lõpliku menetlusotsuse sai 2006. aastal 2701 kehalise väärkohtlemise juhtumit, millest kohtusse saadeti 1332 kuritegu. Menetlus lõpetati 1369-s kuriteos, neist 1058 juhul otstarbekuse kaalutlustel. Seega moodustas 2006. aastal kohtusse saadetud ja lõpetatud isikuvastaste kuritegude arv 65% sama aasta jooksul registreeritud kuritegude arvust.

Maakondadest registreeriti kehalise väärkohtlemise juhtumeid 2006. aastal kõige enam Harjumaal (1736) – 47% kõigist niisugustest kuritegudest Eestis. Võrdlemisi palju oli selliseid juhtumeid ka Ida-Virumaal (400), Tartumaal (285), Lääne-Virumaal (197) ja Pärnumaal (195).

Linnadest oli niisuguseid kuritegusid kõige rohkem Tallinnas (1412), Narvas (261), Tartus (196), Pärnus (111), Kohtla-Järvel (71). Juhtumite arv 10 000 elaniku kohta oli suurim Narvas (39), Tallinnas (36), Sillamäel (33) ja Rakveres (31).

Suurtes linnades on kuritegevuse tase tavaliselt kõrgem kui ümbritsevas maakonnas. Kõigist samas maakonnas registreeritud kehalise väärkohtlemise juhtumitest moodustas Tallinna osakaal 81%, Tartu 69%, Narva 65% ja Kohtla-Järve 18%, Pärnu 57%.

justiits22.qxd 25.06.2007 5:14 Page 19

Mäletatavasti on Ida-Virumaa eripäraks Eestis kõrgeim linnarahvastiku osakaal (88%). Jättes kõrvale Narva ja Kohtla-Järve, elab seal linnades 2/3 rahvastikust. Väljaspool kaht suuremat linna tõstab muu maakonna näitajaid ka neist linnadest pärit kurjategijate tegevus lähikonna valdades. Kuna Kohtla-Järvel registreeriti kehalise väärkohtlemise juhtumeid teiste linnadega võrreldes mõnevõrra vähem, jäi ka kuritegevuse tase madalamaks muu maakonna tasemest.

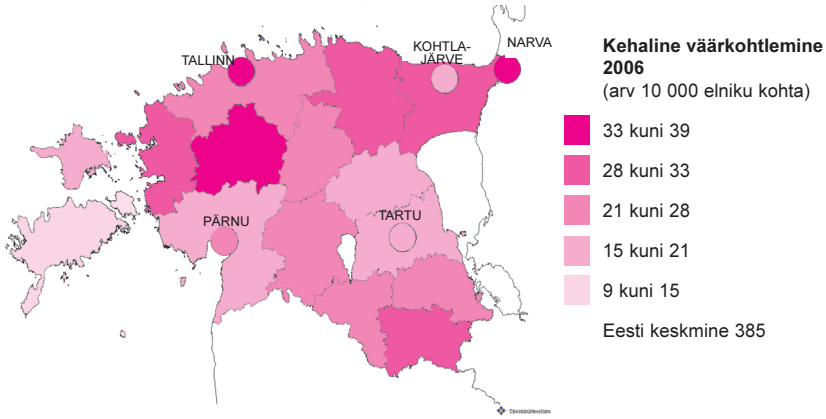

Joonis 11. Kehalised väärkohtlemised 10 000 elaniku kohta maakondades ja suuremates linnades 2006

Kehalise väärkohtlemise kuritegudes selgitati välja 2769 kahtlustatavat:

- 87% oli mehi;
- 84% pandi toime üksi;
- 30% oli üle 40-aastaseid.

Kuriteo toime pannud isikute vanus oli keskmisest kõrgem: 2006. aastal oli 30% kahtlustatavaist 40-aastased ja vanemad, 30–39-aastaste osakaal oli 25%, 18–24-aastaste osakaal 21%.

Inimkaubandus

Inimkaubandus on ÜRO rahvusvahelise organiseeritud kuritegevuse vastase konventsiooni lisaprotokolli järgi tegevus, mille eesmärk on teist inimest ekspluateerida kaubitseja enda poolt või seda võimaldada teiste poolt. Inimkaubitsemisel on palju alaliike, nt tööorjus – sunniviisiline töö, organidoonorlus ehk elundite ebaseaduslik eemaldamine, seksuaalne ärakasutamine. Vähemalt pooled ohvrid värvatakse seksitööstusesse, valdavalt prostituudiks.[5]

Kuigi Eesti karistusseadustikus pole kuriteokoosseisu nimetusega "inimkaubandus", on seaduses 16 inimkaubandusega seotud paragrahvi, mis keelustavad sellise tegevuse, näiteks orjastamine, isikuvabadust piiravasse riiki toimetamine, prostitutsioonile kaasaaitamine, ebaseaduslik organidoonorlus, lapspornograafia valmista-

[5] *Põhja- ja Baltimaade naistega kaubitsemise vastane kampaania Eestis, 2002, lk 3.*

justiits22.qxd 25.06.2007 5:27 Page 20

mine ja levitamine jne. Kõige levinumaks inimkaubanduse kuriteoks oli 2006. aastal vabaduse võtmine seadusliku aluseta (44) ning ebaseadusliku tegevuse võimaldamine ja prostitutsiooni vahendamine (38). Inimkaubandusega seotud kuritegude toimepanemises kahtlustati 2006. aastal 239 isikut, üle kolmveerandi (77%) kahtlustatavatest olid meessoost. 102 isikut seostati ebaseadusliku tegevuse võimaldamise ja prostitutsiooni vahendamise ning 86 isikut seadusliku aluseta vabaduse võtmise juhtumitega, ülejäänud kuriteoliikide puhul oli kahtlustatavaid vähem.

Tabel 1. Inimkaubanduse juhtumeid sisaldavad kuriteoliigid karistusseadustiku järgi[6]

Kuriteoliik	KarS	2006
Orjastamine	§ 133	1
Isikuvabadust piiravasse riiki toimetamine	§ 134	0
Vabaduse võtmine seadusliku aluseta	§ 136	44
Ebaseaduslik inimuuringute tegemine	§ 138	0
Ebaseaduslik siirdematerjali võtmine	§ 139	0
Doonorlusele kallutamine	§ 140	0
Suguühendusele sundimine	§ 143	7
Võõra lapse hõivamine	§ 172	0
Lapse ostmine või müümine	§ 173	0
Alaealise prostitutsioonile kallutamine	§ 175	0
Alaealise prostitutsioonile kaasaaitamine	§ 176	2
Alaealise kasutamine pornograafilise teose valmistamisel	§ 177	10
Lapsporno valmistamine ja selle võimaldamine	§ 178	29
Välismaalase ebaseaduslik toimetamine üle Eesti Vabariigi riigipiiri ja ajutise kontrolljoone	§ 259	5
Ebaseadusliku tegevuse võimaldamine ja prostitutsiooni vahendamine	§ 268	38
Kokku		135

54% inimkaubanduse kuritegudes kahtlustatavatest olid vanemad kui 30 aastat, veerand 18–24-aastased. Kui üldjuhul kahtlustati siia kuuluvate kuritegude toime panemises vähemalt pooltel juhtudel mitte rohkemat kui üht isikut, siis ebaseadusliku tegevuse võimaldamise ja prostitutsiooni vahendamise puhul oli kümnest juhtumist üheksal kahtlustatavaid enam kui üks. Arvestades nende juhtumite hulka, oli ka kokkuvõttes 58% inimkaubandusega seotud olla võivates kuritegudes kahtlustatavaid enam kui üks.

Inimkaubanduse ohvrite täpse arvu kohta andmed puuduvad ja selle kuriteoliigi latentse iseloomu tõttu on neid ka raske saada. Tartu ülikooli õigusinstituudi uuringu andmeil jääb aastatel 2001–2004 Eestist pärit välismaale kaubitsetud isikute arv 100 piiresse (Saar *et al,* 2005b).

ÜRO narkootikumide kontrolli büroo (UNODC) koostatud 2005. aasta inimkaubanduse aruande kohaselt asub Eesti lähteriigina inimkaubanduse piirkondliku esinemise edetabelis kõrgel kohal koos Läti, Poola ja Ungariga. Kõrgeima riskiastmega riikide gruppi kuuluvad näiteks Leedu, Rumeenia, Bulgaaria ja Albaania.

Mitmesuguste uuringute kohaselt on Eesti lähteriigiks ja ka transiidimaaks Eestit ümbritsevatesse EL-i liikmesriikidesse, eelkõige Skandinaaviamaadesse, kuid ka Lääne-Euroopa riikidesse, nt Saksamaale. Probleemiks peetakse ka riigisisest inimkaubandust, üldjuhul Kirde-Eestist pealinna. ÜRO juures asuva Kuriteoennetuse ja -kontrolli Euroopa Instituudi (HEUNI) aruande kohaselt on Eesti sihtriigiks Venemaalt saabuvatele inimkaubanduse ohvritele (Saar *et al*, 2005b).

[6] Alates 16.07.2006 kajastab prostitutsiooni vahendamist mitte § 268, vaid 268¹. Samuti lisandus § 143¹ (sugulise kire rahuldamisele sundimine).

justiits22.qxd 25.06.2007 5:32 Page 21

Varavastased ja intellektuaalse omandi vastased kuriteod

- Varavastased ja intellektuaalse omandi vastased kuriteod moodustasid 2006. aastal *ca* 63% registreeritud kuritegevusest: vastavalt 32 550 ja 95 kuritegu.
- Varavastaste kuritegude tuvastamise määr oli 34%, intellektuaalse omandi vastastel kuritegudel 63%.
- Vargused moodustasid enam kui 80% varavastastest kuritegudest, samas on nende arv viimastel aastatel vähenenud.
- Varavastaste kuritegude arv 10 000 elaniku kohta on olnud läbi aastate kõige kõrgem Tallinnas ja Ida-Virumaa linnades.
- Vargusi, röövimisi ja väljapressimisi on valdavalt toime pannud alla 25-aastased, kusjuures alaealiste osakaal on suur.

Varavastased kuriteod on näiteks vargus, röövimine, omastamine, kelmus, väljapressimine, asja omavoliline kasutamine (KarS, §-d 199–230). Varavastaste kuritegude peatükis käsitletakse intellektuaalse omandi vastu suunatud kuritegusid, mille puhul on tegu autori vaimse loomingu ärakasutamisega kasu saamise eesmärgil.

Kuritegudeks loetakse selliseid varavastaseid süütegusid, millega tekitatakse kahju enam kui 20 miinimumpäevamäära ehk 1000 krooni; samuti juhtumeid, millega kaasnesid raskendavad asjaolud[7] – olenemata kahju suurusest. Juhul kui varavastase süüteoga tekitatud kahju on väiksem ning raskendavad asjaolud puuduvad, käsitletakse juhtumit väärteona, välja arvatud röövimiste ja väljapressimiste puhul.

Varavastaseid kuritegusid registreeriti 2006. aastal kokku 32 550, mis moodustas 63% registreeritud kuritegude üldarvust. Võrreldes 2005. aastaga vähenes kuritegude arv 4111 võrra ehk 11%, kusjuures niisuguste kuritegude arv jäi kõige väiksemaks vaadeldava nelja aasta jooksul.

Prokuratuur saatis 2006. aastal kohtusse 8987 varavastast kuritegu. Menetlus lõpetati 3393-s kuriteos, neist 2087 juhul otstarbekuse kaalutlustel. Kohtusse saadetud ja otstarbekusest lõpetatud isikuvastaste kuritegude arv moodustas 34% sama aasta jooksul registreeritud kuritegude arvust.

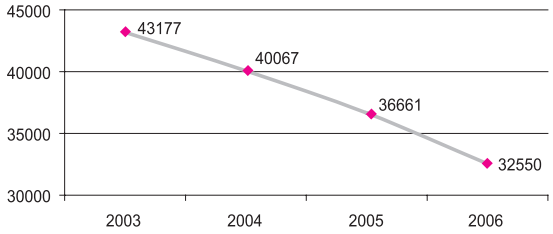

Joonis 12. Varavastased kuriteod 2003–2006

[7] *Kuriteona karistatakse ka alla 1000-kroonise asja varguse eest, kui isik on varem varguse toime pannud. See kord muutus 15.03.2007.*

justiits22.qxd 25.06.2007 5:14 Page 22

Varavastastest kuritegudest politseile teatamine oleneb ohvriuuringute andmetel suurel määral kuriteoga tekitatud rahalisest kahjust: mida suurem see on, seda suurema tõenäosusega juhtumist politseile teatatakse. 2004. aasta ohvriuuringu andmetel teatati politseile kõige sagedamini autovargustest (56% ohvritest) ning vargustest kodudest (51%) ja autost (48%), röövimistest teatas 38%. Kõige madalam oli teatamisaktiivsus varguskatsete puhul kodust (22%) ning varguste puhul suvilast, maakodust või aiamaalt (25%) (Saar *et al*, 2005).

Varavastastest kuritegudest kõige suurema osa moodustasid 2006. aastal vargused, mida registreeriti 26 615 (82% varavastastest kuritegudest); järgnesid kelmus (1968; 6%), omastamine (1350; 4%) ja röövimine (1350; 4%).

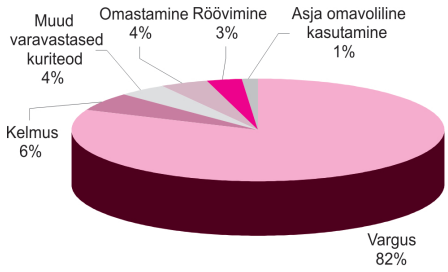

Joonis 13. Levinumate varavastaste kuritegude arv ja osakaal kõigist varavastastest kuritegudest 2006. aastal

Maakondadest registreeriti varavastaseid kuritegusid 2006. aastal kõige enam Harjumaal, kus registreeriti 58% kõigist seda liiki kuritegudest Eestis (18 925). Harjumaale järgnes jällegi Ida-Virumaa (3452; 11%), Tartumaa (3041; 9%) ja Pärnumaa (1606; 5%).

Suurtest linnadest registreeriti varavastastest kuritegusid kõige enam Tallinnas (16 207); oluliselt väiksema kuritegude arvuga järgnesid Tartu (2503), Narva (1264) ja Pärnu (1030).

Kõigist samas maakonnas registreeritud varavastastest kuritegudest moodustas Tallinna osakaal 86%, Tartu 82%, Narva 37% ja Kohtla-Järve 22%, Pärnu 64%.
Varavastastes kuritegudes selgitati välja 16 135 kahtlustatavat.

- 90% olid mehed;
- 51% pandi toime grupis;
- 34% olid 18–24-aastased.

justiits22.qxd 25.06.2007 5:14 Page 23

Vargus

Vargused on läbi aastate olnud kõige sagedasemaks kuriteoks Eestis. Enamik vargusi pannakse toime varastatud eseme edasimüügi eesmärgil (Saar *et al*, 2003: 62).

2006. aastal registreeriti 26 615 vargust, mis on 3837 kuritegu (13%) vähem kui 2005. aastal. Vargused moodustasid 2006. aastal 51% registreeritud kuritegudest.

Prokuratuur saatis 2006. aastal kohtusse 6249 vargust. Menetlus lõpetati 2156-s kuriteos, neist 1401-l juhul otstarbekuse kaalutlustel. Seega tuvastati 2006. aastal 29% vargustest.

Varguste arv on viimastel aastatel langenud. Juba 2004. aasta ohvriuuringus täheldati mõnede varguseliikide puhul vähenemist ajavahemikus 1999–2003 (vargus kodust, vargus autost, autovargus) (Saar *et al*, 2005a). Kodust toime pandud varguste puhul võis selle üheks põhjuseks pidada märgatavalt laienenud turvalukkude ja -uste kasutuselevõttu (*ibid*).

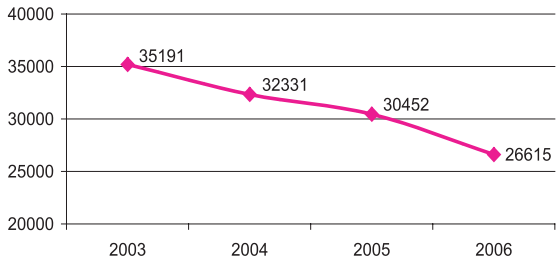

Joonis 14. Registreeritud varguste arv 2003–2006

Kuna vargused moodustavad kõige suurema varavastaste kuritegude grupi, on nende piirkondlik esinemissagedus sarnane varavastele kuritegudele üldiselt: 60% kuritegudest pandi toime Harjumaal (16 091), 9% Ida-Virumaal (2489), 9% Tartumaal (2336), 5% Pärnumaal (1287).

Kõigist samas maakonnas registreeritud vargustest moodustas Tallinna osakaal 86%, Tartu 81%, Narva 32% ja Kohtla-Järve 24%, Pärnu 63%. Ida-Virumaa eripäraks võib pidada kahe suurema linna suhteliselt väikest osakaalu maakonnas toime pandud vargustest – peamiseks põhjuseks võib pidada eespool märgitud linnarahvastiku suurt osakaalu maakonnas.

Varguste arv 10 000 elaniku kohta oli maakondadest suurim Harjumaal (309), Ida-Virumaal (164) ja Valgamaal (162); järgnesid Tartumaa, Läänemaa ja Pärnumaa. Linnadest oli näitaja suurim Tallinnas (347), Valgas (258) ja Jõhvis (229), neile järgnesid Maardu, Tartu, Pärnu ja Sillamäe. Eestis keskmiselt registreeriti 10 000 elaniku kohta 198 vargust.

justiits22.qxd 25.06.2007 5:14 Page 24

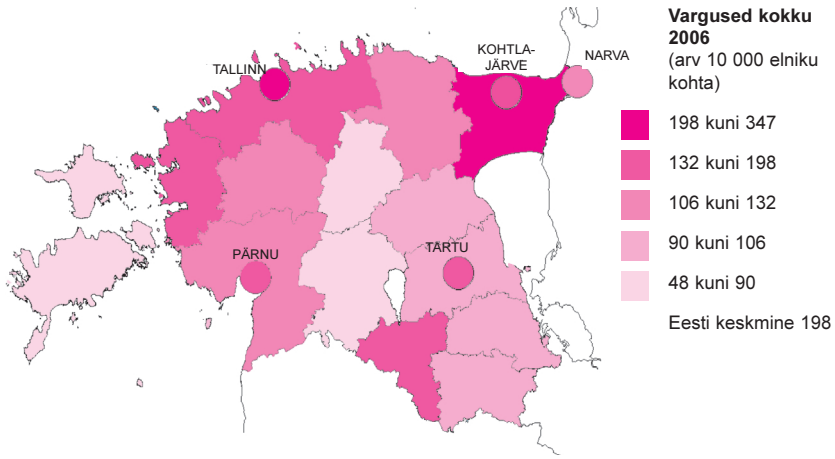

Joonis 15. Varguste arv 10 000 elaniku kohta maakondades ja suuremates linnades 2006

Vargustes selgitati välja 9954 kahtlustatavat:

- 89% olid mehed;
- 49% pandi toime grupis;
- 57% olid alla 25-aastased.

Vargusi toime pannud isikute seas on olnud suhteliselt suur noorte, sh eriti alaealiste osakaal: 24% vargustes kahtlustatavatest olid alaealised. Kriminaalne aktiivsus oli suurim alaealiste seas (ligi 300 kahtlustatavat 10 000 noore kohta vanuses 14–17 aastat) ning vähenes oluliselt koos vanuse suurenemisega.

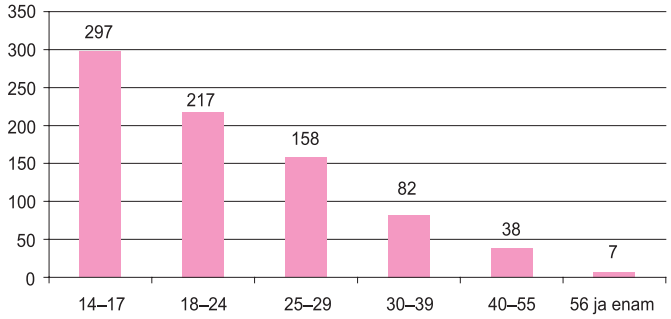

Joonis 16. Varguses kahtlustatavaid 10 000 elaniku kohta eri vanuserühmades 2006. aastal

justiits22.qxd 25.06.2007 5:14 Page 25

Röövimine

Röövimine erineb vargusest selle poolest, et röövimisel kasutakse vägivalda või kannatanut ähvardatakse relvaga vms.

Röövimisi registreeriti 2006. aastal 1005, mis on 321 kuritegu (24%) vähem kui 2005. aastal. Röövimised moodustasid 2006. aastal ligi 2% registreeritud kuritegudest.

Röövimiste arv on viimase nelja aasta jooksul vähenenud, millele on Tallinnas kaasa aidanud 2005. aasta talvel Põhja ringkonnaprokuratuuri ja Põhja politseiprefektuuri initsiatiivil moodustatud erigrupi tulemuslik töö.

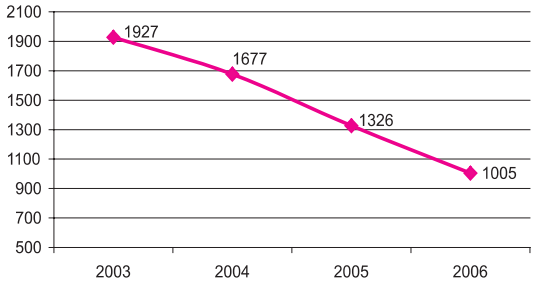

Joonis 17. Registreeritud röövimiste arv 2003–2006

Ka suurem osa röövimisi registreeriti Harjumaal – 63% (631) kõigist seda liiki kuritegudest Eestis, järgnes Ida-Virumaa 18%-ga (178).

Eestis keskmiselt registreeriti 10 000 elaniku kohta 7 röövimist. Röövimiste arv 10 000 elaniku kohta oli teiste maakondadega võrreldes märgatavalt kõrgem Harjumaal (12) ja Ida-Virumaal (10), muudes maakondades jäi see näitaja alla 5. Linnadest oli näitaja suurim Tallinnas (15), Narvas (14) ja Jõhvis (13), järgnesid Sillamäe ja Maardu.

Kõigist samas maakonnas registreeritud röövimistest moodustas Tallinna osakaal 93%, Tartu 92%, Narva 54% ja Kohtla-Järve 21%, Pärnu 56%. Röövimiste puhul on Tallinna ja Tartu osakaal maakonnas erakordselt suur – selle üheks põhjuseks võib pidada "soodsaid" võimalusi suurtes linnades, kus liigub palju rahvast, sh välismaalasi.

Röövimistes selgitati välja 1479 kahtlustatavat:

- 94% olid mehed;
- 77% pandi toime grupis;
- 72% olid alla 25-aastased.

Sarnaselt vargustega panid röövimisi toime noored, kusjuures alaealiste osakaal oli 30% kõigist kahtlustatavatest. Ka kriminaalne aktiivsus oli suurim alaealiste seas (55 kahtlustatavat 10 000 noore kohta vanuses 14–17 aastat) ning vähenes tuntavalt alates 25. eluaastast.

justiits22.qxd 25.06.2007 5:14 Page 26

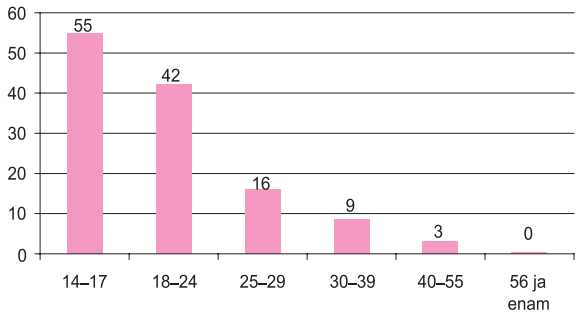

Joonis 18. Rööviмises kahtlustatavaid 10 000 elaniku kohta erinevates vanuserühmades 2006. aastal

Kelmus

Eelnevatest varavastastest kuritegudest eristab kelmuseid see, et kelmuse võib toime panna nii füüsiline kui juriidiline isik.

Kelmuste arv on viimase nelja aasta jooksul püsinud ligikaudu samas suurusjärgus. Kelmuste eripäraks on sagedased "ahelkuriteod", kus kurjategija või kurjategijate grupp kordab sarnast pettuseskeemi paljude ohvrite puhul. Näiteks on teada juhtumeid, kus üht ja sama varastatud pangakaarti on kasutatud kauplustes ja teenindusasutustes kümneid kordi. Seetõttu võib statistikat mõjutada ainuüksi ühe kurjategija toime pandud paljude kuritegude ühekorraga arvele võtmine. Sel põhjusel ei tarvitse mõõdukad muutused aastate lõikes kajastada seda liiki kuritegevuse tegeliku mahu muutumist.

Kelmusi registreeriti 2006. aastal 1968, mis on 159 kuritegu (7%) vähem kui 2005. aastal. Kelmused moodustasid 2006. aastal 4% kõigist registreeritud kuritegudest.

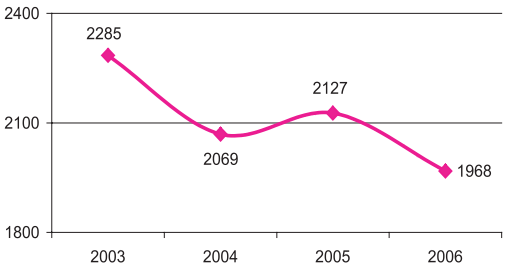

Joonis 19. Registreeritud kelmuste arv 2003–2006

justiits22.qxd 25.06.2007 5:14 Page 27

Kelmuste puhul oli võrreldes teiste varavastaste kuritegudega Harjumaal registreeritud kuritegude osakaal mõnevõrra väiksem, ent siiski oluliselt suurem kui mujal Eestis, moodustades 43% (844) kõigist seda liiki kuritegudest Eestis. Tallinna osakaal oli jällegi väga suur – 37% (722) kõigist seda liiki kuritegudest Eestis.

Ida-Virumaal registreeriti 19% (383) kelmustest, suurem osa Narvas – 215. Mõnevõrra suurem kelmuste arv oli ka Tartumaal, kus registreeriti 13% (263) kelmustest, Tartu linnas aga 244. Pärnumaal registreeriti 6% (123), neist enamus Pärnu linnas (102) ja Võrumaal 5% (103), jällegi suurem osa linnas – Võrus (88).

Kelmustes selgitati välja 1137 kahtlustatavat:

- 87% olid mehed;
- 57% pandi toime grupis;
- 42% olid 18–24-aastased.

Kelmuste osas langes sarnaselt teistele varavastastele kuritegudele kriminaalne aktiivsus vanuse suurenemisega, olles kõige kõrgem 18–24-aastaste vanuserühmas ning sisuliselt olematu üle 56-aastaste vanusegrupis.

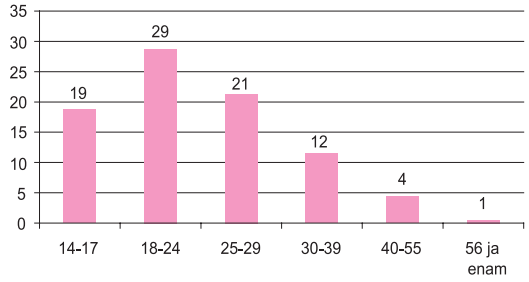

Joonis 20. Kelmuses kahtlustatavaid 10 000 elaniku kohta vanuserühmiti 2006. aastal

Väljapressimine

Väljapressimiste arv on teiste varavastaste kuritegudega võrreldes olnud suhteliselt väike. 2006. aastal registreeriti 180 väljapressimist, mis on 10 kuriteo võrra (6%) enam kui 2005. aastal. Väljapressimised moodustasid 2006. aastal 0,3% kõigist registreeritud kuritegudest. Väljapressimiste arv on viimase nelja aasta jooksul olnud vahemikus 170–230.

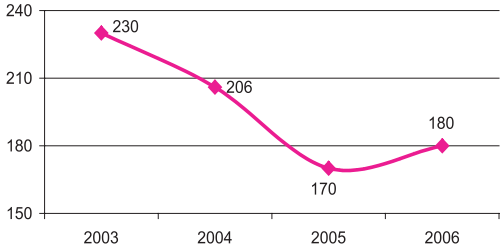

Joonis 21. Registreeritud väljapressimiste arv 2003–2006

justiits22.qxd 25.06.2007 5:14 Page 28

Maakondadest registreeriti väljapressimisi 2006. aastal kõige enam Harjumaal (60 ehk 33% kõigist seda liiki kuritegudest Eestis); kuritegude arvult järgnesid Ida-Virumaa (51), Tartumaa (23) ja Pärnumaa (15). Linnadest oli väljapressimisi kõige rohkem Tallinnas (43), Sillamäel ja Tartus (mõlemas 21) ning Narvas (18). Eestis kokku registreeriti 10 000 elaniku kohta 1,3 väljapressimist.
Väljapressimistes selgitati välja 334 kahtlustatavat[8]:

- 94% olid mehed;
- 71% kuritegudest pandi toime grupis.

Intellektuaalse omandi vastased kuriteod

Intellektuaalse omandi vastaste kuritegude (KarS-i §-d 219–230) puhul on tegu autoriõiguste rikkumisega, mis võib väljenduda näiteks piraatkoopiate valmistamises ja nende müügis või võltsitud kaubamärki kandvate esemetega kauplemises.

Intellektuaalse omandi vastaseid kuritegusid registreeriti 2006. aastal 95 (0,2%), mis on samas suurusjärgus varasema kolme aastaga. Võrreldes 2005. aastaga vähenes niisuguste kuritegude arv 21 võrra (18%).

Intellektuaalse omandi vastaseid kuritegusid saadeti kohtusse 29, lõpetati 45, neist 31 otstarbekusest, mis teeb tuvastamise määraks 63%.

Natuke üle poole intellektuaalse omandi vastastest kuritegudest – 52% (49) – toimus Harjumaal, kusjuures 92% (45) nendest pandi toime Tallinnas. Pärnumaa osakaal oli võrdlemisi suur, moodustades 24% (12) seda liiki kuritegudest Eestis, kusjuures kõik kuriteod registreeriti Pärnu linnas. Tartumaal toime pandud intellektuaalse omandi vastased kuriteod moodustasid 13% (12), kusjuures Tartu linnas pandi neist toime 11 kuritegu.

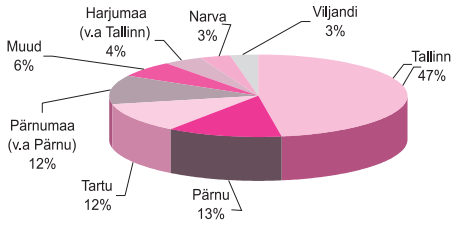

Joonis 22. Registreeritud kuriteod intellektuaalse omandi vastu piirkonniti 2006. aastal

Intellektuaalse omandi vastastest kuritegudest selgitati välja 69 kahtlustatavat:

- 75% olid mehed;
- 80% pandi toime üksi;
- 54% olid 30–55-aastased.

Intellektuaalse omandi vastaste kuritegude üheks eripäraks on asjaolu, et valdav osa kuritegusid pandi toime üksinda ning naiste osakaal oli keskmisest kõrgem (25%).

[8] *Kahtlustatavate vanust puudutavate andmete ebausaldusväärsuse tõttu neid ei näidata.*

justiits22.qxd 25.06.2007 5:14 Page 29

Narkokuriteod

- Narkokuriteod moodustasid 2006. aastal 2% registreeritud kuritegevusest (981 kuritegu).
- Narkokuritegude tuvastamise määr oli 79%.
- Narkokuritegudest valdava osa on viimastel aastatel moodustanud suure koguse narkootikumide vahendamisega seotud kuriteod.
- 2006. aastal esitati süüdistus 34-le suuremahulise narkokaubandusega tegelenud organiseeritud kuritegelikule grupile.
- Narkokuritegusid registreeriti 2006. aastal kõige enam Tallinnas ja teistes suurtes linnades, kuid narkootikumidega seotud kuritegevus on viimastel aastatel laienenud ka mujale Eestisse.
- Valdav osa narkokuritegudest pandi 2006. aastal toime 18–29-aastaste poolt.

Narkootiliste ja psühhotroopsete ainete ebaseadusliku käitlemisega seotud kuritegusid nimetatakse sageli lühidalt narkokuritegudeks, mida käsitletakse karistusseadustiku §-des 183–190. Levinumad narkokuriteod on narkootilise või psühhotroopse aine vahendamine (KarS-i §-d 183 ja 184), edasiandmine alaealisele (§ 185) ning unimaguna, kanepi või kokapõõsa ebaseaduslik kasvatamine (§ 188). Samas narkootikumide ebaseaduslik tarvitamine või väikese koguse omamine enda tarbeks ei ole kuritegu – sel juhul on tegu väärtegudega, mille eest on ette nähtud karistus narkootiliste ja psühhotroopsete ainete ning nende lähteainete seaduses.

1990ndate teisel poolel hakkas narkootikumidega seonduv kuritegevus levima esmajoones Ida-Virumaal ja Tallinnas, kuid viimastel aastatel on olnud täheldatav teiste piirkondade osakaalu kasv. Niisugused arengud kajastavad narkootikumide tarvitamise laienemist Põhja-Eesti linnadest ka Lõuna- ja Lääne-Eestisse.

Kuna sageli on tegu kindla ohvrita peitkuritegudega, ei saa ainuüksi kuritegude arvu alusel teha kindlaid järeldusi narkootikumide vahendamisega ja muu ebaseadusliku tegevusega seotud probleemide ulatuse muutumisest või politseitöö efektiivsusest.

2006. aastal registreeriti 981 narkokuritegu, mis moodustas 2% kõigist registreeritud kuritegudest ning oli 209 võrra (18%) vähem kui 2005. aastal. Suure koguse vahendamisega seotud kuriteod moodustasid 2006. aastal 71% registreeritud narkokuritegudest.

2006. aastal saadeti kohtusse 760 narkokuritegu. Menetlus lõpetati 28-s narkokuriteos, neist 14-l juhul otstarbekuse kaalutlustel. Seega sai 2006. aastal kümne registreeritud varguse kohta esialgse lahenduse 8 narkokuritegu (tuvastamise määr 79%).

justiits22.qxd 25.06.2007 5:14 Page 30

Tabel 2. Registreeritud narkokuriteod 2006. aastal

Kuriteoliik	KarS	2006
Narkootilise ja psühhotroopse aine väikeses koguses ebaseaduslik käitlemine	§ 183	197
Narkootilise ja psühhotroopse aine suures koguses ebaseaduslik käitlemine	§ 184	696
Narkootilise ja psühhotroopse aine edasiandmine nooremale kui kaheksateistaastasele isikule	§ 185	53
Narkootilise ja psühhotroopse aine ebaseaduslikule tarvitamisele kallutamine	§ 186	3
Alaealise kallutamine narkootilise ja psühhotroopse aine ja muu uimastava toimega aine ebaseaduslikule tarvitamisele	§ 187	7
Unimaguna, kanepi ja kokapõõsa ebaseaduslik kasvatamine	§ 188	24
Narkootilise ja psühhotroopse aine levitamise ettevalmistamine	§ 189	1
Narkootilise ja psühhotroopse aine ning nende lähteaine käitlemise, arvestuse ja aruandluse nõuete rikkumine	§ 190	0
Kokku		981

Viimaste aastate võrdluses on selgelt märgata uurimisasutuste rõhuasetus narkootiliste ja psühhotroopsete ainete suure koguse käitlemisega seotud kuritegude väljaselgitamisele: samal ajal kui suure koguse vahendamisega seotud juhtumite arv on kasvanud, on väikese koguse vahendamisega seotud kuritegude arv viimase kahe aastaga oluliselt vähenenud. Niisugune areng kajastab õiguskaitseasutuste muutunud prioriteete tegeleda pigem suuremate ja raskemate narkokuritegudega, mitte aga seda, et väikese koguse narkootikumide käitlemine oleks reaalselt vähemaks jäänud.

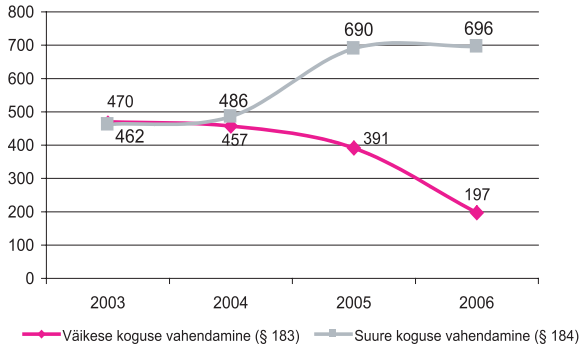

Joonis 23. Levinumad narkokuriteod 2003–2006

Ülalkirjeldatud trende kinnitavad ka andmed narkokaubandusega seotud organiseeritud kuritegelike gruppide väljaselgitamise ja vastutusele võtmise kohta. Narkokaubanduse tõkestamisel annab kõige püsivamaid tulemusi selle organiseerijate väljaselgitamine ja vastutuselevõtt, mitte tänavamüüjate tabamine. Seetõttu vaadeldakse siinkohal esmajoones narkootiliste ainete ja nende lähteainete tootmise, levitamise korraldamise või suuremahulise transiidi ja niisuguste tegevuste rahastamisega seotud kuritegusid, mitte narkootikumide levitamist lõpptarbijale või sellele kaasaaitamist.

justiits22.qxd 25.06.2007 5:14 Page 31

2006. aastal esitati süüdistus kokku 34-le narkokaubandusega seotud organiseeritud grupile, millesse kuulus 133 isikut. 2005. aastal võeti vastutusele mõnevõrra vähem gruppe (27), ent isikuid oli enam-vähem samapalju (129).

Märgatavalt kasvas piiriülese narkokaubandusega seotud gruppide ja isikute vastutuselevõtmine: 2006. aastal esitati süüdistus 14-le grupile kokku 52 isikuga, arvestamata üksi tegutsevaid narkokullereid – seega kasvas süüdistuse saanud gruppide arv 2005. aastaga võrreldes 6 võrra ja isikute arv 20 võrra.

Piiriülese narkokaubandusega seotud organiseeritud gruppide tegevuse põhisuundadeks oli heroiini ja sünteetiliste uimastite lähteainete sissevedu Venemaalt ning sinna kanepi ja sünteetiliste uimastite toimetamine; kokaiini ja hašiši salakaubavedu Hispaaniast Eestisse ja Põhjamaadesse. Avastati kolm narkolaborit (2005. aastal neli), mis olid samuti seotud ainete salakaubaveoga Põhjamaadesse või Venemaale.

Kohtuekspertiisi ja kriminalistika keskuse andmetel saadeti 2006. aastal ekspertiisi kõige sagedamini amfetamiini, metamfetamiini, MDMA-d (*ecstasy*) ja neile lähedasi aineid (794 juhul), kokaiini (103), kanepit (465) ja hašišit (210 juhul). Ekspertiisi saadetud hašiši kogus kasvas 49-lt kg-lt 205-le kg-le. 2006. aastal konfiskeeriti ühekordne rekordkogus 196 kg. Samuti kasvas võrreldes 2005. aastaga konfiskeeritud *ecstasy* tablettide arv 68% võrra.

43% narkokuritegudest registreeriti Harjumaal (417) – neist suur osa Tallinnas (363). 22% narkokuritegudest registreeriti Ida-Virumaal (220) – enamik Narvas (80) ja Sillamäel (66). Palju narkokuritegusid registreeriti ka Tartus (136), Tartumaal registreeritud narkokuriteod moodustasid kokku 14% (142). 8% registreeriti Pärnumaal (83), neist enamik Pärnus (65).

Narkokuritegudes selgitati välja 1139 kahtlustatavat:

- 83% olid mehed;
- 60% pandi toime grupis;
- 36% olid 18–24-aastased.

Narkootikumide tarvitamine on kõige aktiivsem alla 25-aastaste noorte seas. Seetõttu on ka tänavamüüjate seas palju nende eakaaslasi, mida kajastab väikese koguse vahendamises kahtlustatavate vanusjaotus: 18–24-aastased olid narkokuritegudes kriminaalselt kõige aktiivsemad, kusjuures paljud tänavamüüjad on ka ise narkomaanid. Suurte kogustega kaubitsejate seas on narkomaane märgatavalt vähem ning nende keskmine vanus on kõrgem.

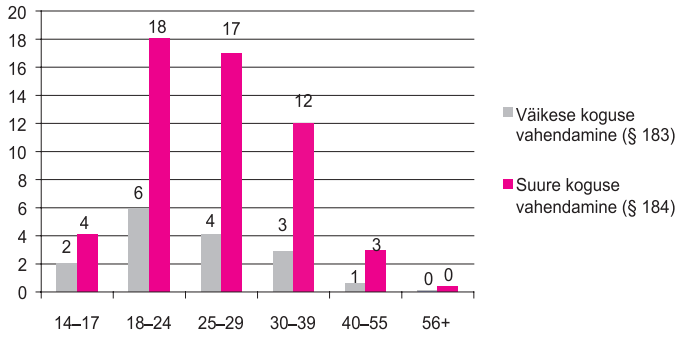

Joonis 24. Narkootikumide vahendamises kahtlustatavaid 10 000 elaniku kohta erivanuserühmades 2006. aastal

justiits22.qxd 25.06.2007 5:14 Page 32

Ametialased ja majanduskuriteod

- Ametialased ning majanduskuriteod moodustasid 2006. aastal ligikaudu 2% registreeritud kuritegudest: vastavalt 511 ja 486 kuritegu.
- Ametialaste kuritegude tuvastamise määr oli 46% ning majanduskuritegudel 62%.
- Registreeritud ametialaste kuritegude arv on alates 2003. aastast suurenenud, eelkõige ametialaste võltsimiste kasvu tõttu.
- Kõige enam ametialaseid kuritegusid registreeriti Narvas, suurem osa majanduskuritegusid registreeriti Tallinnas.
- Majanduskuritegude arv on võrreldes 2003. aastaga küll tõusnud, ent 2004. aastast on see arv stabiliseerunud.
- Kõige levinumaks majanduskuriteoks olid maksukuriteod.
- Keelatud või loata majandustegevust oli 2006. aastal küll 2005. aastaga võrreldes vähem, aga maksualaseid kuritegusid rohkem.
- Organiseeritud korruptsioonijuhtumeid saadeti 2006. aastal kohtu alla 19, lisaks 4 rahapesuga tegelenud gruppi.

Ametialased ja korruptsioonikuriteod

Ametialased kuriteod on koondatud karistusseadustiku §-desse 289–300, mitmed ametialased kuriteod mahuvad korruptsiooni mõiste alla ning on korruptsiooni väljenduseks, samas kuuluvad korruptsiooni alla ka erakonnaalased süüteod, mis on toodud KarS-i §-des 4021 (erakonna majandustegevusele ja varale kehtestatud piirangute rikkumine) ja 4022 (erakonnale tehtava annetuse vastuvõtmise keelu rikkumine), ent kuna neid kuritegusid 2006. aastal ei registreeritud, neid siin vaatluse alla ei võeta.

Oma olemuselt on korruptsioonikuritegude näol tegu süütegudega, kus isik kasutab ära oma ametikohta isikliku hüve saamiseks, sõltumata sellest, millisel positsioonil ta on. Lisaks karistusseadustikule on veel korruptsioonivastase seaduse, avaliku teenistuse seaduse sätted huvide konflikti vältimiseks, mille rikkumine võib endaga kaasa tuua väärteomenetluse – seda aga siinne kogumik ei kajasta. Lisaks korruptsioonikuritegudele sisaldavad ametialased kuriteod selliseid kuritegusid, kus ei pruugi tingimata korruptiivset seost olla – näiteks võimuliialdus. Samas on korruptsiooni mõiste ise märksa laiem, kui lubab oletada karistusseadustik. Kuna avalikkuse arusaam ja korruptsiooni seaduslik määratlus ei pruugi ühtida, siis ei kajasta ametlik statistika mõningaid tegevusi, mida inimesed peavad küll korruptsiooniks või ebaeetiliseks käitumiseks, ent ametliku statistika järgi seda ei ole. Või vastupidine näide, kus seadus on täpsem kui tavaarusaam: näiteks tavakeeles kasutatakse "pistist" ja "altkäemaksu" sünonüümidena, ent karistusseadustiku mõistes on neil erinev tähendus ja karistusmäär.

justiits22.qxd 25.06.2007 5:14 Page 33

2006. aastal registreeriti 511 ametialast kuritegu – ametialased kuriteod moodustavad vaid väikese osa registreeritud kuritegudest (*ca* 1%). Korruptsiooniuuringu andmeil (Liiv, Aas, 2007) oli 2006 aastal isiklikult ühes või teises korruptiivses situatsioonis osalenud 14% vastajatest ning umbes 7% inimestest oli ise altkäemaksu maksnud või viinud ametnikule kingituse.[9]

Kõige suurema osakaalu registreeritud ametialastest kuritegudest moodustasid ametialane võltsimine (KarS-i § 299), võimuliialdus, ametiseisundi kuritarvitamine ning altkäemaksu võtmine-andmine-vahendamine.

Tabel 3. Registreeritud ametialased ja korruptsioonikuriteod

Kuriteoliik	KarS	2006
Ametiseisundi kuritarvitamine	§ 289	85
Ametialane lohakus	§ 290	15
Võimuliialdus	§ 291	108
Andmekogu pidamise nõuete rikkumine	§ 292	0
Pistise võtmine	§ 293	10
Altkäemaksu võtmine	§ 294	47
Pistise vahendus	§ 295	1
Altkäemaksu vahendus	§ 296	13
Pistise andmine	§ 297	7
Altkäemaksu andmine	§ 298	42
Ametialane võltsimine	§ 299	176
Riigihangete teostamise nõuete rikkumine	§ 300	7
Kokku		511

Registreeritud ametialaste kuritegude arv on alates 2003. aastast kasvanud 68% võrra. Samas sai 2006. aastal lõpliku menetlusotsuse 273 ametialast kuritegu: kohtusse saadeti 215 ning lõpetati 58 kuritegu, neist 23 lõpetati otstarbekuse kaalutlustel. See tähendab, et 2006. aastal kohtusse saadetud või lõpetatud ametialaste kuritegude arv oli poole väiksem kui sama aasta jooksul registreeritud kuritegude arv, mis teeb tuvastamise määraks 46%.

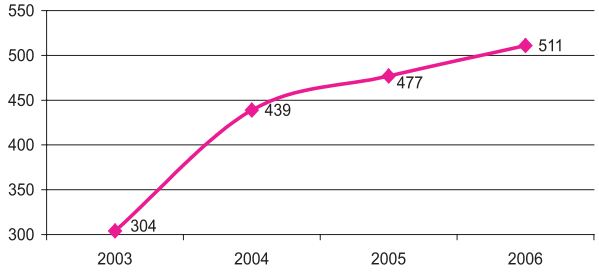

Joonis 25. Registreeritud korruptsioonikuriteod 2003–2006

Võrreldes 2005. aastaga suurenes oluliselt ametialaste võltsimiste arv: kui 2005. aastal registreeriti neid vaid 30, siis 2006. aastal 176. Vähenenud on aga ametiseisundi kuritarvitamiste arv – 85 registreeritud juhtumit (155 juhtumit 2005. aastal). Ka registreeritud altkäemaksu võtmine vähenes 47 juhtumini (61 juhtumit 2005 aastal).

[9] *Küsitlus viidi läbi oktoobris 2006 ning küsiti viimase aasta kogemust.*

justiits22.qxd 25.06.2007 5:14 Page 34

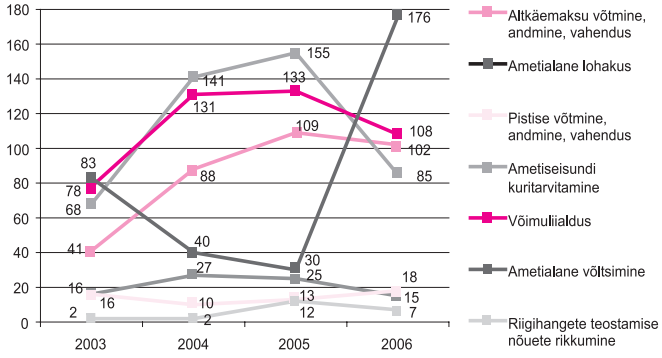

Joonis 26. Registreeritud korruptsioonikuriteod liigiti 2003–2006

Suurematest linnadest registreeriti kõige enam ametialaseid kuritegusid Narvas (28% kõikidest ametialastest kuritegudest) ja Tallinnas (24%), järgnesid Tartu (6%), Pärnu (3%), Jõhvi (1%), Kohtla-Järve (15%), Kuressaare (1%), Maardu (1%) ja Valga (1%). Ida-Virumaal ning Harjumaal registreeriti suurem osa ametialastest kuritegudest – vastavalt 15% ja 9%. Ka korruptsiooniuuringu andmetel on virumaalastel kõige suurem tõenäosus sattuda korruptiivsesse situatsiooni, ent suurem korruptsiooniga kokkupuudete arv on olnud ka Lääne-Eesti piirkonna elanikel. Kokkupuude sõltub eelkõige korruptsioonivormist, näiteks suurem suhteline tõenäosus kokku puutuda olukorraga, kus ettevõtja ja ametnik mängivad riigihankes kokku, on Tallinna ja Viru piirkonnas tegutsevatel ettevõtetel (Liiv; Aas, 2007).

Narva ja Ida-Virumaa ametialaste kuritegude suur osakaal tuleneb ametialase võltsimiste juhtumitest – Narvas oli neid 80 ning ülejäänud Ida-Virumaal 68. Ametialaste võltsimiste selline tõus peegeldab ametialaste ning majanduskuritegudele spetsialiseerunud prokuröride ja uurijate tööd, kes asusid tööle 2005. aastal. Tallinnas ja Narvas pandi toime suurem osa ametiseisundi kuritarvitamisi – vastavalt 20 ja 21. Narvas, Tallinnas ja Tartus registreeriti ka suurem osa Eestis toimunud altkäemaksu võtmise kuritegusid – 16, 12 ja 6 – ning altkäemaksu andmisi – 10, 9 ja 4. Pärnus oli ülejäänud Eestiga võrreldes registreeritud enam pistise andmise juhtumeid – 5 (kokku 7).

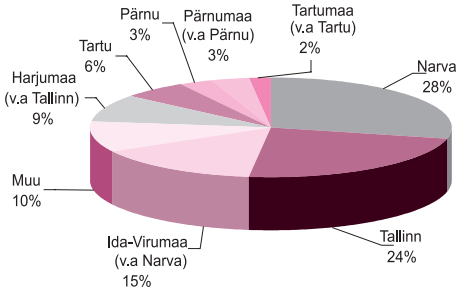

Joonis 27. Registreeritud korruptsioonikuriteod piirkonniti[10]

[10] *2% juhtudel oli paik määratlemata ning neid antud joonis ei kajasta.*

justiits22.qxd 25.06.2007 5:14 Page 35

Ametialastes kuritegudes selgitati välja 549 kahtlustatavat:

- 83%91% olid mehed;
- 83%59% pandi toime grupis;
- 83%69% olid 30–55-aastased.

Kuigi enamik ametialastes kuritegudes süüdistatavatest olid mehed, siis üksnes ametiseisundi kuritarvitamises kahtlustati 23 naist (29%), samal ajal kui teiste ametialaste kuritegude puhul ei küündinud see arv üle 7. 69% korruptsioonikuritegudes kahtlustatavatest olid üle 30-aastased, 25–29-aastased moodustasid 19% ametialastes kuritegudes süüdistatavaist. Meeste ja nooremate vastajate suuremat kokkupuudet korruptsiooniga kinnitavad ka korruptsiooniuuringu andmed (Liiv; Aas, 2007).

Rohkem kui pooltel juhtumitel kahtlustati kuriteos rohkem kui ühte toimepanijat. Organiseeritud[11] või raskeid korruptsioonijuhtumeid saadeti 2006. aastal kohtu alla 19, millest 7-s oli kaks või enam osalejat, kokku 119 süüdistatavaga. Sarnaselt 2005. aastale tabati ka 2006. aastal organiseeritult tegutsenud tolliametnikke ja liikluspolitseinikke. Altkäemaksusüüdistus esitati kolmele liikluspolitseinike grupile. Näiteks ilmestas negatiivselt 2006. aastat Põhja politseiprefektuuri liikluspolitseinike organiseeritud korruptiivne tegevus, kus süüdistatavate arv ulatus 39-ni. Sama süüdistus esitati ühele tolliametnike grupile ja ühele tolliametnike ja piirivalvurite grupile. Süüdistus esitati ka kohtunikule ja riigiameti peadirektorile.

Majanduskuriteod

Kuigi majandussüüteo mõiste on laiem, hõlmates kõiki tootmise ja teeninduse sfääris toimuvaid süütegusid, liigitab karistusseadustik majanduskuritegudeks ebaseaduslikku majandustegevuse, äriühingutega, pankrotiga, maksudega, rahapesuga, konkurentsiga jms seotud süüteod (§-d 372–401) (Sootak, Pikamäe, 2004: 713).

2006. aastal registreeriti 486 majandus**kuritegu.** Majanduskuriteod moodustasid sarnaselt ametialaste kuritegudega *ca* 1% registreeritud kuritegudest. Prokuratuur saatis kohtusse või lõpetas kriminaalmenetluse 345-s majanduskuriteos – neist 76 kuritegu lõpetati otstarbekusest ning 225 saadeti kohtusse. See tähendab, et kümne registreeritud majanduskuriteo kohta leidis esialgse lahenduse 6 kuritegu, mis teeb tuvastamise määraks 62%.

Majanduskuritegudest registreeriti 2006. aastal kõige enam maksukuritegusid (253) ning ebaseaduslikku majandustegevust (161). Väärtpaberiringluse ning konkurentsi süütegusid 2006. aastal ei registreeritud.

---

[11] Organiseeritud korruptsioonijuhtumina käsitletakse korruptsioonikuritegusid, kus eeldatavalt saavad kasu kaks või enam ametnikku või korruptsiooniohtlike tehingute kärve on suurem kui 270 000 krooni. Organiseeritud korruptsiooniks loetakse ka suurema kui 20 000 kroonise pistise või altkäemaksu võtmist kõrgema ametiisiku poolt, samuti mis tahes summas pistise või altkäemaksu võtmist kohtuniku, prokuröri või uurimisasutuse kõrge ametniku poolt.

[12] KarS-i §-des 4021 (erakonna majandustegevusele ja varale kehtestatud piirangute rikkumine) ja 4022 (erakonnale tehtava annetuse vastuvõtmise keelu rikkumine) käsitletakse korruptsiooni kuriteona. Vt ptk 2.4.1.

justiits22.qxd 25.06.2007 5:14 Page 36

Tabel 4. Registreeritud maksukuriteod

Kuriteoliik	KarS	2006
Ebaseaduslik majandustegevus	§-d 372–376	161
Äriühingutega seotud süüteod	§-d 377–383	30
Pankroti- ja täitemenetlusalased süüteod	§-d 384–385	14
Maksualased süüteod	§-d 386–393	253
Rahapesualased süüteod	§-d 394–396	28
Süüteod väärtpaberiringluses	§-d 397–398	0
Konkurentsialased süüteod	§-d 399–402[12]	0
Kokku		486

Alates 2004. aastast on majanduskuritegude arv jäänud enam-vähem samale tasemele – 2005. aastal toimus registreeritud majanduskuritegude arvu mõningane vähenemine, 2006. aastal see arv kasvas pisut. 2003. aasta väiksem registreeritud kuritegude arv võib olla seotud karistusseadustiku jõustumisega 2002. aasta 1. septembril – uue regulatsiooni rakendumisega seotud probleemidega (menetlejate koolitamine jne). Üheks põhjuseks võib aga olla majanduskuritegude uurimise spetsiifikast tulenev ajanihe – kuna majanduskuritegevuses on rikkumiste väljaselgitamine aeganõudev, siis ilmselt tuli osa 2003. aastal avastatud, kuid varem toime pandud rikkumisi registreerida veel vana kriminaalkoodeksi vastava paragrahvi alusel.

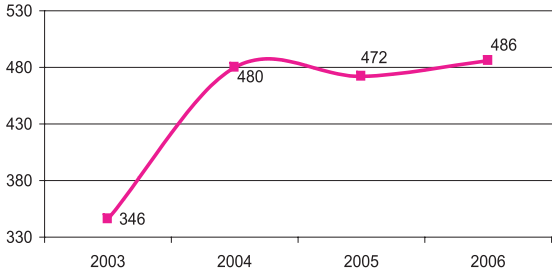

Joonis 28: Registreeritud majanduskuriteod 2003–2006

Võrreldes 2005. aastaga vähenes 2006. aastal oluliselt keelatud või loata majandustegevus[13], ent samas kasvas 2006. aastal maksualaste kuritegude arv. Ülejäänud majandusalased kuriteod moodustasid vaid väikese osa majanduskuritegudest ning nende arv aastas jäi alla 60.

[13] *Selle taga võib olla ka 2006. aastal valitsuse algatatud KarS-i muutmine (jõustus 15.03.2007), mille alusel esmakordne tegevusloata või keelatud majandustegevus on üldjuhul väärtegu.*

justiits22.qxd 25.06.2007 5:14 Page 37

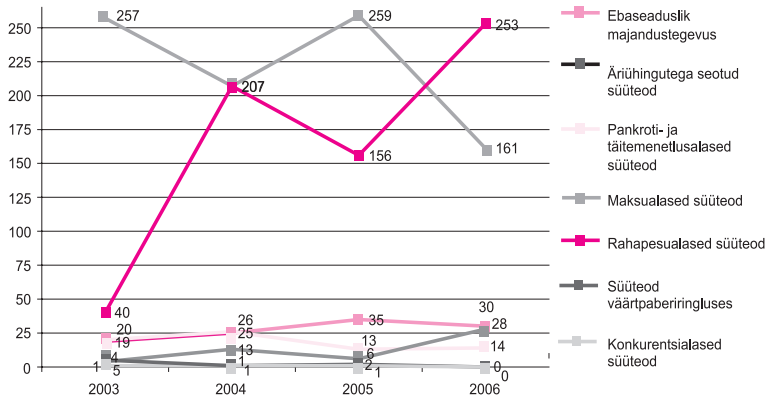

Joonis 29. Registreeritud majanduskuriteod liigiti 2003–2006

Valdava osa ebaseaduslikust majandustegevusest moodustas tegevusloata ja keelatud majandustegevus (§ 372 – 65 kriminaalasja, 40%). Maksualaste süütegude suurema osa moodustasid maksude väärarvutus (§ 386 – 108 kriminaalasja, 43%) ning salakaubavedu (§ 391 – 83 kriminaalasja, 33%).

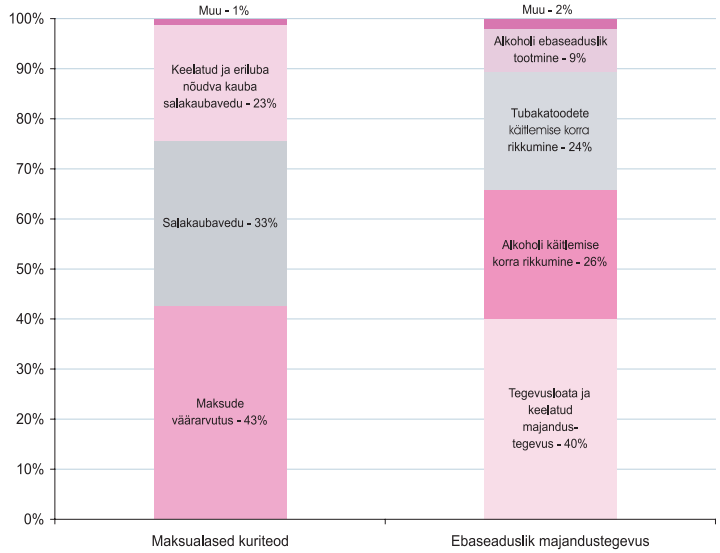

Joonis 30. Maksualased süüteod ja ebaseaduslik majandustegevus 2006

[14] *15% juhtudel oli paik määratlemata ning neid joonis ei kajasta.*

justiits22.qxd 25.06.2007 5:14 Page 38

Eelkõige kahanes ebaseaduslik majandustegevus tänu tegevusloata ja keelatud majandustegevuse (võrreldes 2005 aastaga vähenes 42 võrra), alkoholi käitlemise korra rikkumiste (25 võrra) ja tubakatoodete käitlemise korra rikkumiste (21 võrra) arvu vähenemisele. Maksualaste süütegude arv kasvas maksude väärarvutuste (tõus 55 võrra) ning salakaubaveo (36 võrra) kriminaalasjade suurenemise tõttu.

Suurem osa majanduskuritegusid pandi toime Tallinnas (20%), millele järgnesid Narva (18%) ja Tartu (11%). Harjumaal ja Tartumaal registreeriti 6% majanduskuritegudest ning Ida-Virumaal 3%.

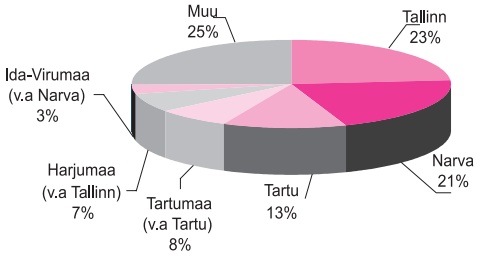

Joonis 31. Registreeritud majanduskuriteod piirkonniti[14]

Majanduskuritegudes selgitati välja 446 kahtlustatavat:

- 82% olid mehed;
- 35% pandi toime grupis;
- 34% olid 30–39-aastased.

Naiste osakaal majanduskuritegudes oli 18%, ent ärisaladuse õigustamatu kasutamise (§ 378) ning varalise seisundi ebaõige kirjeldamise (§ 381) puhul ei olnud kahtlustatavate hulgas naisi üldse. 28% majanduskuritegude puhul kahtlustati 40–55-aastaseid ning 17% puhul 25–29-aastaseid. Võrreldes ametialaste kuritegudega sooritati suur osa majanduskuritegusid üksi.

Rahapesualaseid kuritegusid registreeriti kokku 28. Organiseeritud kuritegevusega seoses saadeti 2006. aastal kohtusse 4 rahapesuga tegelenud gruppi[15], kokku 8 süüdistatavaga. Nende kuritegude hulka kuulus näiteks pikaaegse ja suuremahulise salasigaretiäriga teenitud tulu (5 miljonit krooni) pesemine, internetikelmustega teenitud tulu (1,3 miljonit krooni) pesemine ja metsavargustega teenitud tulu (1,3 miljoni krooni) pesemine. Võrreldes 2005. aastaga tõusis rahapesu juhtumite kohtusse saatmiste arv 1-lt asjalt 4-le ning 3-lt isikult 8-le isikule.

[15] *Riigiprokuratuuri andmetel – kriminaalmenetlusregister kajastab 2 juhtumit.*

justiits22.qxd 25.06.2007 5:14 Page 39

Liikluskuriteod

- Liikluskuriteod moodustasid 2006. aastal 9% registreeritud kuritegevusest: 4464 kuritegu.
- Liikluskuritegude tuvastamise määr oli 87%.
- Liikluskuritegude arv on viimase nelja aasta jooksul kasvanud tingituna korduva joobes sõidukijuhtimisega seotud kuritegude arvu kasvust.
- 2006. aastal kasvas inimkannatanuga liiklusõnnetuste ning neis hukkunute ja vigastatute arv.
- Korduva joobes sõidukijuhtimisega seotud rikkumisi panid 2006. aastal kõige sagedamini toime 18–29-aastased.

Liikluskuritegude all peetakse silmas sõidukijuhi poolt raske tagajärjega liiklusõnnetuse põhjustamist, korduvat joobes sõidukijuhtimist ja üksikuid muid rikkumisi (KarS-i §-d 422–430). Kergemate liiklusalaste rikkumiste puhul on tegu väärtegudega, mida käsitletakse liiklusseaduses. Väärteona käsitletakse ka esmakordset joobes sõidukijuhtimist.

Eraldi pälvis 2006. aastal tähelepanu joobes sõidukijuhtimisega seotud probleemistik, kuna korduva joobes sõidukijuhtimise kriminaliseerimine ei ole andnud oodatud efekti: korduva joobes sõidukijuhtimisega seotud kuritegude arv on märgatavalt kasvanud, joobes sõidukijuhtide osalusel toimunud liiklusõnnetustes enam vähenenud.

Tabel 5. Registreeritud liikluskuriteod 2003-2006

Kuriteoliik	KarS	2006
Sõidukijuhi poolt liiklusnõuete ja sõiduki käitusnõuete rikkumine	§ 422	153
Sõidukijuhi poolt liiklusnõuete ja sõiduki käitusnõuete rikkumine ettevaatamatusest	§ 423	159
Mootorsõiduki juhtimine joobeseisundis	§ 424	4150
Liiklusohutusnõuete ja sõiduki käitusnõuete rikkumine	§ 425	0
Alarmsõiduki tähistuse ebaseaduslik kasutamine	§ 426	2
Rahvusvahelise õhusõidu eeskirjade rikkumine	§ 427	0
Reisija poolt kergesti süttiva ja sööbiva aine vedu õhusõidukis	§ 428	0
Laevade kokkupõrkel teise laeva päästmiseks abinõude tarvitusele võtmata jätmine	§ 429	0
Rongi omavoliline ilma vajaduseta peatamine	§ 430	0
Kokku		4464

Liikluskuritegusid registreeriti 2006. aastal kokku 4464, mis on 15% võrra (596) rohkem kui 2005. aastal. Liikluskuriteod moodustasid 2006. aastal 9% kõigist registreeritud kuritegudest. Liikluskuritegude arv on viimase nelja aasta jooksul järjekindlalt kasvanud, seda korduva joobes sõidukijuhtimise registreerimise arvel.

Prokuratuur saatis 2006. aastal kohtusse 3844 liikluskuritegu. Menetlus lõpetati 86-s liikluskuriteos, neist 55 juhul otstarbekuse kaalutlustel. Seega moodustas 2006.

justiits22.qxd 25.06.2007 5:14 Page 40

aastal lõplike menetlusotsuste arv 87% sama aasta jooksul registreeritud liikluskuritegude arvust ehk kümne registreeritud liikluskuriteo kohta sai esialgse lahenduse 9 liikluskuritegu.

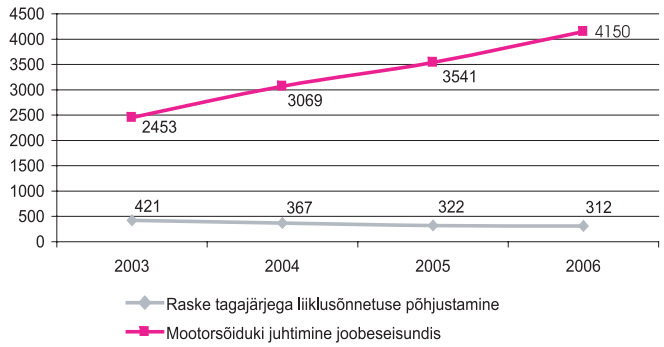

Joonis 32. Levinud liikluskuriteod 2003–2006

Tulenevalt liikluskuritegude spetsiifikast registreeritakse muude kuritegudega võrreldes suhteliselt palju rikkumisi väljaspool linnu – rasked liiklusõnnetused on juhtunud peamiselt suurtel kiirustel maanteedel ning ka joobes sõidukijuhtimine on suhteliselt sagedasem väljaspool suuri linnu. Kõige enam liikluskuritegusid oli Harjumaal, kus registreeriti 32% (1412) kõigist seda liiki kuritegudest. Tartumaal registreeriti 14% (606), Ida-Virumaal 12% (555) ja Pärnumaal 9% (397) liikluskuritegudest.
Liikluskuritegudes selgitati välja 3542 kahtlustatavat:

- 97% olid mehed;
- 29% olid 30–39-aastased.

Liikluskuritegudes domineerisid mehed, ent 13% raske liiklusõnnetuse põhjustajatest olid naised. Korduva joobes sõidukijuhtimise puhul oli naiste osakaal vaid 2%.

Raske liiklusõnnetuse põhjustanud isikute seas oli 2006. aastal suurim 25–29-aastaste osakaal (25%); korduva joobes sõidukijuhtimise puhul oli kõige enam 30–39-aastaseid (29%). Kõigi peamiste liikluskuritegude puhul oli kriminaalne aktiivsus suurim 25–29-aastaste vanuserühmas, kellele järgnes 18–24-aastaste vanuserühm.

justiits22.qxd 25.06.2007 5:14 Page 41

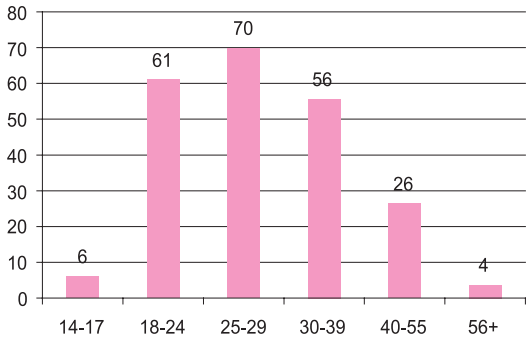

Joonis 33. Liikluskuritegudes kahtlustatavaid 10 000 elaniku kohta vanuserühmiti 2006. aastal

Maanteeameti andmetel moodustasid joobes mootorsõidukijuhtide osalusel toimunud liiklusõnnetused 2006. aastal ligi 20% kõikidest inimkannatanutega liiklusõnnetustest, mis on veidi enam kui 2004.–2005. aastal[16]. 2006. aastal kasvas eelmise aastaga võrreldes joobes sõidukijuhtide osalusel toimunud liiklusõnnetuste arv 19% ja neis vigastatute arv 20%; hukkunute arv jäi praktiliselt samaks.

[16] *http://www.mnt.ee/atp/?id=2881*

justiits22.qxd 25.06.2007 5:14 Page 42

Alaealistega seotud kuriteod

- Alaealiste vastu toime pandud kuritegudeks on peamiselt alaealise seksuaalse enesemääramise vastased kuriteod, mida registreeriti 192 korda.
- Alaealise seksuaalse väärkohtlemise juhtumitest on kõige levinumad sugulise kire rahuldamine lapseealisega ja alaealise vägistamine.
- Alaealise huvide ja õiguste vastu suunatud kuritegusid registreeriti 148 korda.
- Alaealise huvide ja õiguste vastu suunatud kuritegude tuvastamise määr oli 86%.
- Seksuaalse väärkohtlemise juhtumitest 29% pandi toime Tallinnas.
- Täisealise isiku poolt alaealisele alkoholi müümine või ostmine on alates 2005. aasta algusest karistatav kuriteona, kuid Eestis ei ole kahe aasta jooksul registreeritud ühtegi sellist kuritegu.
- Alaealiste poolt toime pandud kuriteod moodustasid 2006. aastal 6% kogu kuritegevusest (3313 kuritegu).
- 84% alaealistest kahtlustatavatest olid poisid vanuses 16–17 eluaastat.
- Kõige levinumaks alaealiste poolt toime pandud kuriteoks oli vargus, mis moodustas 51% kõigist alaealiste poolt toimepandud kuritegudest.

Kuigi karistusseadustiku struktuuri järgi, mida käesolev kogumik üldiselt järgib, käsitletakse kuritegusid alaealiste vastu §-des 141–146 ja 175–182[1], on sellesse peatükki koondatud nii alaealiste vastu kui ka alaealiste poolt toime pandud kuriteod.

Alaealiste vastu toime pandud kuriteod

Karistusseadustikus eristatakse kannatanuna alaealisi vaid üksikute kuriteoliikide puhul – näiteks seksuaalse enesemääramise vastaste kuritegude, alaealise prostitutsiooniga seotud kuritegude, lapspornoga seotud kuritegude, alaealise alkoholi tarvitamisele kallutamise puhul jne. Seega ei saa teha üldistusi, kui palju lapsi 2006. aastal Eestis kuriteoohvriks langes, küll aga saab välja tuua alaealiste kannatanute osakaalu mõne kõige tundlikuma kuriteoliigi puhul.

Alaealiste vastu toime pandud kuriteod saab jagada kaheks suuremaks rühmaks:

a) alaealise vastu toime pandud seksuaalse enesemääramise vastased kuriteod (§-d 141–146);

b) alaealise huvide ja õiguste vastased kuriteod (§-d 175–182).

Alaealiste vastu toime pandud kuritegudeks oli 2006. aastal peamiselt alaealise seksuaalse väärkohtlemisega seotud kuriteod, samuti registreeriti palju kuritegusid, kus täisealine isik on alaealist kaasa tõmmanud kuriteo toimepanemisele. Samas on huvi-

justiits22.qxd 25.06.2007 5:14 Page 43

tav, et kui täisealise isiku poolt alaealisele alkoholi müümine või ostmine on kuriteona karistatav juba alates 2005. aasta algusest, siis ei ole selle aja jooksul Eestis registreeritud ühtegi sellist kuritegu.

Alaealise vastu toime pandud seksuaalse enesemääramise vastased kuriteod

Alaealise vastu toime pandud seksuaalse enesemääramise vastaste süütegude (§-d 141–146) puhul on kaitstavaks õigushüveks isiku seksuaalne ehk suguline vabadus – see tähendab, et igal isikul on õigus ise otsustada, kas, kellega, millal ja millisel viisil ta suguühendusse astub. Alaealiste puhul kaitstakse isiku seksuaalse enese-määramisõiguse kõrval ka alaealise normaalset arengut.
Alaealise vastu toime pandud seksuaalkuritegude puhul on olulised kaks vanusepiiri:

1) vanuseline piir keelatud ja lubatud suguühenduse vahel – st millisest vanusest ei ole enam tegu alaealise vaimse ja füüsilise arengu kaitsmisega, vaid tema seksuaalse vabaduse ahistamisega. Selleks piiriks on karistusseadustikus 14 eluaastat, alla 14-aastane isik on karistusseadustiku mõttes lapseealine;
2) alla 10-aastane laps loetakse karistusseadustiku seksuaalse enesemääramisega seotud süütegude puhul arusaamisvõimetuks: alla 10-aastane laps on täielikult võimetu seksuaalkäitumisest aru saama ja sellekohaseid otsuseid langetama. Praktikas tähendab see, et alla 10-aastasega suguühendusse astumine on alati karistatav vägistamisena ja sugulise kire muul viisil rahuldamine alla 10-aastase lapsega on alati karistatav sugulise kire **vägivaldse** rahuldamisena, sõltumata sellest, kas tegelikult vägivalda üldse kasutati.

Alaealise seksuaalse enesemääramise vastaste kuritegude puhul on sarnaselt korruptsiooni-, narko- ja mõnede teiste kuritegudega tegu latentsete kuritegudega – eeldatavalt pannakse neid toime palju rohkem, kui kuritegudena registreeritakse. Spetsialistide arvamusel langeb palju lapsi seksuaalse väärkohtlemise ohvriks oma kodus, st neid kuritarvitavad tavaliselt kasuisa või bioloogiline isa, vahel ka õed-vennad või perekonnatuttavad. Samas on perekonnasisest seksuaalset kuritarvitamist väga raske avastada. Siin mängivad rolli lapse sõltuvus vanematest, häbi ja lojaalsus ahistava vanema suhtes ning lapse hirm selle ees, mis juhtub, kui väärkohtlemine avastatakse (Alaver, 2006).

Kriminaalmenetlusregistrist saadav statistika näitab viimastel aastatel siiski registreeritud kuritegude mõningast kasvu – näiteks alaealiste vägistamist registreeriti 2006. aastal 20 juhtumi võrra rohkem kui eelmisel aastal. Ilmselt ei ole siiski suurenenud selliste kuritegude toimepanemise arv, vaid suurenenud on väärkohtlemise ilmsikstuleku ja alustatud kriminaalmenetluste arv. Oma osa selles on kindlasti viimaste aastate kriminaalpoliitilistel arengutel, aga ka ühiskonna suhtumise muutumisel. Võitlus alaealiste vastu suunatud kuritegudega on olnud viimastel aastatel justiits- ja siseministeeriumi üks prioriteete. Registreeritud kuritegude arvu suurenemine on aga kindlasti seotud ka sellega, et viimastel aastatel on ühiskonnas hakatud laste seksuaalsele väärkohtlemisele suuremat tähelepanud pöörama. Meedias kajastatakse pedofiiliajuhtumeid järjest sagedamini ja värvikamalt.

Kokku registreeriti Eestis 2006. aastal 192 alaealise seksuaalse enesemääramise vastast kuritegu, mis moodustas 0,4% registreeritud kuritegudest. Koos täisealiste vastu

justiits22.qxd 25.06.2007 5:14 Page 44

toime pandud vägistamisjuhtudega registreeriti 302 seksuaalse enesemääramise vastast kuritegu. 2006. aastal sai positiivse lõpliku menetlusotsuse 309 seksuaalse enesemääramise vastast kuritegu (sh täiskasvanud isiku vastu toime pandud vägistamised): kohtusse saadeti 251 kuritegu ning otstarbekusest lõpetati 8 kuriteo menetlus. See tähendab, et tuvastamise määr oli 86%[17].

Tabel 6. Alaealise vastu toime pandud seksuaalse enesemääramise vastased kuriteod

Kuriteoliik	KarS	2006
Vägistamine, kui see on toime pandud noorema kui kaheksateistaastase isiku suhtes	§ 141 lg 2 p 1	57
Sugulise kire vägivaldne rahuldamine, kui see on toime pandud noorema kui kaheksateistaastase isiku suhtes	§ 142 lg 2 p 1	41
Suguühendusele sundimine, kui see on toime pandud noorema kui kaheksateistaastase isiku suhtes	§ 143 lg 2 p 1	2
Sugulise kire rahuldamisele sundimine, kui see on toime pandud noorema kui kaheksateistaastase isiku suhtes	§ 143[1] lg 2 p 1	0
Suguühendus järeltulijaga	§ 144	0
Suguühendus lapseealisega	§ 145	30
Sugulise kire rahuldamine lapseealisega	§ 146	62
Kokku		192

29% alaealiste vastu toime pandud seksuaalse enesemääramise vastastest kuritegudest registreeriti Tallinnas (57 juhtumit), järgnesid Harjumaa (21 juhtumit), Tartu (18 juhtumit) ja Pärnumaa (14 juhtumit maakonnas ning 3 juhtumit Pärnu linnas).

Kõige levinumat alaealise seksuaalse enesemääramise vastastest kuritegudest – sugulise kire rahuldamist lapseealisega – registreeriti 2006. aastal 62-l korral, mis on 40 võrra vähem kui eelmisel aastal, ent siiski 50 võrra rohkem kui 2003. aastal. 33% kuritegudest registreeriti Tallinnas (21 juhtumit), järgnes Tartu 12 juhtumiga ja Põlvamaa ning Lääne-Virumaa 3 juhtumiga, ülejäänud Eestis registreeriti üksikud juhtumid.

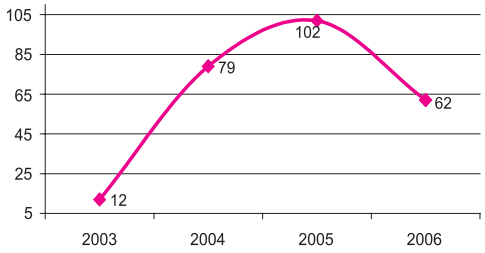

Joonis 34. Sugulise kire rahuldamine lapseealisega 2003–2006

Sugulise kire vägivaldse rahuldamise juhtumeid registreeriti 41, neist enim Pärnumaal (12), järgnes Tallinn 9 juhtumiga. Ilmselt on Pärnumaa suurem arv seotud siiski mitte kuritegude suurema osakaaluga, vaid kohalike menetlejate aktiivsema tegutsemisega.

57-l juhul oli alaealise seksuaalse väärkohtlemise puhul tegu alaealise vägistamisega – peaaegu pooled vägistamised pandi toime Harjumaal (26 juhtumit), neist üle poole Tallinnas (16). Teistes maakondades ja suuremates linnades registreeriti üksnes üksikud vägistamisjuhtumid (Tartus 4, Kohtla-Järvel ja Narvas 3). Lisaks suuremast rahvaarvust tingitud eripärale (39% Eesti rahvastikust elab Harjumaal) võib Tallinna ja Harjumaa suur osakaal statistikas tuleneda ka 2004. aastal Põhja polit-

[17] *Seksuaalse enesemääramise vastaste kuritegude puhul ei ole võimalik välja tuua alaealiste vastu toime pandud kuritegude*

justiits22.qxd 25.06.2007 5:14 Page 45

seiprefektuuri juurde loodud alaealiste füüsilise ja seksuaalse väärkohtlemise vastu võitlemise töögrupi tööst.

Suguühendust lapseealisega registreeriti 30-l korral. Suguühendusele sundimist sõltuvuse ärakasutamisega registreeriti 2 juhtumit. Sugulise kire rahuldamisele sundimist sõltuvuse ärakasutamisega ei registreeritud, kuid see on ka mõistetav, kuna tegu on üsna uue kuriteokoosseisuga karistusseadustikus (jõustus 2006. aasta 16. juulil). Samuti ei registreeritud ühtegi juhtumit suguühendusest järeltulijaga, st kui vanem, vanavanem või vanema õigustega isik astub suguühendusse oma järeltulijaga (verepilastus). Siinkohal tuleb meenutada, et suguühendus 10–14-aastase järeltulijaga kvalifitseeritakse § 145 (suguühendus lapseealisega) järgi ja suguühendus noorema kui 10-aastase järeltulijaga kvalifitseeritakse § 141 (vägistamine) järgi.

2006. aastal Eestis laste seksuaalse väärkohtlemise eest süüdi mõistetud isikute hulgas läbi viidud küsitluses osalejatest oli noorim väärkohtleja 25- ja vanim 62-aastane, pedofiili keskmine vanus oli 38 aastat. 13-st küsitletud pedofiilist 10 oli varem kohtulikult karistatud, 8 neist ka varasema seksuaalkuriteo eest, mis näitab korduvkuritegude toimepanemise ohtu. Küsitlusest selgus, et väärkohtlejate eelistatumad ohvrid olid poisid (65% juhtumitest). Enamik lasteahistajaid on lastele tuttavad ning sageli toimub väärkohtlemine peresiseselt (Alaver, 2006).

Alaealise huvide ja õiguste vastu suunatud kuriteod

Karistusseadustik käsitleb alaealisena alla 18-aastast isikut, lapseealisena 10–14-aastast isikut ning alla 10-aastane isik loetakse arusaamisvõimetuks.

Alaealise huvide ja õiguste vastu suunatud kuriteod võib tinglikult jagada kolmeks:

1) alaealise prostitutsioonile kallutamise või kaasaaitamisega seotud kuriteod (§-d 175–176);
2) lapsporno valmistamise (sh alaealise modellina kasutamise) ja levitamisega seotud kuriteod. Siia võib tinglikult lugeda ka lapseealise seksuaalne ahvatlemise kuriteod (§-d 177–179);
3) alaealise mõjutamisega kuritegelikule käitumisele seotud kuriteod (alaealisele vägivalla eksponeerimine, alaealise kaasatõmbamine kuriteo toimepanemisele ja alaealise alkoholi tarvitamisele kallutamine) (§-d 180–182).

Kokku registreeriti 148 alaealiste õiguste ja huvide vastu suunatud kuritegu. Kõige suurema rühma neist moodustasid alaealise mõjutamisega kuritegelikule käitumisele seotud (65%) ning lapsporno valmistamise ja levitamisega seotud kuriteod (34%).

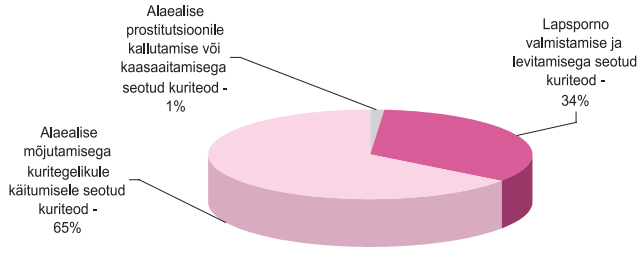

Joonis 35. Alaealise huvide ja õiguste vastu suunatud kuriteod

justiits22.qxd 25.06.2007 5:14 Page 46

Kõige enam on aja jooksul kasvanud lapsporno valmistamise ja levitamisega seotud kuritegude arv – kui 2003. aastal registreeriti 11 sellist juhtumit, siis 2006. aastal 50. Ka alaealiste kuritegelikule käitumisele mõjutamisega seotud kuritegude arv on tõusnud 32-lt 96-ni. Enam-vähem samale tasemel on jäänud alaealiste prostitutsioonile kallutamisega seotud kuriteod.

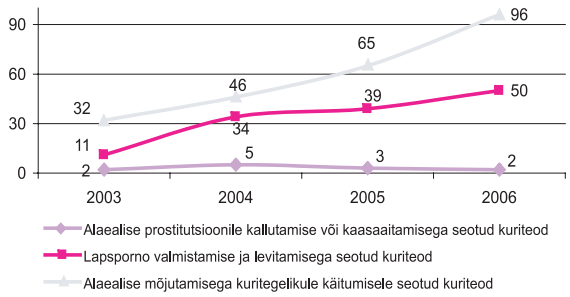

Joonis 36. Alaealise huvide ja õiguste vastu suunatud kuritegude muutus 2003–2006

Alaealise prostitutsiooniga seotud kuritegusid (§-d 175 ja 176) registreeriti 2006. aastal vaid 2. Mõlemad seisnesid alaealise prostitutsioonile kaasaaitamises (§ 176), neist üks registreeriti Tallinnas, teine Läänemaal. Mõlemad kuriteod pandi toime grupis. Kokku oli 9 kahtlustatavat, neist 8 meest ja 1 naine. 3 isikut oli vanuses 25–29 aastat, 3 isikut 40–55 aastat, 2 vanuses 30–39 ja 1 inimene oli üle 56 aasta vana. Alaealise prostitutsioonile kallutamisega seotud kuritegusid 2005. ja 2006. aastal ei registreeritud.

Lapsporno valmistamise või levitamisega seotud kuritegude (§-d 177 ja 178) arv kasvas: kui 2005. aastal registreeriti 3 sellist kuritegu, siis 2006. aastal juba 29. Osalt võib see olla seotud lapsporno levitamisvõimaluste pideva avardumisega, näiteks interneti kasutamise suurenemisega, aga ka menetlejate aktiivsema tegutsemisega.

2006. aasta suvel muudeti §-des 177 ja 178 sisalduvaid vanusepiire – alla 14-aastasest isikust ei tohi valmistada ei pornograafilist ega erootilist teost ning 14–18-aastasest isikust ei tohi valmistada pornograafilist teost. See tõi aga praktikas kaasa mitme § 177 alusel alustatud kriminaalmenetluse lõpetamise juhul, kui teoks oli 14–18-aastase alaealise kasutamine erootilise teose valmistamisel.

2006. aastal registreeriti Eestis 29 lapsporno valmistamise või levitamise juhtumit, nendest 82% registreeriti Harjumaal (enamasti Tallinnas).

Lapseealise seksuaalse ahvatlemise juhtumeid registreeriti 11, neist Tallinnas, Tartus ja Kohtla-Järvel igaühes 2 juhtumit. 2005. aastal registreeriti sama paragrahvi alusel 10 kuritegu. Kõik kahtlustatavad olid mehed.

Alaealise mõjutamisega kuritegelikule käitumisele seotud kuritegudest registreeriti 2006. aastal 1 alaealisele vägivalla eksponeerimise juhtum Harjumaal, paaril eelneval aastal sellist kuritegu Eestis ei registreeritud.

Alaealise kuriteole kaasatõmbamise juhtumeid registreeriti 66 korda, üle poole neist Tartus (59%). 86% kahtlustatavatest olid mehed, 14% naised. 2005. aastal registreeriti alaealise kuriteo toimepanemisele kaasatõmbamisi aga poole vähem – 34 juhtumit.

justiits22.qxd 25.06.2007 5:32 Page 47

Tabel 7. Registreeritud süüteod alaealiste vastu

Kuriteoliik	KarS	2006
Alaealise prostitutsioonile kallutamine	§ 175	0
Alaealise prostitutsioonile kaasaaitamine	§ 176	2
Alaealise kasutamine pornograafilise teose valmistamisel	§ 177	10
Lapsporno valmistamine ja selle võimaldamine	§ 178	29
Lapseealise seksuaalne ahvatlemine	§ 179	11
Alaealisele vägivalla eksponeerimine	§ 180	1
Alaealise kaasatõmbamine kuriteo toimepanemisele	§ 181	66
Alaealise kallutamine alkoholi tarvitamisele	§ 182	29
Alaealisele alkoholi müümine või ostmine	§ 182[1]	0
Kokku		148

Alaealise alkoholi tarvitamisele kallutamise (§ 182) juhtumeid registreeriti 2006. aastal 29, neist 11 Viljandimaal, järgnes Tallinn 8 juhtumiga. Ülejäänud piirkondades registreeriti vaid üksikud juhtumid.

2006. aastal sai KarS-i §-de 175–182 alusel registreeritud kuritegudest positiivse lõpliku menetlusotsuse 127 kuritegu, millest kohtusse saadeti 118 kuritegu ja otstarbekusest lõpetati 9 kriminaalmenetlust. Seega oli alaealise huvide ja õiguste vastu suunatud kuritegude tuvastamise määr 86%.

Alaealiste poolt toime pandud süüteod

Karistusseadustikust tulenevalt on süüvõimeline vähemalt 14-aastane isik. Kui õigusvastase teo paneb toime alla 14-aastane ehk süüvõimetu isik, siis menetlust ei alustata või alustatud menetlus lõpetatakse ning materjalid edastatakse alaealiste komisjonile. Kriminaalmenetluses nähakse 14–18-aastastele ette mitmeid erisusi. Näiteks on võimalik alustatud kriminaal- või väärteomenetlus lõpetada, kui prokuratuur või kohtuväline menetleja leiab, et alaealist on võimalik mõjutada ilma karistust või karistusseadustikus sätestatud mõjutusvahendit kohaldamata.

Karistusseadustiku § 87 alusel võib kohus 14–18-aastase isiku karistusest vabastada ja kohaldada talle mõjutusvahendina hoiatust, käitumiskontrollile allutamist või kasvatuse eritingimusi vajavate õpilaste kooli (erikooli) paigutamist.

Alaealiste komisjonidel on alaealise mõjutusvahendite seaduse alusel võimalik rakendada alla 18-aastastele mitmeid erinevaid mõjutusvahendeid (nt spetsialisti juurde vestlusele suunamine, lepitamine, üldkasulik töö, noorte- või sotsiaalprogrammides või rehabilitatsiooniteenuses või ravikuurides osalemine, erikooli suunamine).

2006. aastal selgitati välja 2056 kuritegudes kahtlustatavat alaealist, kes olid pannud toime 3313 kuritegu. Alaealiste poolt toime pandud väärtegude kohta tegi politsei samal aastal 24 075 otsust[18]. Alaealiste puhul vaadeldakse ülevaates kuritegude kõrval ka väärtegude statistikat, kuna alaealiste poolt toime pandud väärtegude osakaal on suhteliselt suur võrreldes alaealiste poolt toime pandud registreeritud kuritegude arvuga.

2005. aastaga võrreldes oli 2006. aastal alaealisi kuritegudes kahtlustatavaid 344 võrra enam, ent nende poolt toimepandud kuritegusid oli 455 juhtumi võrra vähem – alaealised panid kuritegusid rohkem toime grupis.

[18] *Allikas: politseiameti politseitöö osakond.*

justiits22.qxd 25.06.2007 5:14 Page 48

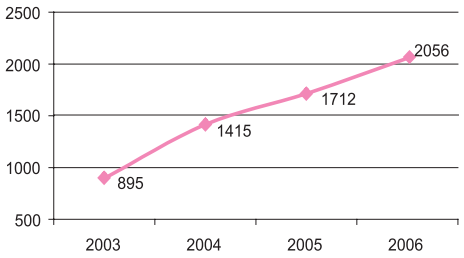

Joonis 37. Alaealised kahtlustatavad 2003–2006

Valdav osa alaealisi õigusrikkujaid pani toime eelkõige väiksemaid süütegusid – varavastaseid ja nn staatusega seonduvaid väiksemaid rikkumisi, näiteks koolikohustuse mittetäitmine, suitsetamine, alkoholitarbimine, avaliku korra rikkumine jms[19].

Alaealiste väärtegudest moodustasid politseistatistika alusel ligi 70% ulatuses alkoholi- ja tubakaseaduse rikkumised. Ka noorte endi hinnangul on õigusrikkumistest kõige levinumad avaliku korra rikkumised (nt üldkasutatavate asjade tahtlik lõhkumine) ja varavastased süüteod (nt poevargused), kuid ka kõige levinumaid rikkumisi on toime pannud vaid 12% küsitletud alaealistest (Markina; Šahverdov-Žarkovski, 2006). Seega kattuvad statistilised näitajad noorte endi hinnangutega õigusrikkumiste toimepanemise kohta.

Suurima osa alaealiste poolt toime pandud **isikuvastaseid kuritegusid** moodustasid kehalise väärkohtlemise juhtumid, mida registreeriti 356, järgnesid ähvardamine – 17 juhtumit ja raske tervisekahjustuse tekitamine – 12 juhtumit.

Alaealiste poolt toime pandud varavastastest kuritegudest moodustasid suurima osa vargused – 51%, seejärel röövimised – 9% ja avaliku korra rikkumised – 9%.

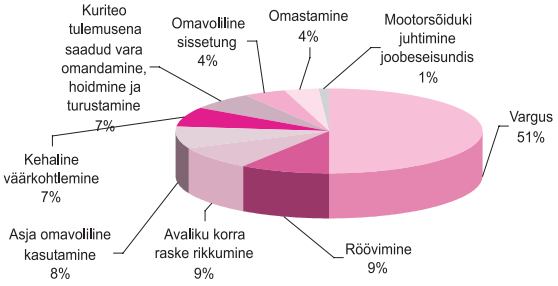

Joonis 38. Alaealiste poolt toime pandud kuriteod

2006. aastal kasvas alaealiste poolt grupis toime pandud varavastaste kuritegude arv. Politseistatistika kohaselt registreeriti alaealiste poolt grupis toimepandud kuritegusid 2005. aastal veidi üle 40% ja 2006. aastal veidi üle 60%.

Politseistatistika järgi sooritasid aktiivseimalt kuritegusid 16–17-aastased, ent aasta-aastalt on hakanud suurenema ka nooremate isikute arv, kellel on olnud

[19] *Allikas: Alaealiste kuritegevuse vähendamise arengukava aastateks 2007–2009.*

justiits22.qxd 25.06.2007 5:14 Page 49

kokkupuuteid õigusrikkumistega. Alaealiste komisjonides, kus arutatakse 7–18-aastaste õigusrikkumisi, puututi kõige sagedamini kokku 13- ja 14-aastastega.

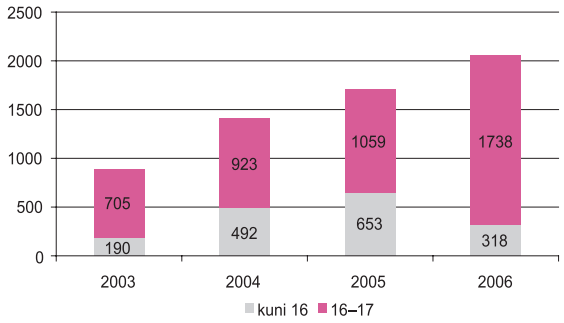

Joonis 39. Kuritegusid toime pannud alaealised õigusrikkujad vanuserühmades

Politsei ja alaealiste komisjonide vaatevälja satuvad valdavalt poisid. Ka süüdimõistetud alaealiste hulgas on enim poistest õigusrikkujaid (93%) (justiitsministeeriumi analüüs kohtute karistuspraktikast alaealiste kriminaalasjades, 2006). Alaealiste komisjoni andmed viimaste aastate kohta aga näitavad, et veidi on hakanud suurenema ka tüdrukute osakaal ning alaealiste komisjoniliikmete hinnangul on tüdrukute probleemid üldjuhul sügavamad ja tõsisemad (Tiko ja Rannala 2006).

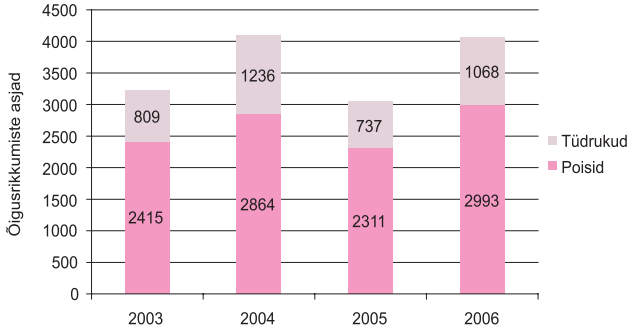

Joonis 40. Tüdrukute ja poiste õigusrikkumiste suhe alaealiste komisjonide andmetel

2006. aastal registreeriti alaealiste kuritegudes 519 kuritegu, mille olid toime pannud isikud, kes olid juba varem õigussüsteemiga kokku puutunud. Alaealiste korduvkuritegevus on statistiliste näitajate poolest 2006. aastal (516 kuritegu) võrreldes 2005. aastaga (850 kuritegu) vähenenud – 2006. aastal oli alaealisi korduvõigusrikkujaid ligi 331 võrra vähem. Seega paneb enamik alaealisi õigusrikkujaid toime ühe ja vaid vähesed neist panevad toime mitu kuritegu. Samas on alaealiste komisjonide statistika kohaselt korduvarutelude arv aasta-aastalt kasvanud (Tiko ja Rannala, 2006).

justiits22.qxd 25.06.2007 5:33 Page 50

Õigusemõistmisevastased kuriteod

- Õigusemõistmisevastased kuriteod moodustasid 2006. aastal *ca* 4% registreeritud kuritegevusest: 2107 kuritegu.
- Õigusemõistmisevastaste kuritegude tuvastamise määr oli 60%.
- 48% õigusmõistmisevastastest kuritegudest moodustasid karistuse kandmisest kõrvalehoidumise juhtumid.
- 59% õigusmõistmisevastastest kuritegudest registreeriti Tallinnas ja Harjumaal.
- Karistuse kandmisest kõrvalehoidmise ja kinnipeetavale aine ja eseme ebaseadusliku üleandmise juhtumite arv on kasvanud vahemikus 2003–2006 igal aastal umbes 50% võrra.

Karistusseadustiku paragrahvid 302–331 käsitlevad õigusemõistmisevastaseid süütegusid. Õigusemõistmise vastased süüteod on lisaks õigusemõistmise takistamisele näiteks ka kõrvalekalded kriminaalmenetlusest, väärteomenetlusest, aga ka tsiviilkohtumenetlusest ja halduskohtumenetlusest, samuti kohtuotsuse täitmist reguleerivas süsteemis.

Karistusseadustik jagab õigusemõistmise vastased süüteod neljaks liigiks:

1) õigusemõistmise takistamine (§-d 302–309);
2) isiku õiguste vastased süüteod kohtueelses ja kohtumenetluses (§-d 310–323[1]);
3) karistuse täitmise vastased süüteod (§-d 324–331) ning
4) kohtulahendi täitmise vastased süüteod (§-d 331[1] ja 331[2]).

2006. aastal registreeriti 2107 õigusmõistmise vastast kuritegu, mis moodustas umbes 4% kõigist registreeritud kuritegudest.

Joonis 41. Õigusmõistmisevastased kuriteod 2006

Positiivse lõpliku menetlusotsuse sai 2006. aastal 1263 õigusmõistmise vastast kuritegu: kohtusse saadeti 1194 ning kriminaalmenetlus lõpetati otstarbekusest 69 kuriteo puhul. Tuvastamise määr oli nende kuritegude puhul 60%.

justiits22.qxd 25.06.2007 5:14 Page 51

Ligi 60% õigusmõistmisevastastest kuritegudest registreeriti Tallinnas ja Harjumaal ning kümnendik Tartus ja Tartumaal, ülejäänud kolmandik jaotus muu Eesti peale.

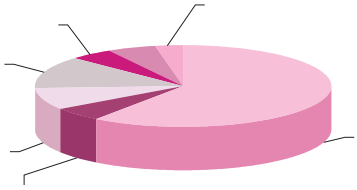

Joonis 42. Õigusmõistmisvastaste kuritegude geograafiline jaotus 2006. aastal

Õigusmõistmisevastastes kuritegudes selgitati välja 1071 kahtlustatavat:

- 93% olid mehed;
- 10% pandi toime grupis;
- 94% olid 18–55-aastased.

Kõige sagedasemateks õigusmõistmisevastasteks kuritegudeks olid 2006. aastal karistuse kandmisest kõrvalehoidmine (1027 registreeritud juhtumit) ning aine ja eseme ebaseaduslik üleandmine kinnipidamiskohas (528 registreeritud juhtumit). Palju esines vanglas ka narkootikumide tarvitamisega seotud kuritegusid (246).

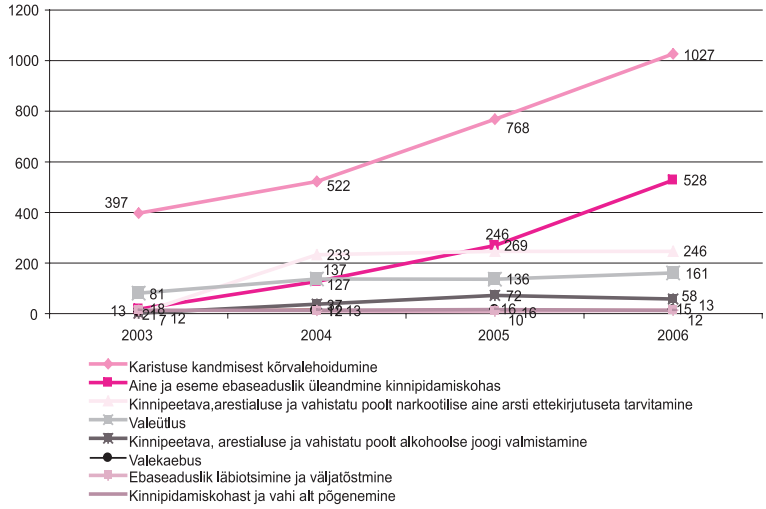

Joonis 43. Levinumad õigusmõistmisevastased kuriteod aastatel 2003–2006

Õigusemõistmise takistamise all peetakse silmas näiteks püüdu mõjutada kohtunikku või uurijat, samuti kuriteo varjamist või sellest mitteteatamist. Õigusemõistmise takistamise juhtumeid on viimasel neljal aastal registreeritud umbes paarkümmend aastas (2006. aastal 16), 50–60% nendest on olnud kuriteost mitteteatamised.

justiits22.qxd 25.06.2007 5:14 Page 52

2006. aastal vähenes kuriteost mitteteatamiste üldarv vaid viie juhtumini ehk veerandini kõigist õigusemõistmisevastastest kuritegudest. Sama suur hulk registreeriti ka näiteks kuriteo varjamisi ning rahalise karistuse või konfiskeerimise eesmärgil üleskirjutatud vara hoidmise nõuete rikkumisi.

Isiku õiguste vastaste süütegude all mõeldakse kriminaalmenetluse seadustikuga sätestatud reeglite eiramist kohtueelses ja kohtumenetluses. Kohtumenetlus piirab isikute põhiseaduslikke õigusi ja vabadusi. Kriminaalmenetluse seadustik sätestab konkreetsed juhud ja viisi, mil õiguste piiramine on õigustatud. Kui sellest kinni ei peeta, siis on tegu isiku õiguste ja õigusemõistmise põhimõtete rikkumisega. Siia kuuluvad näiteks ebaseaduslik ülekuulamine, läbiotsimine või väljatõstmine, aga ka valekaebus, valeütlus. Isiku õiguste vastaseid süütegusid kohtueelses ja kohtumenetluses esines 2006. aastal märgatavalt rohkem (210) kui õigusemõistmise takistamisega seotud juhtumeid (16). Kokku on alates 2003. aastast menetluses toime pandud isiku õiguste vastaste süütegude arv kasvanud 130-lt 210 juhtumini 2006. aastal. Valdava osa (161 juhtumit 2006. aastal) nendest moodustasid valeütluse andmised (§ 320). Suurem osa ehk 60% kõigist juhtumitest leidis aset Tallinnas.

Karistuse täitmise vastaste süütegude hulka kuuluvad kurieod, mis takistavad isikule mõistetud karistuse täideviimist. Enamik kuritegusid puudutab vanglakaristuse täideviimist, näiteks kinnipeetu ebaseaduslik kohtlemine, aine ja eseme ebaseaduslik üleandmine kinnipidamiskohas, põgenemine. Otseselt vanglaga ei ole seotud vaid karistuse kandmisest kõrvale hoidumine. Kuna suuremad kinnipidamisasutused on Eestis koondunud peamiselt Tallinna ja Harjumaale, siis pandi valdav osa kõnealuseid kuritegusid selles piirkonnas ka toime.

Alates 2003. aastast on karistuse täitmise vastu suunatud kuritegude arv neljakordistunud, jõudes 431-lt juhtumilt 1876 juhtumini aastas. Suurima osa (51%) neist moodustasid karistuse kandmisest kõrvalehoidmise juhtumid, mille arv on viimastel aastatel kasvanud keskmiselt 50% võrra aastas, jõudes 2003. aasta 397-lt juhtumilt 2006. aastaks 1027 juhtumini.

Tallinnas ja Harjumaal oli karistusest kõrvalehoidmiste hulk suhteliselt väiksem kui kinnipidamisasutustega otseselt seotud kuritegude arv, millest ligi 90% pandi toime just pealinnas ja seda ümbritsevas maakonnas. Siiski üle 40% karistusest kõrvalehoidmisi registreeriti Tallinnas ja selle läheduses.

Karistuse täitmise vastaste kuritegude arvu kasvu üheks põhjuseks on vanglas toimunud aine või esemete ebaseadusliku üleandmise juhtumite arvu suur kasv – see on viimastel aastatel igal aastal kahekordistunud, näiteks 2004. aastal registreeriti juhtumeid 127, 2005. aastal aga 269 ning 2006. aastal juba 528.

Kinnipidamisasutuses keelatud ainete või alkoholi valmistamise või tarvitamise juhtumite arv on viimasel paaril aastal püsinud küllaltki stabiilsena, jäädes 300 juhtumi juurde aastas, valdav osa neist (80%) oli seotud ravimite või uimastitega. Kui alkoholiga seotud kuritegudes (§ 330) oli 2006. aastal kahtlustatavatest 44% üle 40-aastaseid, siis uimastitega seotud kuritegudes (§ 331) kahtlustatavatest 88% olid alla 40 aasta vanused ning 60% isegi alla 30 aasta vanused. Seega olid vanglas uimastitega seotud kuritegude toimepanemises kahtlustatavad märgatavalt nooremaealised kui seda alkoholiga seotud kuritegude puhul. Kinnipidamiskohast või vahi alt põgenemise juhtumite arv on viimastel aastatel püsinud stabiilsena umbes tosina juhtumi juures aastas, 72% põgenejatest on vähem kui 25 aastat vanad.

justiits22.qxd 25.06.2007 5:14 Page 53

Avaliku rahu vastased kuriteod

- Avaliku rahu vastased kuriteo moodustasid 2006. aastal 6% registreeritud kuritegevusest: 2943 kuritegu.
- Avaliku rahu vastaste kuritegude tuvastamise määr oli 64%.
- Valeandmete esitamine ametiasutustele on aastatel 2003–2006 kasvanud 5 korda: 46-lt 233 juhtumini.
- Avaliku korra raskete rikkumiste hulk on 2003. aastaga võrreldes langenud 2006. aastaks kolmandiku võrra: 2255-lt 1486 juhtumini.
- 40% avaliku korra rasketest rikkumistest pandi toime Tallinnas ja Harjumaal.
- Omavoli juhtumite arv on aastatel 2003–2006 vähenenud 45% võrra: 199-lt 110-ni.

Avaliku rahu vastaste süütegude (KarS §-d 255–287) alla on koondatud nii individuaalsete õigushüvede kaitsmine (nt omavoliline sissetung) kui ka üldisema ühiselu kaitsmine (nt riigipiiri ja ajutise kontrolljoone ebaseaduslik ületamine). Tulenevalt kaitstava õigushüve sotsiaalsetest funktsioonidest on avaliku rahu vastased süüteod jaotatud kolmeks:

1) avaliku julgeoleku vastased (§-d 255–261);
2) avaliku korra vastased (§-d 262–273);
3) avaliku võimu teostamise vastased süüteod (§-d 274–287).

Avaliku rahu vastased kuriteod (2943) moodustasid ligi 6% kõigist 2006. aastal registreeritud kuritegudest.

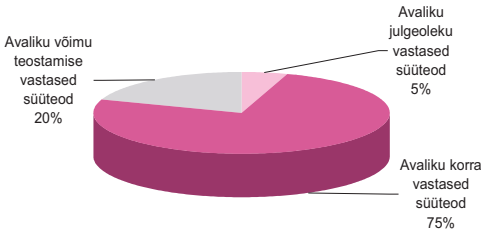

Joonis 44. Avaliku rahu vastaste kuritegude jaotus 2006. aastal

Lõpliku menetlusotsuse sai 2006. aastal 2018 avaliku rahu vastast kuritegu: kohtusse saadeti 1300 ning kriminaalmenetlus lõpetati 718 kuriteo puhul, neist 583 otstarbekusest. Seega oli 2006. aastal avaliku rahu vastaste kuritegude tuvastamise määr 64%.

justiits22.qxd 25.06.2007 5:48 Page 54

Avaliku rahu vastastes kuritegudes selgitati välja 3302 kahtlustatavat:

- 91% olid mehed;
- 43% pandi toime grupis;
- 69% olid alla 30-aastased ning 20% alla 18 aasta vanused.

Avaliku julgeoleku vastased kuriteod

Avaliku julgeoleku vastaste süütegude hulka kuuluvad näiteks kuritegeliku ühenduse organiseerimine või sellesse kuulumine, samuti välismaalase ebaseaduslik toimetamine üle Eesti Vabariigi riigipiiri ja ajutise kontrolljoone ning seadusliku aluseta riigis viibimine. Nimetatud kuritegusid registreeriti 2006. aastal siiski vaid 8, mis moodustas 5% kõigist avaliku julgeoleku vastastest kuritegudest (146). Suurema osa avaliku julgeolekuvastastest kuritegudest moodustasid 2006. aastal omavoli (110) ja ebaseadusliku piiriületuse juhtumid (28).

Prokuratuur saatis kohtusse või lõpetas kriminaalmenetluse 73 avaliku julgeoleku vastase kuriteo puhul – neist 15 kuritegu lõpetati otstarbekusest ning 47 saadeti kohtusse. Seega oli avaliku julgeoleku vastaste kuritegude tuvastamise määr 42%.

Tabel 8. Avaliku julgeoleku vastased süüteod

Kuriteoliik	KarS	2006
Kuritegelik ühendus	§ 255	1
Kuritegeliku ühenduse organiseerimine	§ 256	2
Omavoli	§ 257	110
Eesti Vabariigi riigipiiri ja ajutise kontrolljoone ebaseaduslik ületamine	§ 258	28
Välismaalase ebaseaduslik toimetamine üle Eesti Vabariigi riigipiiri ja ajutise kontrolljoone	§ 259	5
Välismaalase ilma seadusliku aluseta Eestis viibimine	§ 260	0
Kokku		146

Viimastel aastatel on mõnevõrra suurenenud samuti avaliku julgeoleku vastaste kuritegude hulka kuuluvate ebaseaduslike piiriületuste hulk – kui 2003. aastal registreeriti neid vaid 1, siis 2004. aastal 10, 2005. aastal 18 ning 2006. aastal 28. Märgatavalt suuremaks probleemiks on samuti avaliku julgeoleku vastaste süütegude hulka kuuluv omavoli, mille juhtumite hulk on siiski viimase nelja aasta jooksul vähenenud ligi poole võrra, näiteks kui 2003. aastal registreeriti 199 kuritegu, siis 2004. aastal 149, 2005. aastal 118 ning 2006. aastal vaid 110.

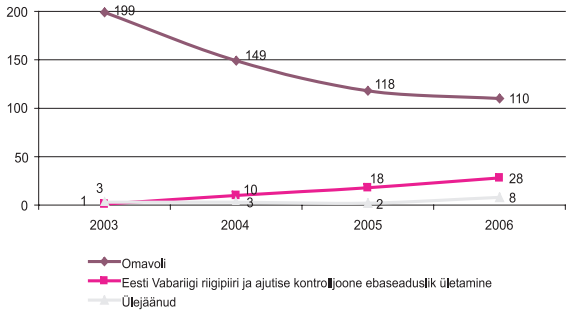

Joonis 45. Aastatel 2003–2006 sagedamini esinenud avaliku julgeoleku vastased kuriteod

justiits22.qxd 25.06.2007 5:14 Page 55

40% avaliku julgeoleku vastastest kuritegudest registreeriti Tallinnas ja Harjumaal, 20% Ida-Virumaal ning 10% Tartus ja Tartumaal.
Avaliku julgeoleku vastastes kuritegudes selgitati välja 107 kahtlustatavat:

- 90% olid mehed;
- 63% pandi toime grupis;
- 43% olid nooremad kui 25 aastat.

Avaliku korra vastased kuriteod

Kolmveerand kõigist avaliku rahu vastastest kuritegudest olid suunatud avaliku korra vastu. Nende süütegudega ei rünnata otseselt ühiskonnaliikmete julgeolekut, vaid pigem paikapandud ühiselu reegleid, tavasid, häid kombeid.

Kui 2006. aastal registreeriti 2216, siis lõpliku menetlusotsuse sai 1426 avaliku korra vastast kuritegu: kohtusse saadeti 880 ning kriminaalmenetlus lõpetati 546 kuriteo puhul, neist 437 otstarbekusest. Seega oli avaliku korra vastaste kuritegude tuvastamise määr 59%.

Valdava osa juhtumitest moodustasid avaliku korra rasked rikkumised (KarS-i § 263), näiteks huligaansus, avaliku korra eeskirjade rikkumine, normatiive ületava müra põhjustamine, kultuurimälestiste rikkumine ning alkoholiga seotud kuriteod. Neid registreeriti 2006. aastal kokku 1486 ehk keskmiselt neli juhtumit päevas. Võrreldes varasemate aastatega on seda siiski märgatavalt vähem – alates 2003. aastast, mil avaliku korra raskeid rikkumisi registreeriti 2255, on nende hulk igal aastal langenud veidi rohkem kui kümnendiku võrra.

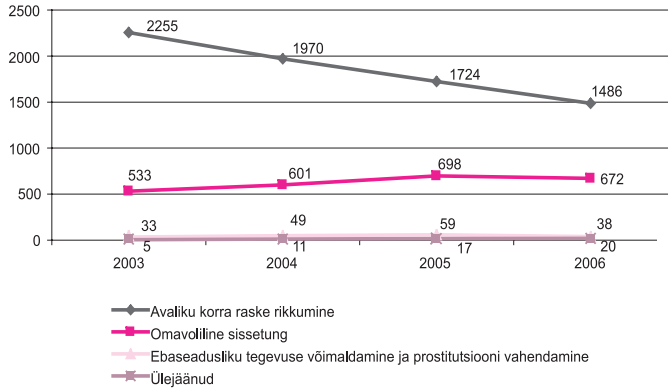

Joonis 46. Sagedasemad avaliku korra vastased kuriteod aastatel 2003–2006

Kaks kolmandikku 2006. aastal registreeritud avaliku korra rasketest rikkumistest oli toime pandud vägivallaga ning viiendik grupi poolt, 10% ähvardades relva, relvana kasutatava eseme või lõhkematerjaliga, 2% juhtudest hakati vastu avalikku korda kaitsvale isikule.

Ligi pooled avaliku korra rasked rikkumised pandi toime kolmes keskuses: Tallinnas, Narvas ja Tartus. Kui Eestis keskmiselt oli 11 avaliku korra rasket rikkumist 10 000 elaniku kohta, siis Tartus 9, Tallinnas 12 ning Narvas 21. Seega on

justiits22.qxd 25.06.2007 5:14 Page 56

Narvas suhtarvuliselt ligi kaks korda rohkem avaliku korra rikkumisi kui keskmiselt mujal Eestis.

Juhtumite arvu sagedust arvestades tuleb avaliku korra vastaste süütegude hulgas välja tuua ka omavolilised sissetungid, mille arv viimastel aastatel on jõudnud ligi 700-ni aastas. Umbes viiendikus toimunud kuritegudest kahtlustati rohkem kui ühte isikut, samas jäi mitmekordsete ja vägivallaga seotud kuritegude osakaal alla 10%. 40% omavolilistest sissetungidest pandi toime Tallinnas ja Harjumaal.

Avaliku korra vastaste süütegude hulka kuulub ka ebaseadusliku tegevuse võimaldamine ja prostitutsiooni vahendamine, mida käsitleti ka inimkaubandust puudutavas peatükis. Ebaseadusliku tegevuse võimaldamise all mõeldakse narkootilise või psühhotroopsete ainete tarvitamiseks, ebaseaduslike hasartmängude korraldamiseks või prostitutsiooniks ruumi kasutada andmist. Siia hulka kuuluvate kuritegude arv on viimasel neljal aastal kõikunud umbes 30 ja 60 vahel aastas. 2006. aastal registreeriti pooled neist Tallinnas ning kolmandik Narvas.

Ebaseadusliku tegevuse võimaldamise ja prostitutsiooni vahendamisega seotud kuritegudes tehti kindlaks 102 kahtlusalust, kellest 70% olid mehed. 60% kahtlusalustest olid 30–55 aasta vanused. 89% kuritegude toimepanemises kahtlustati enamat kui ühte isikut.

Avaliku korra vastastes kuritegudes selgitati välja 2530 kahtlustatavat:

- 91% olid mehed;
- 45% pandi toime grupis;
- 71% olid nooremad kui 30 aastat.

Avaliku võimu teostamise vastased kuriteod

Avaliku rahu vastu suunatud kuritegudest kolmanda osa moodustavad avaliku võimu teostamise vastased süüteod, mis jagunevad:

a) võimuesindaja vastu suunatud (KarS-i §-d 274–279) ning

b) andmetega seotud kuritegudeks (KarS-i §-d 280–287).

Kokku registreeriti 581 avaliku võimu teostamise vastast kuritegu, lõpliku menetlusotsuse sai neist 519: kohtusse saadeti 373 ning kriminaalmenetlus lõpetati 146 kuriteo puhul, neist 131 otstarbekusest. Seega suudeti 2006. aastal esialgse lahenduseni jõuda ligi 87% aasta jooksul registreeritud avaliku võimu teostamise vastaste kuritegude hulgast.

49% avaliku võimu teostamise vastastest kuritegudest registreeriti Tallinnas ja Harjumaal ning 17% Ida-Virumaal, ülejäänud maakondades jäi osakaal alla kümne protsendi.

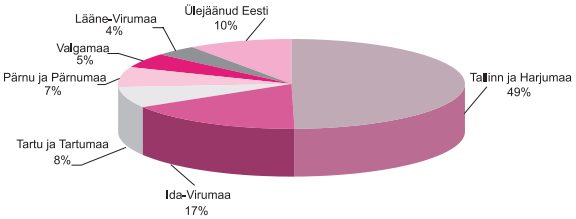

Joonis 47. Avaliku võimu teostamise vastaste kuritegude geograafiline jaotus 2006. aastal.

justiits22.qxd 25.06.2007 5:14 Page 57

Avaliku võimu teostamise vastastest kuritegudes selgitati välja 665 kahtlustatavat:

- 88% olid mehed;
- 51% kuritegudest oli kahtlusaluseid enam kui üks;
- 62% olid alla 30 aasta vanused.

Võimuesindaja vastu suunatud vägivalla juhtumeid registreeriti 2006. aastal 207, mis on ligikaudu samas suurusjärgus 2005. (218 juhtumit) ja 2004. (181 juhtumit) aastal toime pandud kuritegude arvuga. 60% 2006. aastal toimunud kuritegudest leidis aset Tallinnas ja Harjumaal, muudes piirkondades oli neid vähem.

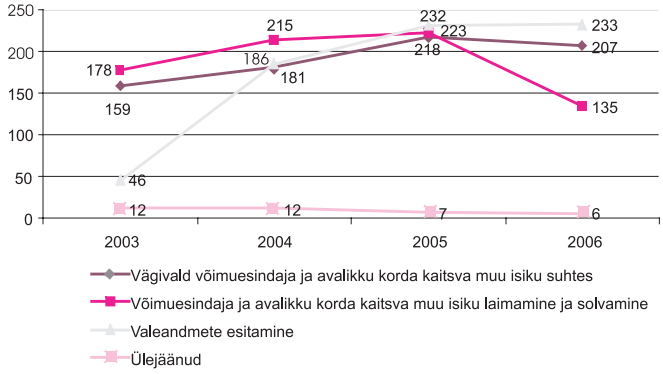

Joonis 48. Avaliku võimu teostamise vastased kuriteod 2003–2006

Võimuesindaja laimamist ja solvamist puudutava paragrahvi (§ 275) alusel registreeritud kuritegude hulk langes 2006. aastal (135 juhtumit) võrreldes varasema aastaga (223). Siin oli Tallinna ja Harjumaa osakaal väiksem, jäädes 31% juurde.

Andmetega seotud kuritegudest suurema osa moodustasid valeandmete esitamisega seotud kuriteod (KarS-i § 280), mille sagedus on alates 2003. aastast pidevalt tõusnud, jõudes 46-lt 233-ni 2006. aastal. Pooled juhtumid registreeriti 2006. aastal Tallinnas, suhtarvuliselt leidis neid võrreldes maapiirkondadega rohkem aset linnades.

justiits22.qxd 25.06.2007 5:14 Page 58

Riigi ja kodaniku vastu suunatud kuriteod

- Riigi ja kodaniku vastu suunatud kuriteod moodustasid 2006. aastal ligikaudu 3% registreeritud kuritegudest: 1659 kuritegu.
- Riigi ja kodaniku vastu suunatud kuritegude tuvastamise määr oli 57%.
- 2003.–2006. aastani on neljakordistunud isikliku dokumendi kuritarvitamise juhtumid (75-lt 311-ni).
- 62% kõigist võltsitud maksevahendi kasutamise juhtumitest registreeriti 2006. aastal Tallinnas.

Riigi ja kodaniku vastu suunatud kuriteod moodustasid kokku 3% (1616) kõigist kuritegudest. Need jagunevad viide suurde gruppi:

1. avaliku usalduse vastased kuriteod (§-d 332–351) moodustasid 97% riigi ja kodaniku vastu suunatud kuritegudest;
2. rahvatervise vastased kuriteod, v.a uimastitega seotud (§-d 192–198) – 1,5%;
3. poliitiliste ja kodanikuõiguste vastased kuriteod (§-d 151–168) – 0,5%;
4. riigivastased kuriteod (§-d 231–254) – 0,5%;
5. kaitseteenistusalased kuriteod (§-d 431–450) – 0,5%.

Viimasena mainitud kaitseteenistusalaste süütegude näol on tegu riigivastaste süütegude ühe eriliigiga, millel on ühiseid tunnuseid ka ametialaste süütegudega, sest kaitseteenistusalaste süütegudega kahjustatakse ka riigivalitsemist.

Kaitseväeteenistusalaste süütegude arv on viimastel aastatel jäänud umbes kümnekonna juhtumi juurde aastas, sellest 90% moodustasid omavolilised lahkumised väeosast ja muust teenistuskohast, enamiku paragrahvide alusel ei ole registreeritud ühtegi kuritegu. Seetõttu kaitseteenistusalaseid süütegusid edaspidi ei käsitleta.

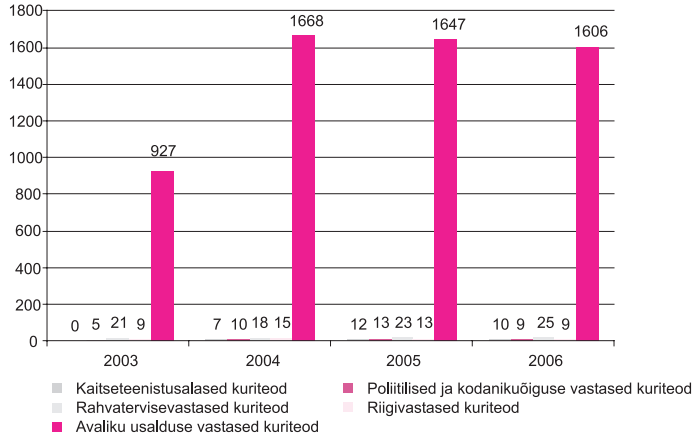

Joonis 49. Riigi ja kodaniku vastu suunatud kuriteod aastatel 2003–2006

justiits22.qxd 25.06.2007 5:14 Page 59

Lõpliku menetlusotsuse sai 2006. aastal 1171 riigi ja kodaniku vastu suunatud kuritegu: kohtusse saadeti 703 ning kriminaalmenetlus lõpetati 468 kuriteo puhul, neist 219 otstarbekusest. Tuvastamise määr oli nende kuriteoliikide puhul 57%.
Riigi ja kodaniku vastu suunatud kuritegudes selgitati välja 948 kahtlustatavat[20]:

- 79% olid mehed;
- 47% pandi toime grupis;
- 64% olid alla 30-aastased.

Avaliku usalduse vastased kuriteod

Aastatel 2003–2006 moodustasid avaliku usalduse vastased kuriteod 96–97% riigi ja kodaniku vastu suunatud kuritegudest. Karistusseadustikus on avaliku usalduse vastased kuriteod jagatud kaheks:

1) maksevahendi ja riigi poolt kehtestatud märgi ja tunnuse võltsimine (§-d 332–343);
2) dokumendi võltsimine ja kahjustamine (§-d 344–351).

Kokku registreeriti 2006. aastal 1606 avaliku usalduse vastast kuritegu, mis moodustas 3% kõikidest kuritegudest. 54% (867) avaliku usalduse vastastest kuritegudest pandi toime Tallinnas, 8% (126) Tartus ning 11% (170) Ida-Virumaal.
Avaliku usalduse vastastes kuritegudes selgitati välja 932 kahtlustatavat:

- 79% olid mehed;
- 53% pandi toime grupis;
- 64% olid alla 30-aastased.

Maksevahendiga seotud kuritegudest moodustasid 2006. aastal umbes 90% võltsitud maksevahendi või väärtpaberi kasutamise juhtumid. Nende hulk on küll näiteks 2004. aastaga võrreldes 15% võrra kahanenud (631-lt juhtumilt 534-le), kuid samal ajal on kasvanud aastas umbes paarikümne juhtumi võrra maksevahendi või väärtpaberi võltsimiste hulk, mis jõudis 2006. aastaks 65 juhtumini.

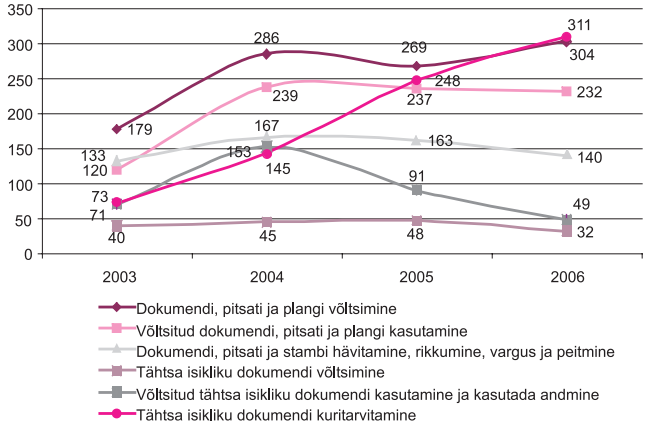

Joonis 50. Avaliku usalduse vastased kuriteod aastatel 2003–2006

[20]Kuna 97% riigi ja kodaniku vastastest kuritegudest on avaliku usalduse vastased, siis on ülejäänud näitajad toodud avaliku usalduse vastaste kuritegude juures – ka kahtlustavaid puudutav statistika on sarnane avaliku usalduse vastaseid kuritegusid puudutava statistikaga.

justiits22.qxd 25.06.2007 5:14 Page 60

Umbes 70% võltsitud maksevahendi kasutamises süüdistatavatest olid alla 24 aasta vanused noored, 90% mehed. 62% kuritegudest registreeriti Tallinnas. 43% juhtumitest on kahtlustatavaid rohkem kui üks.

Dokumendi võltsimised ja kahjustamised moodustasid 2006. aastal 67% (1068 kuritegu) avaliku usalduse vastastest kuritegudest. Viimasel kolmel aastal on dokumendi võltsimisega seotud kuritegude arv veidi kasvanud, kuid püsinud siiski stabiilselt 1000 ja 1100 juhtumi vahel aastas. 2006. aastal oli 80% registreeritud dokumentide võltsimisega seotud kuritegudest dokumentide, pitsati või plangi võltsimine, nende kasutamine (KarS-i §-d 344 ja 345) või tähtsa isikliku dokumendi kuritarvitamine (§ 349).

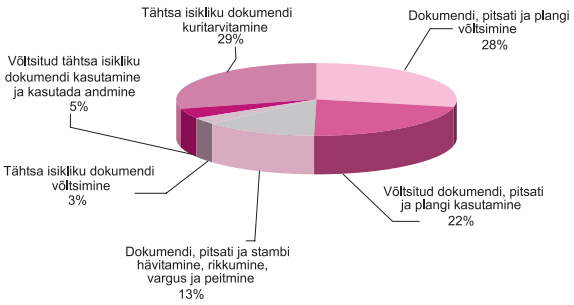

Joonis 51. Dokumendi võltsimise ja kahjustamisega seotud kuriteod 2006. aastal

Tähtsa isikliku dokumendi kuritarvitamise all peetakse silmas teisele isikule väljastatud dokumendi kasutamist või endale väljastatud dokumendi teisele isikule kasutada andmist. 78% kahtlusalustest on meessoost ning umbes pooltel juhtudel seostatakse kuriteoga rohkem kui üht inimest. Seega oli võrreldes maksevahenditega seotud kuritegudega naissoost kahtlustatavate osakaal kümnendiku võrra suurem.

Dokumendi võltsimise ja kahjustamisega seotud kuritegudest pandi 2006. aastal enamik toime Tallinnas (52%), Tartus 10%, Pärnumaal 9%, Ida-Virumaal 7% ning ülejäänud Eestis märgatavalt vähem.

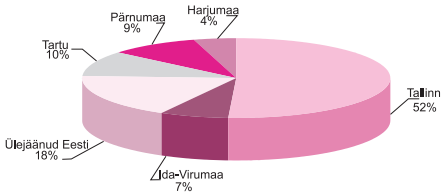

Joonis 52. Dokumendi võltsimise ja kahjustamisega seotud kuritegude jaotus 2006. aastal

Dokumendi võltsimise ja kahjustamisega seotud kuritegudes selgitati välja 823 kahtlustatavat:

- 78% olid mehed;
- 52% pandi toime grupis;
- 64% olid alla 30-aastased.

justiits22.qxd 25.06.2007 5:14 Page 61

Prokuratuur saatis kohtusse või lõpetas kriminaalmenetluse 747 dokumendi võltsimise ja kahjustamisega seotud kuritegu – lõpetati 234 kuriteo menetlemine, neist 204 otstarbekusest, 513 saadeti kohtusse. Seega moodustas esialgse lahenduse saanud kuritegude hulk 67% aasta jooksul registreeritud dokumendi võltsimise ja kahjustamisega seotud kuritegudest.

Rahvatervisevastased kuriteod

Lisaks eraldi käsitletud narkomaaniaga seotud kuritegudele kuuluvad rahvatervise vastaste kuritegude hulka:

1) nakkushaigustega seotud kuriteod (KarS-i §-d 192–193);
2) ravimitega seotud kuriteod (KarS-i §-d 194–195);
3) kuriteod töötervishoiu, tööohutuse ja tehnilise järelevalve valdkonnas (KarS-i §-d 196–198).

Kokku on viimastel aastatel selliseid kuritegusid aastas registreeritud keskmiselt paarkümmend. Valdava osa moodustasid töötervishoiu ja tehnilise järelevalvega seotud kuriteod. 2006. aastal nakkushaiguste ja ravimitega kuritegusid ei registreeritud. Neid kuritegusid on viimasel neljal aastal registreeritud kokku vaid 6, neist viimane 2005. aastal.

Töötervishoiu, tööohutuse ja tehnilise järelevalve valdkonnaga seotud kuritegusid registreeriti 2006. aastal 25. Suurem osa neist puudutab ettevaatamatusest raske tervisekahjustuse tekitamist või surma põhjustamist ehitustöid teostavas, kemikaale käitlevas, ohtlikus või suurõnnetuse ohuga ettevõttes. Sisuliselt on tegu tööõnnetuste põhjustamistega, mida käsitletakse kuriteona.

Lõpliku menetlusotsuse sai 2006. aastal 8 käesolevas peatükis käsitletavat rahvatervise vastast kuritegu: kohtusse saadeti 3 ning kriminaalmenetlus lõpetati 5 kuriteo puhul, neist 1 otstarbekusest.

25-st registreeritud rahvatervisevastasest kuriteost registreeriti 11 Tallinnas ja Harjumaal, ülejäänud 14 kuritegu jaotusid ühtlaselt muu Eesti peale.

Rahvatervisevastastes kuritegudes (v.a uimastitega seotud) selgitati välja 3 kahtlustatavat:

- 100% olid mehed;
- ühtegi kuritegu ei pandud toime grupis;
- 100% olid 25-aastased või vanemad.

Poliitilised ja kodanikuõiguse vastased kuriteod

Poliitilised ja kodanikuõigused kuuluvad inimõiguste ja sotsiaalsete õiguste kõrval põhiõiguste hulka. Nende all peetakse silmas peamiselt õigust osaleda riigivõimu teostamises, kuid karistusseadustikku (§-d 151–168) on koondatud lisaks valimisvabaduse vastu suunatud süütegudele ka võrdõiguslikkuse ja põhivabaduste vastu suunatud süüteod, näiteks vaenu õhutamine, usuvabaduse ja sõnumisaladuse rikkumine.

Poliitiliste ja kodanikuõiguse vastaseid kuritegusid on viimasel neljal aastal registreeritud aastas keskmiselt kümmekond, 2006. aastal 9. Valdava osa nendest moodustavad põhivabaduste rikkumiste hulka kuuluvad sõnumisaladuse ning kutse-

justiits22.qxd 25.06.2007 5:14 Page 62

ja ametitegevuses teatavaks saanud saladuste hoidmise kohustuse rikkumised (2006. aastal 4 juhtumit). Valimisvabaduse ja võrdõiguslikkuse rikkumiste hulk on läbi aastate püsinud väike, neist esimesi on registreeritud alates 2003. aastast vaid 8, sh ka üks vaenu õhutamise juhtum 2006. aastal.

Prokuratuur saatis 2006. aastal kohtusse 2 ja lõpetas kriminaalmenetluse 4 poliitilise ja kodanikuõiguste vastu suunatud kuriteo puhul, neist 2-l juhul otstarbekusest. 2006. aastal registreeritud 9-st poliitiliste ja kodanikuõiguste vastasest kuriteost pandi toime 3 Tallinnas, 2 Tartus ja 2 Narvas.

Poliitiliste ja kodanikuõiguse vastastes kuritegudes selgitati välja 2 kahtlustatavat:

- 100% olid mehed;
- 80% pandi toime grupis;
- 50% olid 30–39-aastased.

Riigivastased kuriteod

Riigivastased süüteod (KarS-i §-d 231–254) on suunatud riigi sise- ja välisjulgeoleku ning põhiseadusliku korra vastu, kujutades riigile tõsist ohtu. Siia kuuluvad süüteod Eesti Vabariigi vastu, riigivõimu vastu (nt terrorism, riigisaladuse avalikustamine või Eesti Vabariigi ametliku sümboli teotamine), välisriigi ja rahvusvahelise organisatsiooni vastu (nt rünne rahvusvaheliselt kaitstud isiku elule ja tervisele või välisriigi ja rahvusvahelise organisatsiooni ametliku sümboolika teotamine) ning süüteod riigi kaitsevõime vastu.

2006. aastal registreeriti 9 riigivastast kuritegu. Suurema osa nendest moodustasid Eesti Vabariigi ametliku sümboli teotamise juhtumid, mida registreeriti 6. Prokuratuur saatis kohtusse 2 riigivastast kuritegu ning lõpetas samuti 2 kuriteo menetlemise, neist ühe menetlushuvi puudumisel ning teise kriminaalmenetlust välistava asjaolu ilmnemise tõttu.

Alates 2003. aastast on riigivastaseid süütegusid registreeritud keskmiselt kümmekond aastas.

Tõsisematest kuritegudest on viimase nelja aasta jooksul registreeritud 3 kuritegu terrorismi puudutava paragrahvi alusel, neist 2006. aastal 2. Tegu oli välisriigist saabunud abipalvega kontrollida isikuid, kellel kahtlustati olevat seoseid terroristlike rühmitustega. Menetlustoimingute läbiviimisel seoseid terrorismiga ei leitud, küll aga leiti isikute tegevus olevat vastuolus muude karistusseadustiku paragrahvidega ning kuna algselt registreeriti kuritegu terrorismi puudutava paragrahvi alusel, siis kajastub see nii ka statistikas.

Riigivastaseid kuritegusid registreeriti Tallinnas (3), Narvas (2), Pärnus, Kuressaares ja Viljandis ning Raplamaal (kõigis 1).

Riigivastastes kuritegudes selgitati välja 2 kahtlustatavat:

- 100% olid mehed;
- ühtegi kuritegu ei pandud toime grupis;
- 50% oli 18–24- ja 50% 40–55-aastased.

justiits22.qxd 25.06.2007 5:14 Page 63

Keskkonnavastased ja üldohtlikud kuriteod

- Keskkonnavastased ja üldohtlikud kuriteod moodustasid 2006. aastal *ca* 1% registreeritud kuritegevusest: vastavalt 149 ja 431 kuritegu.
- Keskkonnavastaste kuritegude tuvastamise määr oli 34%, üldohtlike kuritegude puhul 60%.
- Võrreldes 2004. aastaga vähenes 2006. aastaks ebaseadusliku raie juhtumite arv 65% võrra.
- 70% keskkonnavastastest kuritegudest registreeriti Virumaal ja Lõuna-Eestis.
- 56% üldohtlikest kuritegudest moodustasid 2006. aastal tulirelva ja laskemoona ebaseadusliku käitlemise juhtumid.
- Võrreldes 2003. aastaga oli 2006. aastaks süütamiste hulk kasvanud 960% võrra (10 juhtumilt aastas 106 juhtumile aastas).
- 51% süütamistest leidis aset Tallinnas ja Harjumaal ning 28% Ida-Virumaal.

Keskkonnavastased kuriteod

2006. aastal registreeriti 149 keskkonnavastast kuritegu (§-d 352–371), mis on 0,3% kõigist kuritegudest. Lõpliku menetlusotsuse sai 2006. aastal 57 keskkonnavastast kuritegu: kohtusse saadeti 33 ning kriminaalmenetlus lõpetati otstarbekusest 17 kuriteo puhul. Esialgse lahenduseni jõuti 34% aasta jooksul registreeritud keskkonnavastaste kuritegude puhul.

Üle poole keskkonnavastastest kuritegudest moodustasid ebaseadusliku raie juhtumid (76). Viimastel aastatel on see küll vähenenud 2004. aasta 220-lt 76 juhtumini (2006. aastal), moodustades 51% kõigist keskkonnavastastest süütegudest (2004. aastal 90%). Sageduselt järgnesid puude ja põõsaste kahjustamine ja hävitamine ning loodusliku loomastiku kahjustamine (mõlemaid 21). Ka suurem osa ehk 33 kohtusse jõudnud keskkonnavastast kuritegu oli algatatud ebaseaduslikku raie paragrahvi (§ 356) alusel, 11 ebaseadusliku raiega seotud kriminaalmenetlust lõpetati menetlushuvi puudumisel ning 5 seoses kriminaalmenetlust välistava asjaolu ilmnemisega.

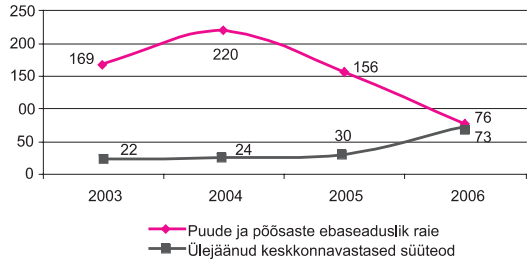

Joonis 53. Ebaseaduslik raie ja ülejäänud keskkonnavastased kuriteod aastatel 2003–2006

justiits22.qxd 25.06.2007 5:14 Page 64

Kõige rohkem ebaseadusliku raie juhtumeid (31 ehk 40% kõigist üle Eesti) registreeriti 2006. aastal Virumaal, neist kaks kolmandikku Ida-Virumaal. Harjumaal ja Võrumaal registreeriti 12%, Tartumaal 9% ja Tallinnas 8% ebaseadusliku raiega seotud kuritegudest.

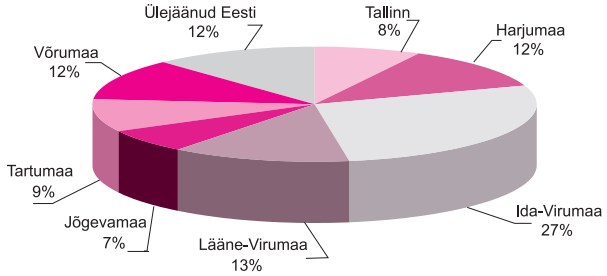

Joonis 54. Ebaseadusliku raie juhtumite piirkondlik jaotus 2006. aastal

Puude-põõsaste kahjustamise ja hävitamise juhtumeid registreeriti 2006. aastal 21, mis ületas eelneval aastal registreeritud juhtumite (8) hulka peaaegu kolmekordselt. Võrumaal registreeriti 7 ja Põlvamaal 6 kuritegu, mujal vähem.

Loomastiku kahjustamise (näiteks salaküttimine) juhtumeid registreeriti 2006. aastal samuti 21, ka neid kuritegusid oli eelneva aastaga (8 juhtumit) võrreldes peaaegu kolm korda enam. Üle poolte juhtumite (11) leidis aset Virumaal.

Kui üldjuhul oli kuritegude esinemissagedus elanikkonna paiknemise tõttu suurem enamasti Tallinnas ja Harjumaal (kus kokku elab 39% Eesti rahvastikust), siis keskkonnavastastest kuritegudest 70% registreeriti Lääne- ja Ida-Virumaal ning Lõuna-Eestis.

Keskkonnavastastes kuritegudes selgitati välja 80 kahtlustatavat:

- 98% olid mehed;
- 52% pandi toime grupis;
- 64% olid 25–39-aastased.

Üldohtlikud kuriteod

Üldohtlikud kuriteod (§-d 403–421) ei ole otseselt suunatud konkreetse kannatanu suhtes, vaid määratlemata hulga inimeste või asjade vastu või viimaseid ohustavate nähtuste suhtes. Siia kuuluvad näiteks üldohtlik mürgitamine, süütamine, ebaseaduslik kiirgustegevus, plahvatuste tekitamine, lõhkematerjali ja tulirelvade ebaseaduslik käitlemine jne.

2006. aastal registreeriti 431 üldohtlikku kuritegu, mis moodustas veidi alla 1% kõigist registreeritud kuritegudest. Prokuratuur saatis kohtusse või lõpetas kriminaalmenetluse 265-s üldohtlikus kuriteos: 57 kuriteo menetlemine lõpetati otstarbekusest ning 202 saadeti kohtusse. Esialgse lahenduse saanud kuritegude hulk moodustas 60% aasta jooksul registreeritud üldohtlikest kuritegudest.

justiits22.qxd 25.06.2007 5:14 Page 65

Suurema osa (56%) üldohtlikke kuritegusid ehk 243 moodustasid tulirelva, selle olulise osa ja laskemoona ebaseadusliku käitlemise juhtumid (§ 418). Võrreldes varasemate aastatega on juhtumite arv mõnevõrra vähenenud (2005 – 303, 2004 – 289 ning 2003 – 306 juhtumit).

Üldohtlike kuritegude arv on alates 2003. aastas püsinud küllaltki stabiilselt umbes 430–460 juhtumi vahel aastas. Kasvanud on süütamiste hulk (10-lt 106-ni), kuid samaväärselt on kahanenud kiirgusallika käitlemise nõuete rikkumist puudutavate kuritegude arv, mida registreeriti 2003. aastal 71, 2004. aastal 41, ent alates 2005. aastast enam mitte.

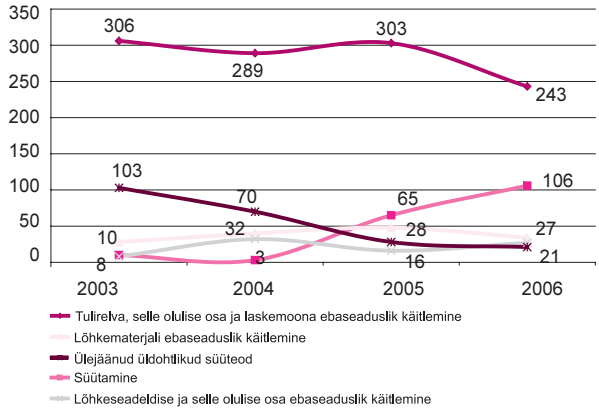

Joonis 55. Üldohtlikud kuriteod aastatel 2003–2006

34% tulirelva ebaseaduslikku käitlemist puudutavaid kuritegudest registreeriti 2006. aastal Tallinnas ja Harjumaal, 26% Lõuna-Eestis (Jõgeva-, Tartu-, Võru-, Valga-, Põlva-, Viljandimaa) ning 14% Ida-Virumaal.

Lõhkematerjali ja lõhkeseadeldise ebaseadusliku käitlemist registreeriti 2006. aastal 62-l korral, 44% juhtudest oli seotud lõhkeseadeldisega. 50% lõhkeainete käitlemist puudutavatest rikkumistest pandi toime Tallinnas ja Harjumaal ning 21% Ida-Virumaal.

Majandusliku kahju poolest tuleb kindlasti üldohtlike süütegude hulgast eraldi välja tuua süütamised, mille arv on viimastel aastatel järjest tõusnud. 2005. aastal registreeriti 65 ning 2006. aastal 106 süütamist. 2006. aastal tekitati süütamistega majanduskahju kokku 4,7 miljonit krooni. 50% süütamistest leidis aset Tallinnas ja Harjumaal ning umbes 30% Ida-Virumaal, mujal esines neid märgatavalt vähem.
Üldohtlikes kuritegudes selgitati välja 482 kahtlustatavat:

- 94% olid mehed;
- 40% pandi toime grupis;
- 52% olid 30–55-aastased.

justiits22.qxd 25.06.2007 5:14 Page 66

III
KURITEGEVUSE KONTROLLIMINE

Kuritegevuse kontrollimine algab kuritegude menetlemisest ning lõppeb sellega, kui kohtuotsusega mõistetakse süüdimõistetule karistus ja see viiakse ellu. Käesolevas peatükis vaadeldaksegi seda ahelat – täpsemalt kohtueelset kriminaalmenetlust, kriminaalkohtumenetlust, vanglaid ning kriminaalhooldust puudutavat statistikat.

Lisaks kurjategijale on kuritegevuse kontrollimisel ka teine tähtis pool – ohvriga tegelemine. 2005. aastal käivitati ohvriabi seadusest tulenev ohvriabiteenuse osutamise riiklik süsteem koos 35 piirkondliku ohvriabitöötajaga 16-s ohvriabi keskuses üle Eesti. 2006. aastal pöörduti ohvriabitöötajate poole 3333 korda – kõige rohkem perevägivalla ohvrid (964 korda), sageli pöörduti ohvriabi poole laste vastu suunatud vägivalla tõttu (283 korda). Need arvud on pisut suuremad kui 2005. aastal, mil ohvriabi poole pöördus kokku 3005 isikut (328 võrra rohkem).

Ühe toetust saanud inimese kohta maksti 2006. aastal keskmiselt välja *ca* 4000 krooni hüvitisi. Nii hüvitist saanud isikute arv kui ka hüvitisteks makstud summad on aastate jooksul suurenenud, ent võrreldes 2005. aastaga on tõus 2006. aastal jäänud siiski väikeseks – hüvitiseks makstud summad on kasvanud vaid 143 900 krooni võrra.

Mõisted

Lõplik menetlusotsus: prokuratuuri viimane kriminaalmenetluslik toiming kohtueelses menetluses, millega kas

a) lõpetatakse kriminaalasi koos selles olevate kuriteosündmuste ja isikutega või

b) saadetakse see kohtusse.

Tuvastatud kahtlustatavaga lõplik menetlusotsus: kõik lõplikud menetlusotsused, v.a:

a) menetluse lõpetamine menetlust välistava asjaolu ilmnemisel (KrMS-i § 200[21]) või

b) kuriteo toimepannud isiku tuvastamatuse tõttu (KrMS-i § 2001).

Menetlusotsused tuvastatud kahtlustatavaga kuritegudes on aluseks prokuratuuri ja uurimisasutuste töö tulemuslikkuse hindamisel kohtueelses menetluses.

Kriminaalasja peamised lõpetamise liigid:

§ 200 – kriminaalmenetluse lõpetamine kriminaalmenetlust välistava asjaolu ilmnemisel,

§ 200[1] – kriminaalmenetluse lõpetamine kuriteo toimepannud isiku tuvastamatuse tõttu,

§ 201 – materjalide saatmine alaealiste komisjonile,

§ 202 – kriminaalmenetluse lõpetamine avaliku menetlushuvi puudumise korral ja kui süü ei ole suur (nn otstarbekuse ehk oportuniteedi alusel lõpetamine),

§ 203 – kriminaalmenetluse lõpetamine karistuse ebaotstarbekuse tõttu (nn otstarbekuse ehk oportuniteedi alusel lõpetamine).

[21] *KrMS - kriminaalmenetluse seadustik*

justiits22.qxd 25.06.2007 5:14 Page 67

Kriminaalasja kohtumenetluse liigid:

1) **Lihtmenetlusel** on 4 alaliiki:

Lühimenetluses (KrMS-i §-d 233–238) toimub küll kohtulik arutelu kriminaalasja lahendamiseks kriminaaltoimiku materjali põhjal, kuid tunnistajaid ja eksperte välja ei kutsuta. Lühimenetlust ei kohaldata kuriteole, mille eest karistusseadustik näeb karistusena ette eluaegse vangistuse.

Kokkuleppemenetluses (KrMS-i §-d 239–250) lepivad prokuratuur ja kahtlustatav või süüdistatav ning tema kaitsja kuriteo kvalifikatsioonis ning kuriteoga tekitatud kahju laadis ja suuruses ning karistuse liigis ja määras kokku ning kokkulepe esitatakse kohtule kinnitamiseks. Kokkuleppemenetlust ei kohaldata esimese astme kuriteole, mille eest karistusseadustik näeb kergeima karistusena ette vähemalt neli aastat vangistust või raskeima karistusena eluaegse vangistuse ning kui sellega ei nõustu kannatanu või tsiviilkostja.

Käskmenetlust (KrMS-i §-d 251–255) saab kasutada, kui isik on kahtlustatav teise astme kuriteos, mille eest prokurör peab võimalikuks kohaldada põhikaristusena rahalist karistust, kus tõendamiseseme asjaolud on selged ning kus kahtlustatav on täisealine.

Kiirmenetlust (KrMS § 2561–2565) saab kasutada, kui isik on kahtlustatav teise astme kuriteos, mille tõendamiseseme asjaolud on selged ja mille kohta on kogutud kõik vajalikud tõendid. Taotlus kiirmenetluse kohaldamiseks esitatakse 48 tunni jooksul alates isiku vahetult kuriteo toimepanemise järel kahtlustatavana ülekuulamisest või isiku kahtlustatavana kinnipidamisest.

2) **Võistlev protsess**

Üldmenetluses toimub kohtulik arutelu kriminaalasja lahendamiseks kõikide kuritegude osas olenemata nende raskusastmest või karistusmäärast, kohtusse kutsutakse ka tunnistajad ja eksperdid.

justiits22.qxd 25.06.2007 5:14 Page 68

Kohtueelne kriminaalmenetlus[22]

- 2006. aastal tehti tuvastatud kahtlustatavaga lõplik menetlusotsus 13 013-s kriminaalasjas, 24 276-s kuriteos ning 15 217 isiku suhtes.
- Iga kahe registreeritud kuriteo kohta tehti 2006. aastal kuritegude lõikes üks lõplik menetlusotsus.
- Keskmine kohtueelne kriminaalmenetlus kestis 6–9 kuud.
- 40% kuritegudest saadeti kohtusse üldmenetluses ja lühimenetluses.
- 41% kuritegudest saadeti kohtusse kiir-, kokkuleppe- ja käskmenetluses.
- 19% kuritegude puhul lõpetati menetlus avaliku menetlushuvi puudumise tõttu või muudel otstarbekuse kaalutlustel.

2006. aastal tehti lõplik menetlusotsus 26 643 kuriteos, 16 841 isiku suhtes ning 14 767 kriminaalasjas. Tuvastatud kahtlustatavaga lõplikke menetlusotsuseid tehti 24 276 kuriteos, 15 217 isiku suhtes ning 13 013 kriminaalasjas.

Tuvastatud kahtlustatavaga lõplikes menetlusotsustes oli 100 kriminaalasja kohta kahtlustatavana või süüdistatavana märgitud keskmiselt 116 isikut – kõige rohkem Lõuna ringkonnaprokuratuuris (RP) (120) ning kõige vähem Viru RP-s (112). Samas oli 100 kriminaalasja kohta keskmiselt 181 kuritegu – kõige enam Põhja RP-s (194) ning kõige vähem jällegi Viru RP-s (157).

Ühelt poolt võib erinevus ringkonnaprokuratuuride vahel viidata sellele, et mõnes prokuratuuris menetletakse kuritegusid pigem eraldi menetlustes ning teistes püütakse kuritegusid liita ühte menetlusse. Teisalt võib see aga iseloomustada piirkonna kuritegevuse eripära, näiteks seda, et samad isikud panevad toime erinevaid kuritegusid või kuritegusid pannakse toime pigem kas grupis või üksi.

Tabel 9. Tuvastatud kahtlustatavaga lõplike menetlusotsuste arv

	Kuritegu	Isik	Toimik	Isikut toimikus (x100)	Kuritegu toimikus (x100)
Lõuna RP	5689	3555	2973	120	191
Lääne RP	3144	2258	1974	114	159
Põhja RP	10723	6444	5522	117	194
Viru RP	3779	2695	2412	112	157

Ringkonnaprokuratuurides tehtud lõplikest menetlusotsustest moodustasid nn pimedad lõpetamised (KrMS-i §-de 200 ja 2001 alusel tehtud lõpetamised) 9% (2161). Tuvastatud kahtlustatavaga lõpetamised moodustasid 17% (4425) ja kohtusse saatmised 74% (18 932).

"Pimedate" lõpetamiste arv näitab seda, et ühel kümnendikul juhtudest lõpetasid prokuratuur ja uurimisasutus menetluse ilma positiivse tulemuseta. Tuvastatud

[22] *NB! Käesolevas peatükis käsitletakse tuvastatud kahtlustatavaga lõplike menetlusotsustena kuritegusid (mitte isikuid või kriminaalasju), kui pole märgitud teisiti, kuna see tagab kõige paremini võrdluse registreeritud kuritegevuse tasemega ning võimaldab hinnata kriminaalmenetluse kiirust ja tulemuslikkust.*

justiits22.qxd 25.06.2007 5:14 Page 69

kahtlustatavaga lõpetamised annavad eelkõige panuse menetluse tõhustamiseks ning kuritegude kohtuväliseks lahendamiseks.

Kuriteod prokuratuuride tööpiirkonnas

Ringkonnaprokuratuurid jagunevad neljaks tööpiirkonnaks – Põhja, Lõuna, Viru ja Lääne, lisaks asub Tallinnas riigiprokuratuur. Põhja RP piirkonda jäävad Harjumaa ja Tallinn, kus kuritegevuse tase on ülejäänud Eestiga võrreldes kõrgem ning see mõjutab ka oluliselt prokuratuuri töökoormust. Lõuna RP tööpiirkonna kuritegevuse kese on Tartus, Lääne RP-l Pärnus ning Viru RP-l Narvas ja Kohtla-Järvel.

2006. aastal registreeritud kuritegudest enam kui pooled registreeriti Põhja RP tööpiirkonnas (27 233; 53%), viiendik Lõuna RP tööpiirkonnas (9944; 19%), 16% Viru RP tööpiirkonnas (8088) ning 12% Lääne RP tööpiirkonnas (6326).

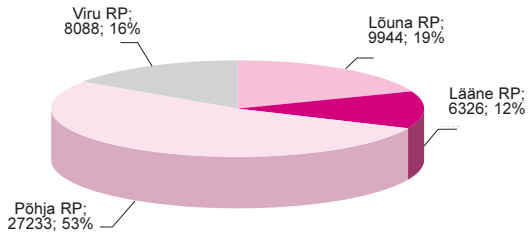

Joonis 56. Registreeritud kuritegude arv prokuratuuride tööpiirkonnas 2006

47% (10 722) kõikidest tuvastatud kahtlustatavaga lõplikest menetlusotsustest tehti Põhja RP-s. Lõuna RP menetlusotsuste osakaal oli 24% (5689). Viru RP menetlusotsused moodustasid 16% (3799) ning Lääne RP menetlusotsused 13% (3147) kõikidest tuvastatud kahtlustatavaga lõplikest menetlusotsustest. Võrreldes töökoormuse sisendi ehk registreeritud kuritegude osakaaluga on prokuratuuri väljund lõplike menetlusotsuste näol osakaalult suurem Lõuna RP-s ning väiksem Põhja RP-s; Lääne ja Viru RP sisend ja väljund on enam-vähem tasakaalus. Sellest saab järeldada, et 2006. aasta seisuga on Lõuna RP võimekus kuritegude positiivseks lahendamiseks suurem kui Põhja RP-l.

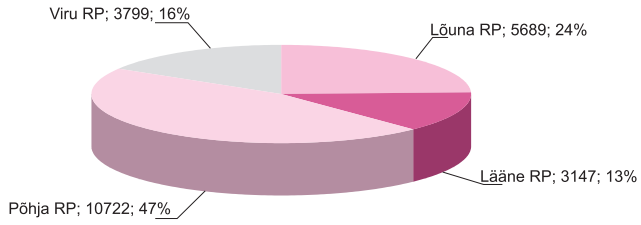

Joonis 57. Tuvastatud kahtlustatavaga lõplike menetlusotsuste jaotus prokuratuuride vahel 2006

justiits22.qxd 25.06.2007 5:14 Page 70

Kahtlustatava tuvastamine

Kokku registreeriti 2006. aastal 51 834 kuritegu, lõplike menetlusotsuste arv kuritegudes moodustas sellest 51% (26 643). Tuvastatud kahtlustatavaga kuritegudes tehtud lõplike menetlusotsuste arv moodustas kuritegude üldarvust 47% (24 276). See tähendab, et kahe registreeritud kuriteo kohta suudeti kohtueelses menetluses teha keskmiselt üks lõplik menetlusotsus. Arvestades seda, et politsei lõpetas uurimise ning saatis prokuratuuri lõpliku menetlusotsuse tegemiseks 2006. aastal 26 884 kuritegu, pole lõplike menetlusotsuste arvu suurenemiseks praegu olulist kasvuruumi.

Kõige enam tehti tuvastatud kahtlustatavaga lõplikke menetlusotsuseid kuriteo kohta Lõuna RP-s, kus otsused moodustasid 57% kuritegude arvust. Lääne RP-s oli vastav näitaja 50%, Viru RP-s 47% ning Põhja RP-s 39%. See näitab taas erinevat menetlusvõimekust, mis sõltub nii kuritegevuse kohalikust struktuurist kui ka uurimisastutuste ametnike ja prokuröride arvust. Seal, kus uurijate ja prokuröride arv võrreldunа registreeritud kuritegude arvuga on suurem, on ka uurimine eeldatavalt tulemuslikum.

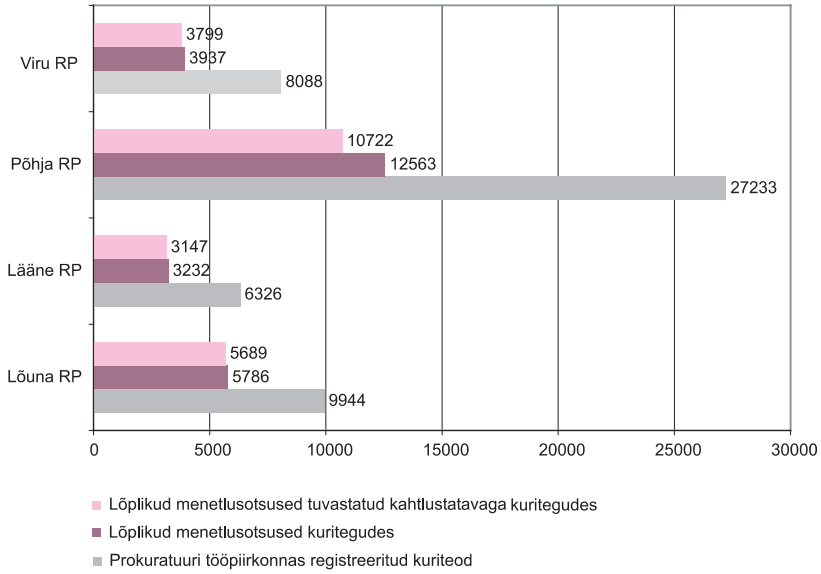

Joonis 58. Lõplikud menetlusotsused ja kuritegude arv prokuratuurides 2006

Kõige kõrgem oli 2006. aastal kahtlustatava tuvastamise määr liikluskuritegudes (87%), pere ja alaealiste vastastes kuritegudes (86%) ning rahvatervisevastastes kuritegudes (78%), kus lõpliku menetlusotsuse saanud kuritegude osakaal oli enam kui 75% registreeritud kuritegude üldarvust. Tuvastamise määr oli keskmisest (47%) kõrgem ka kaitseteenistusalaste kuritegude (70%), avaliku rahu vastaste kuritegude (64%), isikuvastaste kuritegude (63%), intellektuaalse omandi vastaste kuritegude (63%), majandusalaste kuritegude (62%), õigusemõistmisevastaste kuritegude

justiits22.qxd 25.06.2007 5:14 Page 71

(60%), üldohtlike kuritegude (60%) ning avaliku usalduse vastaste kuritegude (56%) puhul.

Tabel 10. Lõpliku menetlusotsuse saanud tuvastatud kahtlustatavaga kuritegude osakaal registreeritud kuritegude arvust

Karistusseadustiku peatükk või kuriteoliik	Registreeritud kuriteod	Lõplikud menetlusotsused tuvastatud kahtlustatavaga kuritegudes	%
KOKKU	51834	24276	47
Inimsuse ja rahvusvahelise julgeoleku vastased	3	0	0
Isikuvastased	5055	3198	63
Tapmine ja mõrv	*119*	*85*	*71*
Raske tervisekahjustuse tekitamine	*141*	*100*	*71*
Poliitiliste ja kodanikuõiguste vastased	9	4	44
Pere ja alaealiste vastased	400	342	86
Rahavastervisevastased	1006	782	78
Varavastased	32550	11079	34
Vargus	*26615*	*7650*	*29*
Röövimine	*1005*	*418*	*42*
Kelmus	*1968*	*1664*	*85*
Intellektuaalse omandi vastased	95	60	63
Riigivastased	9	3	33
Avaliku rahu vastased	2943	1883	64
Ametialased	511	238	47
Õigusemõistmisevastased	2107	1263	60
Avaliku usalduse vastased	1606	904	56
Keskkonnavastased	149	50	34
Majandusalased	486	301	62
Üldohtlikud	431	259	60
Liiklus	4464	3899	87
Kaitseteenistusalased	10	7	70

Kohtueelse kriminaalmenetluse pikkus

Kriminaalasja menetlusaeg sõltub eelkõige sellest, kui keeruline on tuvastada kahtlustatavat ja tõendada tema süüd. Joobes juhtimise puhul tabatakse kahtlustatav enamasti teolt, mistõttu on ka menetlusajad lühikesed, samas röövimiste puhul jääb kurjategija enamasti teolt tabamata ning tuleb keerulise menetluse käigus välja selgitada. Keskmist menetlusaega mõjutab ka juhtumite arv ja eripärad.

Kõige pikemad menetlused olid 2006. aastal Põhja RP-s, kus keskmine kohtueelne kriminaalmenetlus kestis 9 kuud, kõige lühem menetlusaeg oli Lõuna RP-s (6 kuud). Välja toodud kuriteoliikides oli kõige pikem keskmine menetlusaeg kelmuste puhul (14 kuud) ning lühim mootorsõiduki joobes juhtimise (4 kuud) ja kehalise väärkohtlemise (6 kuud) puhul.

Menetluse pikkuse erinevust mõjutab taas olulisel määral inimressursist uurimisasutuses ja prokuratuuris – kus kuritegude lahendamise ja menetlemisega seotud isikute arv kuritegude kohta on suurem, on eelduslikult ka lühemad menetlusajad.

justiits22.qxd 25.06.2007 5:14 Page 72

Tabel 11. Kriminaalmenetluse pikkus kuudes valitud kuriteoliikides 2006

KarS-i §	Lõuna RP	Lääne RP	Viru RP	Põhja RP	Keskmine
Tapmine	8	11	8	7	8
Mõrv	6		9	7	7
Kehaline väärkohtlemine	5	5	7	7	6
Narkootilise või psühhotroopse aine ebaseaduslik käitlemine suures koguses	10	5	7	8	7
Vargus	7	9	8	10	8
Röövimine	7	9	10	10	9
Kelmus	8	12	16	12	14
Mootorsõiduki joobes juhtimine	3	3	6	5	4
Kõik KarS-i paragrahvid kokku	6	7	8	9	8

Kriminaalasjade lõpetamine ja kohtusse saatmine

2006. aastal oli ringkonnaprokuratuuride poolt kohtusse saadetud kuritegude arv menetlusliigiti järgmine: üldmenetlus 3191, lühimenetlus 5975, kokkuleppemenetlus 8349, käskmenetlus 957, kiirmenetlus 460. Tuvastatud kahtlustatavaga kriminaalmenetluse lõpetamiste arv oli vastavalt lõpetamise liigile järgmine: alaealiste komisjoni saadeti 561 kuritegu, menetlushuvi puudumise tõttu lõpetati 3512 kuriteo menetlus ning karistuse ebaotstarbekuse tõttu 352 kuriteo menetlus.

Kriminaalasjade lõpetamine

Kriminaalasju on võimalik lõpetada mitmel põhjusel, näiteks kui ei suudeta tuvastada kurjategijat või kui kriminaalasja lõpetamine ja kokkuleppe sõlmimine on otstarbekam kui isiku kohtusse andmine.

Kriminaalmenetlust välistava asjaolu ilmnemisel (KrMS-i § 200) lõpetati kuritegudes menetlusi kõige rohkem Põhja RP-s (25% Põhja RP lõpetamistest), ka teistes ringkonnaprokuratuurides ulatus see näitaja üle 10%. Avastamata jäänud kuritegudes ehk kuritegudes, kus menetluse käigus ei suudetud tuvastada kuritegu toime pannud isikut (KrMS-i § 2001), lõpetati samuti kõige enam menetlusi Põhja RP-s (739; 17% Põhja RP lõpetamistest). Teistes ringkonnaprokuratuurides jäi tuvastamata isiku tõttu tehtud lõpetamiste osakaal alla 3%.

Avaliku menetlushuvi puudumise tõttu või muudel otstarbekuse kaalutlustel lõpetati 19% (4425) tuvastatud kahtlustatavaga kuritegude menetlus.

Kõige enam lõpetati kriminaalasju avaliku menetlushuvi puudumise tõttu (KrMS-i § 202) – 53% (3512) lõpetamisele läinud kuritegudest. Kõige suurem oli selliste lõpetamiste osakaal Lõuna ja Viru RP-s, kus otstarbekusest lõpetamiste osakaal oli vastavalt 70 ja 69% koguarvust. Isik, kelle suhtes menetlus sellel alusel lõpetatakse, pääseb kohtumenetlusest, kuid talle pannakse kohustus maksta kindel summa riigituludesse või teha üldkasulikku tööd. Kui isik on tekitanud kahju, tuleb tal see hüvitada. Kui isik kohustusi ei täida, võetakse kriminaalasi uuesti menetlusse ning saadetakse tõenäoliselt hiljem kohtusse. Menetlusliik säästab kohtumenetluse ressursse ning annab kuriteo toime pannud isikule võimaluse vabatahtlikult võetud kohustusega oma käitumist parandada ning kuritegu heastada.

justiits22.qxd 25.06.2007 5:14 Page 73

Karistuse ebaotstarbekuse tõttu (KrMS-i § 203) lõpetati ringkonnaprokuratuurides 352 kuriteo menetlus, proportsionaalselt kasutati seda menetlusliiki enim Lääne RP-s (9% Lääne RP lõpetamistest) ja Põhja RP-s (6%). Seda menetlusliiki kasutatakse enamasti nende isikute suhtes menetluse lõpetamiseks, kelle suhtes on juba jõustunud kohtuotsus või on kohtumenetluses kriminaalasi, mille karistusmäär on oluliselt suurem kui lõpetatava kuriteo eest eeldatavalt määratav karistus. Näiteks võib karistuse ebaotstarbekusest lõpetamist kasutada isiku suhtes, kelle suhtes käib kohtumenetlus tapmises ning kelle suhtes prokurör kaalub menetluse lõpetamist kuriteona mootorsõiduki joobes juhtimist sisaldavas kriminaalasjas.

561 kuriteo puhul saatsid ringkonnaprokuratuurid materjalid alaealiste komisjonile (KrMS-i § 201). Kõige enam tehti sel alusel lõpetamisi Põhja RP-s (232; 5% kõikidest RP lõpetamistest) ja Lääne RP-s (132; 20%). Viru RP prokurörid saatsid materjalid alaealiste komisjonile 98 ning Lõuna RP prokurörid 99 kuriteos. Alaealiste komisjoni saadetud alaealisi õigusrikkujaid püütakse säästa kohtumenetlusega kaasaskäivatest raskustest ning anda neile võimalus oma käitumist parandada ilma kohtuotsusega määratud karistuse kandmiseta.

Kriminaalasjade kohtusse saatmine

Üldmenetlus ja lühimenetlus moodustasid 2006. aastal kokku 40% kõikidest tuvastatud kahtlustatavaga menetlusotsustest. Kuriteoliikidest moodustas vargus 39% üld- ja lühimenetluses kohtusse saadetud kuritegudest, mootorsõiduki joobes juhtimine 13% ning kelmus 7%.

Üldmenetlust kasutati kõige enam Viru RPs (22% kohtusse saadetud kuritegudest) ja Lõuna RPs (20%). Mõnevõrra väiksem oli üldmenetluse osakaal Põhja (14%) ja Lääne RP-s (13%). Erinevus võib viidata ühelt poolt nii sellele, et piirkonnas pannakse toime erinevaid kuritegusid, kui ka sellele, et prokuröridel on erinevad harjumused kriminaalmenetluses.

Lühimenetlust kui lihtmenetlustest võistlevale protsessile kõige sarnasemat menetlusliiki kasutati kõige enam Põhja RP-s, kus lühimenetluses kohtusse saadetud kuriteod moodustasid 59%. Viru RP-s oli lühimenetluse osakaal 25%, Lääne RP-s 11% ja Lõuna RP-s 3%. Suurim lahknevus prokuratuuride praktikas lõpliku menetlusliigi valiku osas on Lõuna ja Põhja RP-l: kui esimene eelistab kuritegusid kohtusse saata kokkuleppemenetluses, siis teise selge eelistus on lühimenetlus. Kui kokkuleppemenetluses lepivad osapooled karistuse liigis ja määras kokku ning kokkuleppe kinnitab (või saadab tagasi) kohus, siis lühimenetluses teeb otsuse karistuse ja süü kohta kohus, kuid süüdistatav võib arvestada kolmandiku võrra väiksema karistusmääraga.

Kiir-, kokkuleppe- ja käskmenetlus moodustasid 2006. aastal kokku 41% kõikidest tuvastatud kahtlustatavaga menetlusotsustest. Alles 2006. aastal kasutusele võetud kiirmenetlusega saadeti kohtusse 460 kuritegu, mis moodustas lõplikest menetlusotsustest 2%. Tegu on kohtumenetluse säästlikkuse mõttes kõige efektiivsemate kohtumenetlusliikidega, kuna eeldatavalt võtab kohtumenetlus nende puhul kõige vähem aega.

Kokkuleppemenetlus oli kõige enam kasutatav kohtumenetluse liik (44%) – enim kasutati seda Lõuna (74%) ja Lääne RP-s (63%). Põhja RP-s oli

justiits22.qxd 25.06.2007 5:14 Page 74

kokkuleppemenetluste osakaal 22%, Viru RP-s 39%. Kuriteoliigiti kasutati seda menetlusliiki kõige enam varguse (26%) ning mootorsõiduki joobes juhtimise (24%) puhul.

Kiirmenetlust kasutades saadeti kõige enam kuritegusid kohtusse Põhja RP-s (159), samasse suurusjärku jäid ka Lääne (123) ja Viru RP (140) näitajad. Kuriteoliikidest kasutati kiirmenetlust kõige enam varguste (195; 43%), mootorsõiduki joobes juhtimise (164; 36%) ning kehalise väärkohtlemise puhul (33; 7%).

Käskmenetlust kasutati kohtumenetlusliikidest kõige vähem – kõigis ringkonnaprokuratuurides jäi käskmenetluse osakaal alla 10%. Kuriteoliigiti kasutati seda menetlusliiki enim kehalise väärkohtlemise (26%) ja mootorsõiduki joobes juhtimise (25%) puhul.

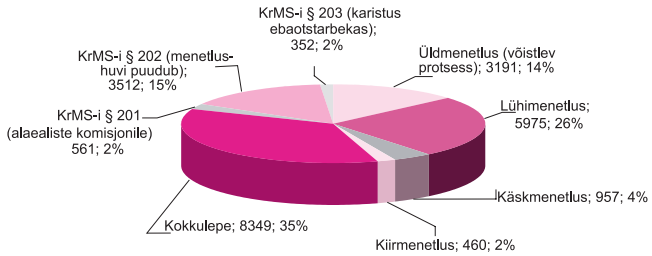

Joonis 59. Lõplike menetlusotsuste struktuur kuritegudes 2006

justiits22.qxd 25.06.2007 5:14 Page 75

Kriminaalkohtumenetlus

- Esimese astme kohtutesse saabus 2006. aastal lahendamiseks 10 687 kriminaalasja, lahendati 9353 kriminaalasja.
- 2005. aastaga võrreldes on kohtusse saabunud kriminaalasjade arv tõusnud enam kui 10% võrra.
- Kõige enam saabus kriminaalasju Harju maakohtusse (40%), kõige vähem Pärnu maakohtusse (16%).
- Keskmiselt lahendati maakohtutes kriminaalasjad umbes 5 kuuga.
- 2006 aastal vaidlustati ringkonnakohtutes 1778 maakohtute otsust või määrust.
- Võrreldes 2005. aastaga on vaidlustatud lahendite hulk ringkonnakohtutes siiski 13% võrra kasvanud.
- Keskmiselt lahendati ringkonnakohtutes kriminaalasjad umbes 1 kuuga.

Alates 2006. aastast on Eestis neli maakohut (Harju, Pärnu, Tartu ja Viru). Lisaks kriminaal-, tsiviil- ja väärteoasjadele kohaldavad maakohtud ka psühhiaatrilist sundravi ning täidavad eeluurimiskohtunikule ja täitmiskohtunikule pandud ülesandeid (nt kontrollivad vahistatuse põhjendatust). Kui menetluseosaline ei jää kohtulahendiga rahule, võib selle vaidlustada piirkonnajärgses ringkonnakohtus Tallinnas, Tartus või Jõhvis. Juhul, kui ka seal ei saavutata soovitud tulemust, on menetlusosalisel võimalus esitada kassatsioonikaebus riigikohtule.

Kriminaalasjade lahendamine maakohtutes

2006. aastal saabus esimese astme kohtutesse lahendamiseks 10 687 kriminaalasja – vähem asju, kui neid aasta jooksul registreeritakse – osa kriminaalasju lõpetatakse juba prokuratuuris. Võrreldes 2005. aastaga on kohtusse saabunud kriminaalasjade arv kasvanud enam kui 10% võrra. Kriminaalasjade, s.o üld- ja lihtmenetluses lahendatavate asjade[23] kogumaht kohtute menetluses olevatest kriminaalmenetlusasjade kogumahust moodustas 2006. aastal 64%.

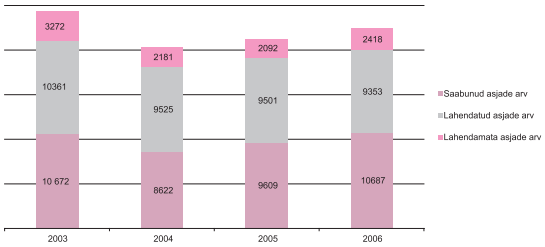

Joonis 60. Esimese astme kohtutes kohtute menetluses olnud kriminaalasjade arv 2006

[23] *Kriminaalmenetlusasi – lisaks kriminaalasjadele, kus kohus otsustab kohtu alla antud isiku süüküsimuse, laekub kohtuniku menetlusse asju ka kriminaalasja eeluurimise (näiteks tõkendite määramise ja muutmise küsimused) või vangistuse või kriminaalhoolduse täitmise käigus.*

justiits22.qxd 25.06.2007 5:14 Page 76

Kõige enam saabus kriminaalasju Harju maakohtusse (40%), kõige vähem Pärnu maakohtusse (16%). Tartu maakohtusse saabus 25% ning Viru maakohtusse 19% asjadest.

Kokku lahendati 2006. aastal 9353 kriminaalasja, neist enamik lihtmenetluses – 8573. Võrreldes 2005. aastaga on lihtmenetluse osakaal kasvanud. Kui 2005. aastal suurenes lihtmenetluse osakaal 23% võrra, siis 2006. aastal kasvas see veelgi 8% võrra. Lihtmenetluse osakaal saavutas 2006. aastal tõenäoliselt oma maksimumi – lihtmenetluses lahendati 92% kriminaalasjadest. Kriminaalasja lahendamine lihtmenetluses on märksa ressursisäästlikum kui menetlemine võistlevas protsessis, samuti võimaldab lühem menetlus suurendada karistuse efektiivsust.

Kriminaalmenetlusasjade lahendamiseks kulus maakohtutes keskmiselt 2 kuud (56 päeva). Kriminaalasjade lahendamisele üldmenetluses kulus keskmiselt 10 kuud, kusjuures erakordselt pikk menetlusaeg oli Viru maakohtu Narva kohtumajas – seal jõudis üldmenetlus lahendini keskmiselt 763 päeva jooksul ehk umbes kahe aasta jooksul. Lihtmenetluses lahendatavatele kriminaalasjadele on menetluspäevi kulunud erinevalt, sõltudes lihtmenetluse liigist. Nii kulus 2,5 nädalat (18 päeva) käskmenetluses, natuke üle ühe kuu (38 päeva) kokkuleppemenetluses ning 2,5 kuud (80 päeva) lühimenetluses.

Kriminaalasjade lahendamine ringkonnakohtutes

Viimastel aastatel on järk-järgult vähenenud vaidlustatud kohtulahendite hulk. Kui 2003. aastal oli neid 2141, siis 2006. aastal 1778. Võrreldes 2005. aastaga on vaidlustatud lahendite arv siiski 13% võrra kasvanud. Kõige enam kaevati esimese astme kohtuotsuseid edasi Tallinna ringkonnakohtusse – 61% apellatsiooni- ja määruskaebustest (1079) – ning kõige vähem Viru ringkonnakohtusse (341).

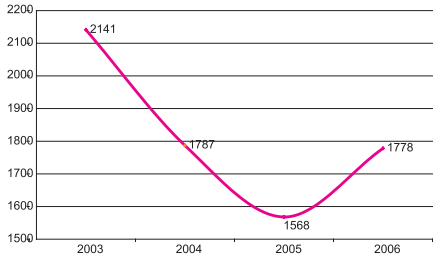

Joonis 61. Ringkonnakohtutesse laekunud kaebuste ja protestide arv 2003–2006

Keskmiselt kõikidele apellatsiooniastmes läbi vaadatud kriminaalmenetlusasjadele kulus ringkonnakohtutel aega 37 päeva. Apellatsioon- ja määruskaebused ning -protestid vaadati üldmenetluses läbi keskmiselt 63 päeva jooksul, Tallinna ringkonnakohtus kulus läbivaatamiseks mõnevõrra rohkem aega – keskmiselt 77 päeva.

Kriminaalasjade lahendamine riigikohtus

Riigikohtu kriminaalkolleegiumis vaadati 2006. aastal läbi 74 kriminaalasja, millest 96% olid kassatsioonikaebused. 28%-l juhtudest jäeti kohtulahend muutmata, 15% puhul tühistati kohtulahend ja tehti uus lahend, 15% puhul saadeti asi uuesti läbivaatamiseks ringkonnakohtule ning 18% puhul maakohtule. 24%-l juhtudest jäeti avaldus läbi vaatamata.

justiits22.qxd 25.06.2007 5:14 Page 77

Vangistus[24]

- 01.01.2007. a seisuga oli kinnipidamisasutuses 4310 isikut, neist 41 alaealist.
- 2006. aasta jooksul vabastati vanglatest kokku 2183 kinnipeetavat ja 629 vahistatut.
- Keskmine vangistuse pikkus oli 5 aastat.
- Vaid 13% kinnipeetavatest kandis karistust esimest korda.
- 50% vanglapopulatsioonist oli vene rahvusest, 42% olid eestlased.
- Kinnipeetavate keskmine vanus oli 31–32 eluaastat.

Eesti kuulub endiselt riikide hulka, kus vangide arv elanike kohta on väga suur – 333 kinnipeetavat 100 000 elaniku kohta. Vangide rohkuse poolest ületavad Eestit vaid Venemaa, Valgevene ja Ukraina, ent trend näitab Eestis vangide arvu mõningast vähenemist (*ca* -3%) (Walmsley, 2006: 160).

2007. aasta seisuga oli Eestis 6 vanglat, millest Harku vangla naissoost täiskasvanud ja alaealiste kinnipeetavate jaoks; Viljandi vangla meessoost noorte kinnipeetavate jaoks. Tartu ja Tallinna vanglasse suunatakse nii mees- kui naissoost vahialused ning meesoost kinnipeetavad. Ämari ja Murru vangla on mõeldud vaid meessoost kinnipeetavate jaoks. Pärnu vangla suleti 2007. aasta jaanuari keskel.

Vanglakohti koos vahialuste kohtadega oli 2006. aastal 4383 (kinnipeetavatele 2991, vahialustele 1392). Suurim oli Murru (1445 kohta) ning väikseim Viljandi vangla (123 kohta).

01.01.2007. a seisuga oli kinnipidamisasutuses 4310 isikut (3265 kinnipeetavat ja 1045 vahistatut), mis tähendab, et peaaegu kõik vanglakohad olid täidetud. Aasta tagasi viibis Eesti vanglates kokku 4410 kinni peetavat isikut (3386 kinnipeetavat ja 1024 vahistatut) – seega oli 2007. aasta alguses kokku 100 kinnipeetavat vähem. Kinnipeetavate arv oli aastaga 121 isiku võrra vähenenud ja vahistatute arv 21 võrra kasvanud.

2006. aasta jooksul vabastati vanglatest kokku 2183 kinnipeetavat ja 629 vahistatut. Kõige enam vabaneti karistuse ärakandmise tõttu:

- 1376 kinnipeetavat pääses vabadusse seoses karistustähtaja lõppemisega;
- 209 kinnipeetavat vabanes seoses osaliselt ärakandmisele mõistetud vangistuse ärakandmisega (nn šokivangistusest);
- 581 kinnipeetavat vabanes tingimisi enne tähtaega vangistusest vabastamise korras;
- 5 kinnipeetavat vabanes armuandmise korras;
- 6 kinnipeetavat vabanes parandamatult raske haiguse tõttu;
- 158 vahistatut vabanes seoses tõkendi muutmisega;
- 370 vahistatut vabanes pärast kohtuotsuse kuulutamist, kuid enne selle jõustumist, näiteks kui karistus loeti eelvangistusega kantuks.

Vanglates suri 21 isikut, neist vägivaldseid surmajuhtumeid oli 2, mõlemad isikud olid kinnipeetavad, ning 6 kinnipeetavat sooritas enesetapu, 1 kinnipeetav suri lühiajalise väljasõidu ajal.

[24] *Vangistuse all mõeldakse nii juba süüdimõistetud isikuid kui ka vahistatuid, kelle suhtes kohtuotsus veel pole jõustunud.*

justiits22.qxd 25.06.2007 5:14 Page 78

Vangistuse pikkus

Umbes pooled kinnipeetavad olid karistatud üle nelja korra ning umbes 13% kandis karistust esimest korda, ülejäänud olid kinnipidamisasutuses teist või kolmandat korda.

Keskmine vangistuse pikkus oli 5 aastat. Kõige enam oli vanglates inimesi, kellele kohus oli karistusajaks määranud 5-10 aastat (26%), järgnes karistusaeg 3–4 aastat (14%) ning 1–2 aastat (13%). Eluaegseid vange oli 1%.

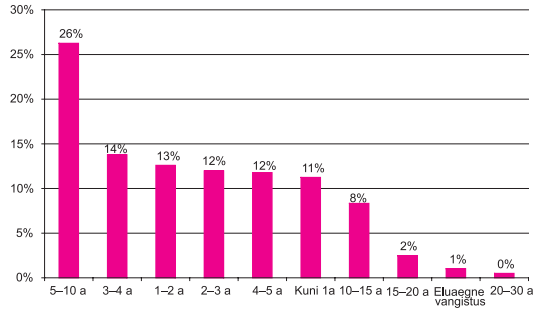

Joonis 62. Määratud karistuste tähtajad

Kinnipeetavate iseloomustus

Umbes 40% (1743) kinnipeetavatest (s.h vahistatud) elas enne vanglasse sattumist Harjumaal, 20% (881) Ida-Virumaal ning 12% (513) Tartumaal. Vaid tühine osa kinnipeetavaid pärines Läänemaalt ning Hiiu- ja Saaremaalt (kokku 2%, 92 inimest).

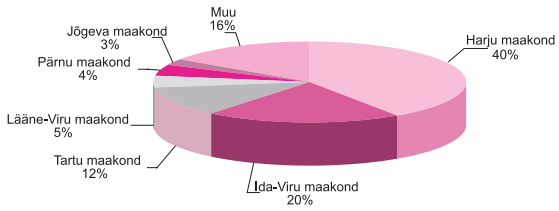

Joonis 63. Kinnipeetavad maakonniti

Kinnipeetavate ja vahistatute keskmine vanus jäi 31–32 eluaasta vahele. Suurima rahvusrühma moodustasid venelased – 50% (2175), järgnesid eestlased 42% (1807), ukrainlased 2% (80), valgevenelased (58), mustlased (36), soomlased (24) – igaüks 1%. Ülejäänud rahvused ei ületanud 1% vangide koguarvust (nt leedulased (21), aserbaidžaanlased (19), tatarlased (18), lätlased (13)). 60% Eesti vanglapopulatsioonist moodustasid Eesti kodakondsusega inimesed ning ülejäänutel oli kas kodakondsus määratlemata või olid nad välisriigi kodanikud.

justiits22.qxd 25.06.2007 5:14 Page 79

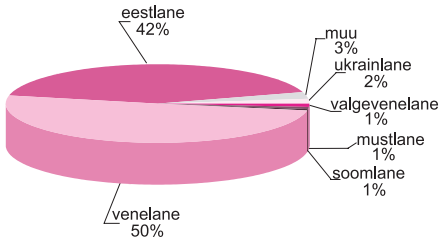

Joonis 64. Rahvused vanglates

34% kinnipeetavatest oli põhiharidusega ning 30% keskharidusega, 21%-l oli kas algharidus või puudus haridus täiesti. Umbes 2% kinnipeetavatest oli kõrgharidusega.

68% kinnipeetavatest oli enne vanglasse sattumist töötud. Need, kel töökoht oli, tulid valdavalt erasektorist – 26%. 6% kinnipeetavatest olid vabaduses pensionärid või õpilased.

Alaealised kinnipidamisasutuses

01.01.2007. a seisuga viibis kinnipidamisasutustes 41 alaealist, enamik 17-aastased poisid. Aasta varem oli olukord üsna sarnane – kinnipidamisasutustes oli 37 alaealist. Alaealised süüdimõistetud kandsid vangistust Viljandis, alaealisi vahistatuid hoiti enamasti Tartu vanglas.

93% alaealistest kinnipeetavatest kandis vanglakaristust varavastaste kuritegude, 7% isikuvastaste kuritegude eest. Enamik alaealisi kinnipeetavaid oli ilma põhihariduseta.

01.01.2006. a seisuga oli alaealisi vahistatuid kokku 53. Aasta hiljem oli vanglates 48 alaealist vahistatut, neist 46 Tartus (sh 2 tüdrukut) ja 2 Tallinnas (sh 1 tüdruk). Seega on vahistatute arv jäänud üsna samale tasemele.

Alaealiste vahi all hoidmine on siiski küllalt äärmuslik meetod ja seetõttu püütakse seda võimalust vältida. Kui aga alaealine kahtlustatav tuleb uurimise ajaks siiski vahi alla võtta, püütakse all seda aega hoida nii lühikesena kui võimalik. 2006. aasta jooksul oli siiski juhtumeid, kus alaealist hoiti vahi all üle kahe kuu.

Kinnipeetavad kuriteoliikide kaupa

Kuna mitmed kinnipeetavad on saanud karistuse mitme kuriteo eest, siis on statistika aluseks raskem paragrahv. Võrreldavuse eesmärgil on seetõttu analüüsitud 01.01.2007. a olukorda 01.04.2006. a olukorraga – sellest ajast koguti statistikat raskeima paragrahvi alusel.

Kõige enam oli vanglates varavastaste kuritegude eest karistatuid (46% kinnipeetavatest), isikuvastaste kuritegude eest karistatuid (33%), narkokurjategijaid (10%) ja liikluskurjategijaid (6%).

justiits22.qxd 25.06.2007 5:14 Page 80

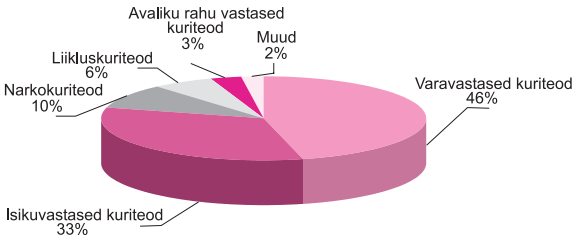

Joonis 65. Levinumad kuriteod 01.01.2007. a seisuga

Isikuvastaste kuritegude toimepanemise eest kandis 01.01.2007. a seisuga karistust 1075 süüdimõistetut: 735 tapmise eest, 151 tahtliku raske kehavigastuse tekitamise, 101 vägistamise eest. Isikuvastase kuriteo sooritanud isikute osakaal vähenes mõnevõrra: kui 2006. aasta aprillis oli isikuvastase kuriteo sooritanuid vanglates 1102, siis 2007. aasta alguses oli neid 1075. Vähenenud oli nii tapmise kui ka vägistamise eest karistatud isikute osakaal.

Varavastaste kuritegude eest kandis 01.01.2007. a seisuga karistust 1508 kinnipeetavat – 669 varguse, 594 röövimise, 54 väljapressimise eest. Võrreldes 2006. aastaga vähenes mõnel määral varavastaste kuritegude eest karistust kandvate vangide arv – siis oli neid vanglates 1665: 790 varguse, 657 röövimise, 47 väljapressimise eest.

Narkokuritegude eest kandis vangistust 314 kinnipeetavat, mis tähendab kasvu 13% võrra. Eelmisel aastal kandis vanglates karistust 279 isikut, kes olid raskeima kuriteona sooritanud narkokuriteo.

Ametialaste ning majanduskuritegude eest viibis vanglates 12 isikut (vastavalt 4 ja 8). Võrreldes eelmise aastaga on see arv kasvanud – siis kandis ametialaste kuritegude ning majanduskuritegude eest 10 isikut (1 ja 9).

Liikluskuritegude eest kandis vangistust 197 kinnipeetavat – nende osakaal kasvas 9% võrra. 2006. aastal oli liikluskuriteo sooritanud isikuid 180 isikut.

justiits22.qxd 25.06.2007 5:14 Page 81

Kriminaalhooldus

- 2006. aastal võeti kriminaalhoolduses arvele 5914 isikut, kellest 5% olid alaealised.
- Kriminaalhooldus lõppes 2006. aastal 5980-l isikul.
- 53% kriminaalhooldusalustest olid varem kuriteo eest karistatud.
- 61% kriminaalhooldusalustest olid eestlased.
- 29% kriminaalhooldusalustest olid 18–24-aastased.

Kriminaalhooldusalused on valdavalt süüdimõistetud, kelle kohus on määranud kriminaalhooldaja järelevalve alla käitumiskontrollile või kelle vangistus on asendatud üldkasuliku tööga (ÜKT).

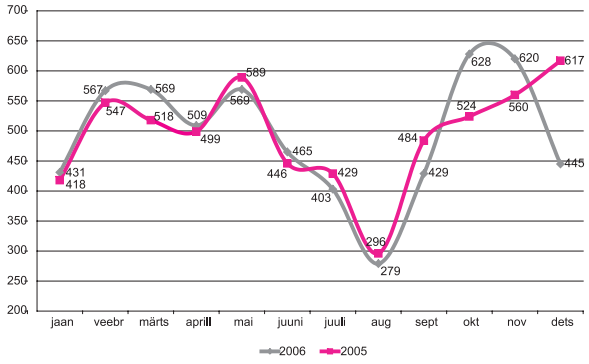

Joonis 66. Kriminaalhooldusaluste arv kuude kaupa 2005–2006

2006. aasta lõpus oli kriminaalhooldusosakondades arvel kokku 7879 isikut. Kõige suurem osa neist oli suunatud käitumiskontrollile (79%). Käitumiskontroll tähendab vangistusest tingimisi vabastamist katseajaga 18–36 kuud ning sellel ajal on isik kohustatud järgima kontrollnõudeid (nt elada kindlas elukohas) ning täitma talle kohtu poolt pandud kohustusi (nt heastada kahju, keeld tarvitada alkoholi) või nõue täita ülalpidamiskohustust või osaleda sotsiaalabiprogrammis. Šokivangistusega karistatud moodustasid 8% kriminaalhooldusalustest. Šokivangistus on vangistuse vorm, mille korral pööratakse üks osa mõistetud vangistusest kohe täitmisele ning ülejäänud osas vabastatakse isik vangistusest tingimisi koos käitumiskontrolli, katseajaga ja vastavate kohustustega.

Vanglast ennetähtaegselt vabastatud moodustasid 9% kriminaalhooldusalustest. 2% isikute puhul oli vangistus asendatud ÜKT-ga ja 2% suhtes rakendati alaealise mõjutusvahendit.

justiits22.qxd 25.06.2007 5:14 Page 82

Kriminaalhooldus lõppes 2006. aastal kokku 5980-l isikul, seega võeti arvele vaid mõnevõrra rohkem inimesi kui neid, kel kriminaalhooldus lõppes. Enamik kriminaalhooldusaluseid lõpetab kriminaalhoolduse edukalt, ent seda sõltuvalt kriminaalhoolduse tüübist. Kriminaalhoolduse läbis edukalt:

- 87% kriminaalhooldusalustest, kellele ÜKT oli määratud kriminaalmenetluse lõpetamisel (624);
- 86% kriminaalhooldusalustest, kes olid ennetähtaegselt vabanenud (525);
- 80% kriminaalhooldusalustest, kellele ÜKT oli määratud vangistuse asenduskaristusena (278);
- 80% kriminaalhooldusalustest, kellele kohus oli määranud käitumiskontrolli, lõpetas katseaja edukalt (kokku 4047-st isikust);
- 61% kriminaalhooldusalustest, kellele kohus oli määranud šokivangistuse (361).

Kriminaalhooldusaluste iseloomustus

Kriminaalhooldusaluste arv on aastatega kasvanud mitme tuhande võrra. Sellel võib olla mitu põhjust: kohtud on kriminaalhooldust enam usaldama hakanud, juurde on tulnud uusi kliendirühmi ja teenuseid. Esimesel, s.o 1998. aastal oli Eestis arvel vaid ligikaudu 2000 isikut, seega on kasv olnud 75%. Viimasel kolmel aastal on arv stabiliseerunud ning 2006. aasta lõpus oli kriminaalhooldusaluseid 220 võrra vähem kui 2005. aastal.

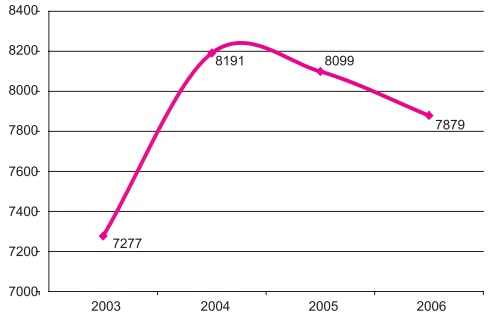

Joonis 67. Kriminaalhooldusaluste arv 2003–2006

Kõige enam kriminaalhooldusaluseid oli Harjumaal (2495), Tartumaal (1158) ja Ida-Virumaal (915), kõige vähem Saaremaal (142) ning Lääne- ja Hiiumaal (175).

53% kriminaalhooldusalustest oli varem kriminaalkorras karistatud. Kõige rohkem olid kriminaalhooldusalused toime pannud varavastaseid kuritegusid (41%), liikluskuritegusid (24%) ja isikuvastaseid kuritegusid (11%). Seoses korduva joobes sõidukijuhtimise registreerimise märgatava kasvuga viimastel aastatel on kasvanud ka niisuguste kuritegude eest süüdi mõistetud ning kriminaalhooldusosakondades arvel olevate isikute arv ja osakaal kõigist kriminaalhooldusalustest.

justiits22.qxd 25.06.2007 5:14 Page 83

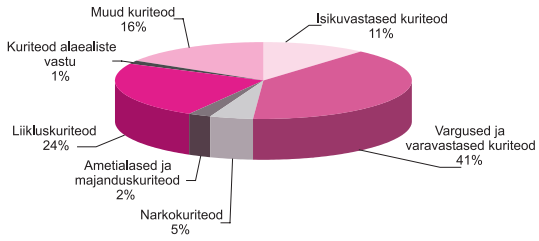

Joonis 68. Kriminaalhooldusaluste poolt toime pandud kuriteod

Keskmine kriminaalhoolduse all olev isik oli 31.12.2006. a seisuga põhiharidusega (38%), töötav (70%) noor eestlasest (61%) meesterahvas (95%). Kõige rohkem oli kriminaalhooldusaluste hulgas 18–24-aastaseid inimesi (29%), üsna suur oli ka 30–39-aastaste isikute osakaal (23%).

Alaealised kriminaalhooldusalused

Kohus mõistis süüdi ja määras 2006. aastal kriminaalhooldusele 220 noort, ÜKT määrati 6-le (ligi 3%), šokivangistus 28-le (ligi 13%), mõjutusvahendit kohaldati 121-le noorele (55%).

Alaealiste kriminaalhooldusaluste arv on alates kriminaalhoolduse loomisest vähenenud. Kui 2002. aastal oli alaealisi kõigist kriminaalhooldusalustest 10%, siis 2006. aastal ligi 5%. Tegelikult on selle muutuse põhjustanud seaduste muutmine ja alaealiste puhul üha enam alternatiivsete karistusvõimaluste kasutamine. Kriminaalhooldusele määratud noortega tehakse mitmesugust tööd, ametnikud rakendavad noorte rühmatöid, matku, programme jne. Jälgitakse hariduse omandamist ja vajadusel aidatakse sellele kaasa.

Tabel 12. Alaealised kriminaalhooldusalused aastail 1998-2006*

	2003	2004	2005	2006
Kriminaalhooldusaluseid kokku	7277	8084	7885	7879
sh alaealisi	624	459	384	375
alaealiste osakaal (%)	9	6	5	5

Kokku oli 31.12.2006. a seisuga kriminaalhooldusalusena arvel 375 alaealist, neist 85% olid poisid (318) ja 5% tüdrukud (157). Suurem osa olid 15–17-aastased (98%) ning 2% olid 13–14-aastased. 60% olid eestlased (224), ülejäänud venelased (140). Eesti kodakondseid oli 289 ja 60 olid kodakondsuseta. Põhiharidus oli 89-l noorel ja algharidus 280-l. 56 kriminaalhooldusel viibivat noort töötas. 86%-l kriminaalhooldusalusel noorel ei olnud varasemat karistust (321), 54 noort olid juba eelnevalt karistatud. Noored olid enamasti pannud toime varavastaseid süütegusid – 306-l juhul, rikkunud avalikku rahu 71-l juhul ja pannud toime isikuvastase süüteo – 51 noort.

justiits22.qxd 25.06.2007 5:14 Page 84

IV
KRIMINAALPOLIITIKA ÜLEVAADE 2006

Riigikogu kiitis 2003. aastal heaks "Kriminaalpoliitika arengusuunad aastani 2010". Selle kohaselt esitab valitsus riigikogule ettekande kriminaalpoliitika arengusuundade elluviimise kohta – justiitsminister andis 2006. aasta ülevaate Riigikogus 13. veebruaril 2007.

2006. aasta olulisemateks sammudeks kriminaalpoliitikas olid eelkõige õigusliku keskkonna ajakohastamine, tähtsate riiklike arengukavade vastuvõtmine, koostöö teadusasutustega ning kuritegevuse statistika analüüsimine. See kõik loob laiema infrastruktuuri kuritegevuse vastu võitlemisel:

- loodi seaduslik alus kuritegeliku vara laiendatud konfiskeerimiseks ning saavutati kokkulepe siseministriga rahajälitusüksuse loomiseks keskkriminaalpolitseis (arengusuunad p 25);
- viidi läbi majanduskaristusõiguse reform, mis võimaldab kriminaaljustiitssüsteemil keskenduda ennekõike rasketele ja suurt kahju tekitavate kuritegude lahendamisele (pp 9, 20, 21, 23);
- rakendati kannatanu huve säästev kiirmenetlus, mis samas tagab kiire ja mõjusa karistuse mõistmise teolt tabatud kahtlustatavale (p 22);
- seadustati sotsiaalset rehabilitatsiooni soodustav lepitusmenetlus (p 21);
- võimaldati kohaldada kiiret lähenemiskeeldu kriminaalmenetluses ennekõike perevägivalla ohvrite huvide kaitseks (p 16.1);
- loodi seaduslik alus tuvastamaks jälitusliku üksikpäringuga SMS-iga või elektronkirjaga anonüümse tapmisähvarduse teinud isikut (p 16.2);
- võeti vastu vangide ennetähtaegset vabastamist võimaldav elektroonilise järelevalve eelnõu (p 26);
- töötati välja korrakaitseseaduse eelnõu, mis jäi ühe eriarvamuse tõttu riigikogule esitamata (p 7);
- valitsus kiitis heaks alaealiste kuritegevuse vähendamise ning inimkaubanduse vastu võitlemise arengukavad (pp 10, 13);
- valitsus kiitis heaks laste õiguste strateegia, mis aitab edendada laste kasvukeskkonda (pp 13, 14, 15);
- pikendati alaealise vastu toime pandud seksuaalkuritegude aegumistähtaega.
- jätkunud ja laienenud on koostöö teadusasutustega ning uuringute kasutamine kriminaalpoliitikas süütegude põhjuste ja nende mõjutamiseks rakendatavate abinõude mõjususe selgitamiseks (p 23).

Eelistused kuritegevusevastases võitluses olid 2006. aastal samad, milles justiitsminister ja siseminister juba 2005. aastal Laulasmaal kokku leppisid:

1. alaealiste poolt ning alaealiste suhtes toime pandud kuritegevus, esmajärjekorras lapsohvritega vägivalla- ja seksuaalkuriteod;
2. organiseeritud kuritegevus, esmajärjekorras:

2.1. narkootiliste ja psühhotroopsete ainetega seotud kuritegevus;
2.2. inimkaubandusega seotud kuritegevus;
2.3. kriminaaltulu (sh korruptiivse tulu) ja rahapesuga seotud kuritegevus.

justiits22.qxd 25.06.2007 5:14 Page 85

Korrakaitseseadus

Kriminaalpoliitika arengusuundade punkti 7 kohaselt on justiitsministeeriumile koos teiste asjaomaste institutsioonidega pandud kohustus töötada välja seaduse eelnõu, mis reguleerib avaliku korra kaitset ning ennetustööd riigi ja kohalikul tasandil. 2006. aasta suvel see eelnõu ka valmis, kuid valitsuskabineti istungist kaugemale ei jõudnud. Erimeelsuste tõttu üksikküsimustes jäi väga vajalik eelnõu riigikogule esitamata. Korrakaitseseadusest peab kujunema üldseadus, mis loob õigusriikliku aluse riiklikku järelevalvet teostavate asutuste, ennekõike politsei tegevusele. Muu hulgas korrastatakse korrakaitseliste abinõude süsteem, mida korrakaitseorganid võivad avaliku korra ja turvalisuse kaitsel rakendada. Ühtlasi sisaldas eelnõu ka "Kriminaalpoliitika arengusuundade" põhimõtet, et riik ja omavalitsused peavad senisest enam tähelepanu pöörama korrarikkumiste ennetamisele, kahjude vähendamisele ja ärahoidmisele.

Kiirmenetlus ja lepitusmenetlus, lähenemiskeeld kriminaalmenetluses

2006. aasta märtsis võttis riigikogu vastu ja juba aprillis jõustus kriminaalmenetluse seadustiku muudatus, mis annab võimaluse viia kriminaalmenetlus läbi kiirmenetluses 48 tunni jooksul isiku kahtlustatavana kinnipidamisest. 2006. aastal kasutas prokuratuur kiirmenetlust umbes 2% menetlusotsuste puhul.

Arvestades kriminaalpoliitika arengusuundade punkte 21 ja 22 ehk kriminaalmenetluse lõpetamise võimaluste laiendamist ja süüdlase efektiivsemat mõjutamist, seadustas riigikogu 2007. aasta algul mujal Euroopas ammu tuntud lepitusmenetluse. See tähendab, et teatud teise astme kuritegudes on võimalik lõpetada kriminaalmenetlus, kui kuriteo osapooled on läbinud kohtuvälise lepitusmenetluse. Selline menetlus on kannatanule ja süüdlasele vabatahtlik ning selle eesmärgiks on saavutada kokkulepe kuriteoga tekitatud kahjude heastamise osas ning panna süüdlane ka tegelikult mõtlema oma teoga kannatanule tekitatu üle. Ohvriabisüsteemi spetsialistid on 2006. aastal saanud ka koolituse lepitusmenetluse läbiviimiseks.

Kindlasti väärib märkimist ka 2006. aasta suvel jõustunud kriminaalmenetluse seadustiku täiendus, millega loodi võimalus kohaldada kriminaalmenetluses lähenemiskeeldu. Tegu on kuriteoohvrile ja tema lähedastele mõeldud kaitseabinõuga eelkõige peresisese vägivalla ja isikuvastaste kuritegude puhul. Nii on prokuratuuri taotlusel võimalik kohaldada vägivallatseja suhtes juba kriminaalmenetluse ajal tõkendina ajutist lähenemiskeeldu ning kohus võib süüdimõistva kohtuotsuse korral kohaldada isiku suhtes kuni kolmeks aastaks tsiviilõiguslikku lähenemiskeeldu, ilma et ohver peaks seda eraldi tsiviilkohtult taotlema.

Karistusseadustiku uuendamine

Kriminaaltulu konfiskeerimine

1. veebruaril 2007 jõustus uus konfiskeerimise regulatsioon karistusseadustikus, millega loodi laiemad võimalused organiseeritud kuritegevusega saadud tulude äravõtmiseks. Senikehtiv varaline karistus ei ole andnud loodetud tulemusi. Alates 1. veeb-

justiits22.qxd 25.06.2007 5:14 Page 86

ruarist saab rakendada laiendatud konfiskeerimist: raskete kuritegude puhul – narkokuriteod, terrorism, orjastamine (inimkaubandus), salakaubavedu, altkäemaks, lõhkematerjaliga seotud kuriteod – võib koos üle 3-aastase vanglakaristusega süüdlasele kohaldada vara konfiskeerimist, kui kuriteo olemus, erinevus isiku legaalse sissetuleku ja varandusliku olukorra vahel ning elatustase või muu põhjus annab alust arvata, et ta on saanud vara kuritegude toimepanemise tulemusena. Kuna kuritegeliku tulu peitmine ja selle kolmandate isikute nimele kirjutamine on jätkuvalt probleem, siis uue seaduse valguses on reaalselt võimalik võtta ära ka kolmandate isikute käes olev kuritegelikul teel saadud tulu. Kolmandate isikute kaitseks täpsustati ka nende kriminaalmenetluslikke garantiisid.

2006. aastal loodi keskkriminaalpolitsei rahapesu andmebüroo juurde kriminaaltulu jälitamise üksus, mille töö käivitatakse 2007. aastal. Üksuse kaudu peab suurenema kriminaaltulu avastamise võimekus ja selle kaudu ka konfiskeerimiste hulk.

Majanduskuriteod

Teine oluline karistusseadustikku korrastav muudatus on ametialaste, majandusalaste, maksualaste ja intellektuaalse omandi vastaste süütegude peatükkide uuendamine. Seadus jõustus 15. märtsil. Tähtsaima muudatusena kaotasid kehtivuse kaks ülimalt laia ja õigusriiklikku süsteemi sobimatut ametialase kuriteo üldkoosseisu – ametiseisundi kuritarvitamine (§ 289) ning ametialane lohakus (§ 290). Selle asemel on karistusseadustikus muudetud või täiesti uued konkreetselt piiritletud kuriteokoosseisud. Ka maksusüütegude süsteemi korrastamine peaks andma parema aluse tegelda eriti ulatuslike ja riigile kahjulike rikkumistega. Ebaseaduslik majandustegevus (st ilma nõutava registreeringu või loata ettevõtlusega tegelemine) on edaspidi üldjuhul karistatav väärteona; üksnes ohtlikes valdkondades nagu lennundus, raudteeliiklus, meditsiin, kindlustus- ja finantsteenuste osutamine on tegevusloata tegutsemine ka esmakordsel rikkumisel kuritegu.

Teised tähtsamad muudatused

Karistusseadustiku muudatuste eesmärgiks oli muu hulgas vähendada vangide arvu. Näiteks varguse kui kõige sagedamini esineva kuriteoliigi puhul (51% kõikidest kuritegudest) oli korduv või grupina toimepanemine raskendav asjaolu, mille eest seadus nägi ette üksnes vanglakaristuse. Alates 15. märtsist lahendatakse vähemäärtusliku asja vargused väärteomenetluses ning kohtule antakse õigus kohaldada alternatiivse karistusliigina rahalist karistust. Ka teistkordset pisivargust (summa ei ületa 1000 krooni) ei menetleta enam kuriteona. Samuti muutub paindlikumaks karistuste valik autoärandamise eest (näiteks pidi seni kahe alaealise toime pandud ärandamise eest kohaldama kahe- kuni kümneaastast vangistust). Muudatustega vähendati vangistuse pikkust ja sätestati võimalus kohaldada rahalist karistust. Vanglakaristus kohalduks edaspidi vaid vägivallaga toimepandud juhtudele.

Mais 2006 kiideti heaks karistusseadustiku muudatus, millega tunnistati kuriteoks mõjuvõimuga kauplemine. Justiitsministeerium asus ette valmistama ka korruptsioonivastase seaduse muudatusi, et korrastada nii majanduslike huvide deklaratsioonide esitamise süsteemi kui ka huvide konflikti vältimiseks mõeldud tegevus- ja

justiits22.qxd 25.06.2007 5:14 Page 87

toimingupiirangute loetelu. Kehtiv majanduslike huvide deklareerimise süsteem on iganenud ning ajal, mil suur osa andmebaasidest asub elektroonilises keskkonnas, esitatakse ametiisikute majanduslike huvide deklaratsioone endiselt paberkujul. Uus majanduslike huvide deklaratsioonide süsteem suurendaks kõrgemate ametnike ja poliitikute vastutust ja vähendaks korruptsiooniriske.

Koostöös riigikogu õiguskomisjoniga said 2006. aasta suveks vastuvõtmisküpseks alaealiste vastu toime pandud seksuaalkuritegude karistusi karmistavad muudatused. 2006. aastal registreeriti alaealiste seksuaalse väärkohtlemisega seotud kuritegusid 192 korda. Kõige levinumat alaealise seksuaalse enesemääramise vastast kuritegu – sugulise kire rahuldamist lapseealisega – registreeriti 2006. aastal 62, mis on 40 võrra vähem kui eelmisel aastal, ent siiski 50 võrra rohkem kui 2003. aastal. 15.03.2007 jõustus ka muudatus, mille kohaselt alaealise vastu toimepandud seksuaalkuritegude aegumine peatub kuni ohvri täisealiseks saamiseni, kui kuritegu ei ole varem õiguskaitseorganitele teatavaks saanud.

Alaealiste kuritegevuse vähendamise arengukava

Alaealiste vastu ning alaealiste poolt toime pandud kuritegevuse vähendamine on alates 2005. aastast olnud justiits- ja siseministeeriumi üks prioriteete. 2006. aastal sai see prioriteet ka konkreetsed tegevused arengukavas – nimelt kiitis valitsus heaks "Alaealiste kuritegevuse vähendamise arengukava aastateks 2007–2009". Alaealised õigusrikkujad on aina nooremad, alaealiste õigusrikkujate seas on kasvamas retsidiivsus, alaealiste õigusrikkumiste vähendamiseks pole piisavalt mõjutusvahendeid, senised mõjutusvahendid pole kättesaadavad ega ka kõige mõjusamad alaealiste kuritegevuse ennetamisel jne.

Teisalt oli arengukava koostamise põhjuseks ka see, et ühtegi alaealiste õigusrikkumiste vähendamisele keskendunud strateegilist dokumenti ei ole Eestis varem koostatud.

Arengukava tegevuste eesmärgiks on vähendada alaealiste kuritegevust, sealhulgas korduvõigusrikkumisi. Arengukava tulemusena korrastatakse nii alaealiste komisjonide kui ka kasvatuslike erivajadustega õpilaste koolide tööd ning seeläbi tekivad paremad võimalused alaealisi õigusrikkujaid mõjutada. Arengukava tegevuste tulemusena peaks paranema koostöö lastekaitsetöötajate, alaealiste komisjonide liikmete, politseinike, prokuröride ja kohtunike vahel. Arengukava näeb 2009. aastaks ette erikoolide õpi- ja olmetingimuste ajakohastamise. Infrastruktuuri nüüdisajastamine võimaldab muuta õpitingimusi individuaalsemaks ja õpilaste elamistingimusi õpilaskodudes perekesksemaks.

Vangide arvu vähendamine

Eesti kuulub endiselt riikide hulka, kus vangide arv elanike kohta on väga suur. Juba 2005. aastal võttis justiitsministeerium kriminaalpoliitilise suuna hakata vähendama vangide arvu. See tegevus tuleneb arengusuundade dokumendi punktist 26, kus muu hulgas öeldakse, et justiitsministeerium peab arendama eeldusi, mis võimaldaksid vangistusega karistatud isikutel enne vanglast vabanemist läbida avavangla faas või vabastada nad enne karistusaja lõppemist koos allutamisega käitumiskontrollile.

justiits22.qxd 25.06.2007 5:14 Page 88

Korduva pisivarguse dekriminaliseerimisest ja rahalise karistuse võimalusest korduva või grupiviisilise varguse puhul oli juttu juba eespool. 2006. aastal loodi ka elektroonilise järelevalve õiguslik korraldus ja muudeti ennetähtaegse vabastamise korda. Alates 1. jaanuarist 2007 ei ole ennetähtaegse vabastamise algatamiseks vaja kinnipeetava enda avaldust – nõutava minimaalse karistusaja ärakandmisel järel valmistab vangla ise ette ja saadab kohtule vajalikud materjalid. Elektroonilise valvega nõustumise korral võib kinnipeetava vabastada ennetähtaegselt senisest varem, eelduseks on siiski tema enda nõusolek ja kohtu heakskiit. Muudatuse tulemusena peaks ennetähtaegselt vabanevate isikute arv võrreldes eelnevate aastatega kahekordistuma. Tuleb rõhutada, et erinevalt tähtaegselt vabanenutest on need kinnipeetavad kriminaalhooldusametnike kaudu riigi järelevalve all.

Inimkaubanduse vastu võitlemise arengukava

Justiitsministeerium valmistas ette ning valitsus kiitis 2006. aasta jaanuaris heaks "Inimkaubanduse vastu võitlemise arengukava 2006–2009". Arengukava koostamise vajadus tulenes teema tähtsusest – võitlus inimkaubandusega nii justiits- ja siseministeeriumi kui ka Euroopa Liidu prioriteet.

Arengukava eesmärkide täitmiseks kaardistatakse järjepidevalt inimkaubanduse probleeme, ennetatakse inimkaubandust avalikkuse teavitamise teel, täiendatakse spetsialistide oskusi, abistatakse ja rehabiliteeritakse inimkaubanduse ohvreid, tõhustatakse piirikontrolli ja töövahenduse kontrolli ning reageeritakse tõhusalt inimkaubandusega seotud kuritegudele.

2006. aastal keskenduti peamiselt töö paremale organiseerimisele, avalikkuse teavitamisele ja rahvusvahelisele koostööle. Loodi inimkaubanduse vastase võitlusega tegelevate riigiasutuste ja vabaühenduste koostöövõrgustik ning lepiti kokku ülesannete jaotus ja vastutusalad. Alustati ka inimkaubandusalase statistika korrastamisega ning avalikkuse teavitamisega inimkaubanduse ohtudest kuriteoennetuse veebilehel www.kuriteoennetus.ee. Lisaks viidi läbi Eesti karistusõiguse analüüs, et tagada selle vastavus Euroopa Liidu Nõukogu inimkaubanduse vastase võitluse raamotsusega ning osaleti inimkaubanduse ohvrite abistamise Põhja- ja Baltimaade pilootprojektis. Arengukava täitmise esimese tegevusaasta ülevaade pannakse kõigi osapoolte (asjassepuutuvad ministeeriumid ja kolmanda sektori esindajad) koostöös kokku veebruarikuu jooksul. Samal ajal vaadatakse üle ka arengukava muutmise ja täiendamise vajadus ning ettepanekud esitatakse valitsusele.

Koostöö teadusasutustega ning uuringute kasutamine kriminaalpoliitikas

Kriminaalpoliitikaalased uuringud ja analüüsid on alates 2006. aastast kõigile kättesaadavad elektrooniliselt justiitsministeeriumi kodulehel, kus ministeeriumi enda koostatud või tellitud uuringute kõrval leidub ka teisi valdkonnas läbi viidud uuringute aruandeid[25].

Alates 2006. aastast korraldatakse justiitsministeeriumi eestvedamisel karistusõigusalaste üliõpilastööde konkurssi, mis 2007. aastast laieneb ka kriminaalpoliitika sotsioloogilistele, majanduslikele ja muudele tahkudele, 2006. aastal anti välja neli

[25] *http://www.just.ee/20262*

justiits22.qxd 25.06.2007 5:14 Page 89

auhinda. Konkursi eesmärgiks on kaasata andekaid üliõpilasi ning edendada kriminoloogilist ja karistusõigusalast teadus- ja arendustegevust.[26]

Justiitsministeerium on loonud kriminaalpoliitika uuringute sarja, mille raames on publitseeritud kolm mahukat uuringut. 2006. aastal lisandus Tartu ülikooli teadurite uuring "Kuritegevust mõjutavad sotsiaalmajanduslikud ja demograafilised tegurid 2005". 2007. aastal avaldatakse mitu Tartu ülikooliga koostöös tehtud uuringut, näiteks avaldatakse trükisena 2007. aastal 2006. aasta lõpus valminud "Korruptsioon Eestis: kolme sihtrühma uuring" kordusuuringu tulemused, mis annab võimaluse võrrelda Eesti elanike, ettevõtjate ja avaliku sektori töötajate korruptiivsete kogemuste muutumist võrreldes paari aasta taguse perioodiga. Tulemuste kaudu on võimalik hinnata korruptsioonivastase tegevuse mõju ning plaanida korruptsioonivastasesse strateegiasse uusi tegevusi.

Uuringud alaealiste teemal

2006. aastal viidi läbi mitu alaealiste kuritegevust puudutavaid uuringut. Neist tähtsaim oli "Alaealiste hälbiv käitumine Eestis *self-report* meetodil läbiviidava rahvusvahelise uuringu andmetel", mille eesmärgiks oli saada infot käitumishälvete leviku kohta Eesti 7.–9. klassi õpilaste seas – alaealistelt uuriti nende kokkupuudet alkoholi- ja uimastitarbimise, õigusrikkumiste ning koolikohustuse eiramisega. Leiti, et vaid väga väike osa alaealisi paneb toime kuriteo, küll aga sooritatakse muid õigusrikkumisi nagu vandalism, avaliku korra rikkumine jms. Selgus, et paljud lapsed on kokku puutunud koolivägivallaga ning lapse õigusvastasele tegevusele avaldavad mõju vanematevahelised kodused suhted.

Kaks uuringut keskendusid alaealiste komisjonide teemale: justiitsministeeriumi tellitud uuring käitumisraskustega noortest ja neile kohaldatud mõjutusvahendite kohaldamisest alaealiste komisjonides (Tiko, A; Rannala, I.-E) ning mitte-eestlaste integratsiooni sihtasutuse koostatud uuring alaealiste probleemkäitumisest ja alaealiste komisjonide tegevusest. Need uuringud annavad ülevaate alaealiste komisjoni suunatud õigusrikkujate taustast ja neid iseloomustavatest andmetest, alaealiste komisjonide poolt kohaldatud mõjutusvahenditest, nende mõjususest ning alaealiste komisjonide tegevus- ja jätkusuutlikkusest. Mõlema uuringu tulemusel leiti, et alaealiste õigusrikkumiste arv suurenes ja rikkumisi sooritatakse aina nooremate seas ning alaealiste retsidiivsus on kasvanud. Alaealiste komisjonide tegevusele hinnangut andes leiti, et vaja on rohkem koostööd lastevanematega, komisjonide juhtimis- ja rahastamissüsteemi analüüsi ning kohaldatud mõjutusvahendite mõjususe analüüsi.

Tartu ülikool uuris Eesti kasvatuse eritingimusi vajavate õpilaste koole. Uuring annab ülevaate koolide töökorraldusest, juhtimisest, kasvatustegevusest, õpilaste probleemidest, õpilastele rakendatud sekkumismeetoditest ja personalivajadustest. Jõuti tõdemuseni, et erikoolides tuleks senisest enam keskenduda õpilaste õpioskuste parandamisele, õpimotivatsiooni ja õppeedukuse kasvatamisele ning sotsiaalsete oskuste arendamisele. Justiitsministeerium soovib edaspidi erikoolide temaatikaga märksa tõsisemalt tegeleda. Erikoolid peavad olema siiski koolid, mitte karistusasutused nagu arestimajad ja vanglad.

Justiitsministeerium analüüsis 2006. aastal kohtute karistuspraktikat alaealiste kriminaalasjades. 2005. aastal vabastati 65% alaealistest süüdimõistetutest karistusest tingimisi

[26] *http://www.just.ee/27380*

justiits22.qxd 25.06.2007 5:14 Page 90

– peamiselt varem kohtulikult karistamata alaealistele. Rakendatavuselt järgnesid vangistus (19%) ja karistusest vabastamine mõjutusvahendit kohaldades (18%).

Nimetatud sotsioloogilised uuringud olid aluseks "Alaealiste kuritegevuse vähendamise arengukava aastateks 2007–2009" koostamisele.

Kinnipeetavaid ja vanglaid puudutavad uuringud

2006. aastal koostas justiitsministeerium analüüsi vangide tööhõivest vabaduses, et uurida, kas ja kuidas mõjutab tööga hõivatus kinnipeetavate käitumist tööjõuturul pärast vabanemist. Leiti, et need kinnipeetavad, kes olid vanglas tööd teinud, leidsid ka vabaduses suurema tõenäosusega tööd. Keskmiselt töötasid endised kinnipeetavad vaid kolmandiku aastast ning nende keskmine palk jäi Eesti keskmisest umbes kaks korda väiksemaks, olles siiski mõnevõrra suurem nendel, kes olid vanglas tööd teinud. Uuringu tulemusi kasutati AS-i Eesti Vanglatööstus strateegiliste eesmärkide väljatöötamisel.

Justiitsministeeriumi ja sisekaitseakadeemia koostöös viidi läbi uuring "Uimastid vanglas", mille eesmärgiks oli välja selgitada kinnipeetavate ja vanglatöötajate teadmised ja suhtumine narkootilistesse ainetesse, kaardistada uimastite tarbimisega seotud probleemid vanglates tehtava ennetustöö pikaajalise planeerimise tarbeks ja töötada välja soovitused sobivate rehabilitatsiooniprogrammide loomiseks.

2007. aastal avaldatakse Tartu ülikooli uuring "Vangide arv Eestis 1991–2005 ning selle vähendamise karistusõiguslikud ja kriminoloogilised alused". Uuringu eesmärgiks on teha kindlaks Eesti vangide arvu kujunemise mõjutegurid, mille abil saaks kirjeldada vangide arvu kujunemise protsessi ning teha ettepanekuid, mis lubaksid vangide arvu vähendada.

Teised olulised uuringud

2006. aastal viidi läbi uuring joobes sõidukijuhtimisega seotud probleemide kaardistamiseks. Uuringus koguti Eestis esmakordselt andmeid raskeid tagajärgi põhjustanud liiklusõnnetustes osalenud juhtide joobeastme kohta, et selgitada juhi joobeastme mõju õnnetusse sattumise riskile. Tulemused kinnitasid, et alkoholijoobega kasvab liiklusõnnetusse sattumise tõenäosus ja õnnetuste raskusaste oluliselt: neli viiendikku hukkunud juhtidest oli joobes 1,5 promilli või enam; raske tagajärje põhjustamises süüdi mõistetud joobes juhtidest 2/3 oli õnnetuse põhjustamise ajal keskmises või raskes joobes; suurim risk õnnetusse sattuda või seda ise põhjustada on noortel, alla 25-aastastel ja eriti alla 20-aastastel joobes juhtidel. Uuringu põhjal töötati välja ettepanekud joobes sõidukijuhtimise vähendamisele suunatud meetmete kohta, mida tutvustati kuriteoennetuse nõukogu istungil. Uuringu tulemusi arvestati korrakaitseseaduse eelnõu liikluses joobe tuvastamist käsitleva osa väljatöötamisel.

2006. aasta juulis viidi läbi Eesti kohtuarstliku ekspertiisibüroo (EKEB) ning kohtuekspertiisi ja kriminalistika keskuse (KEKK) ühendamist puudutav uuring. Eesmärgiks oli leida, kuidas uus asutus vastaks paremini kuritegevuse vastase võitlusega tegelevate institutsioonide vajadustele ning millised võimalused on laiendada riikliku ekspertiisiasutuse tegevusala teiste kriminaalmenetluses ja kohtumenetluses levinud ekspertiisiliikidega. Uuriti ekspertiisiasutustes töötavate

justiits22.qxd 25.06.2007 5:14 Page 91

ekspertide ja menetlejate (kohtunikud, prokurörid, politseinikud ning maksu- ja tolliameti uurimisosakonna töötajad) arvamust. Nii menetlejad kui eksperdid pidasid ühtse ekspertiisiasutuse loomist vajalikuks ning tõid välja rea ekspertiisiliike, mida on varem tellitud riiklikult tunnustatud ekspertidelt, kuid mida tulevikus võiks pakkuda loodav asutus. Uuringu tulemusi kasutati sisendina loodava asutuse töökorralduse kujundamiseks, finantseerimisskeemi väljatöötamiseks ning saadi ülevaade menetluse käigus sagedamini ette tulevatest probleemidest, mida uue ekspertiisiasutuse puhul vältida. Koostati ka nõutavaimate ekspertiisiliikide loend, et riiklik ekspertiisiasutus vastaks paremini menetluse vajadustele.

Statistika, kriminaalmenetlusregister ja E-toimik

Kriminaalmenetluse jaoks oli tulevikku silmas pidades 2006. aasta olulisimaks sündmuseks õiguskaitseasutuste ühise menetlusinfosüsteemi E-toimik projekti[27] käivitamine. E-toimik on digitaalne infosüsteem, mis peab tagama menetluse osapooltele operatiivse ülevaate menetluse etappidest, toimingutest ja tehtud otsustest. Nii väheneb info mitmekordne sisestamine, eri menetlusetappides vaid lisatakse ja täiendatakse vajadusel teavet.

E-toimik suurendab kriminaalmenetluse, aga ka teiste menetlusliikide läbipaistvust ja õiguskindlust – inimene näeb, kas tema vastu on alustatud mõnd menetlust (nt trahvinõue), kuulutatud tagaotsitavaks jne. E-toimiku rakendudes kaovad kurioossed juhtumid, kus inimene saab oma trahvist teada alles pärast mitu aastat arvestatud viiviseid või kannatab samanimelise isiku tagaotsitavaks kuulutamise läbi.

E-toimik rakendub funktsionaalsuse mõttes etappide kaupa, kriminaalmenetluse osas on esimese etapi rakendumistähtajaks 2008. aasta algus. 2007. aasta olulisemateks töödeks on menetlustoimingute kirjeldamine ning dokumendivormide loomine, menetlusosapoolte töökorralduse analüüs, õiguslike muudatuste tegemine, mis võimaldaks E-toimiku rakendamist ning kriminaalstatistika nõuete kirjeldamine kohtueelses ja kohtumenetluses.

Tähtis roll on E-toimikul ka kuritegevuse kontrolli, menetlusasutuste töö järelevalve ja statistika osas, sest andmekogu hakkab sisaldama olulist menetlusinfot kogu kriminaalmenetluse kohta. E-toimiku statistika peaks olema välja arendatud ja ellu rakendatud 2008. aasta lõpuks.

Lisaks E-toimiku arendamisele on jätkunud ka olemasolevate menetlusinfosüsteemide arendus. 2006. aastal on paranenud nii kohtute kui ka prokuratuuri infosüsteemide kasutusmugavus ning need tööd jätkuvad ka 2007. aastal. Võrreldes 2005. aastaga paranes 2006. aasta teiseks pooleks ka politsei infosüsteemi ning kriminaalmenetlusregistri andmevahetus. Võrreldes 2005. aastaga on ametliku kuritegevuse statistika koostamine ja avaldamine muutunud oluliselt lihtsamaks, selle väljenduseks on alates 2006. aasta algusest perioodilised statistikaülevaated, mida justiitsministeerium avaldab oma kodulehel[28]. 2007. aastal ilmub esmakordselt kuritegevuse statistika ülevaatekogumik, kus on kasutatud just kriminaalmenetlusregistri andmeid.

2007. aastal on plaanis lisaks üldkuritegevuse statistikale ja menetlusinfole pöörata suuremat tähelepanu registrisse kantavatele kriminoloogiliselt tähtsatele andmetele (kurjategija, ohvri, kuriteo aja ja koha, tekitatud kahju jms info kohta) – sellega paraneb nii statistiliste andmete kvaliteet kui ka kvantiteet. Töö tulemusena peab 2007. aasta kuritegevuse ülevaade olema usaldusväärsem, et võimaldada avalikkusel saada teada riigi kriminaalpoliitiliste tegevuste tulemustest ning paremini planeerida edasisi tegevusi.

[27] *http://projekt.e-toimik.ee*
[28] *http://www.just.ee/kriminaalstatistika*

justiits22.qxd 25.06.2007 5:14 Page 92

Olustikuline kuriteoennetus

Olustikuline kuriteoennetus on suunatud eeskätt selliste meetmete rakendamisele, mille abil saab vähendada süütegude toimepanemise võimalusi. Siia kuuluvad näiteks kogukonnakeskse politsei ülesehitamine (kriminaalpoliitika arengusuundade punkt 17) kui ka kohalike elanike kaasamine turvalisuse tagamisse (p 33).

Kogukonnakeskne politsei

2005. aasta lõpus asuti välja töötama piirkondliku politseitöö arengukava, mis planeeritakse kinnitada 2007. aastal.

2007. aasta kevadel realiseerub paljuski 2006. aastal ette valmistatud e-teenuste arendusprojekt, millega soovitakse laiendada kodanike ja organisatsioonide elektroonilise suhtlemise võimalusi politseiga ning välja töötada e-teenuste portaal. Politsei loodavad e-teenused jagunevad kaheks: kõigile inimestele kättesaadavad teenused, näiteks konstaablipiirkondade kuvamine Eesti kaardil koos politseiametnike kontaktandmete ja vastuvõtuaegadega. Teiseks teenuseliigiks on piiratud ligipääsuga teenused, mis nõuavad isiku identifitseerimist, näiteks relvaloa pikendamine, menetluse seisu ja menetleja kontaktide teadasaamine vastavalt kriminaal- ja väärteomenetluse seadustikule jms.

Politsei tegevus avaliku korra tagamisel on kõige enam tajutav politseiline tegevus. See sõltub ressursipaigutuse võimekusest ehk eelkõige patrullide tegevusest. Statistiliselt on tänavakuritegevus langenud 6% võrra, mis näitab, et politseiline tegevus on olnud eesmärgipärane. Samas selgus 2006. aastal avaliku arvamuse uuringu tulemustest, et elanike turvatunne on peaaegu kõikides kuritegevusega seotud ohtude puhul – liiklus, tänava- ja narkokuritegevus, füüsiline vägivald või sellega ähvarda-mine – vähenenud. Erandiks on vargused kodust, suvilast, autost, millega seotud ohutunne näitab langustrendi. Nimetatud uuring annab selge sõnumi, et politsei peab olema avaliku korra kaitsel aktiivsem ja nähtavam. Mõju on ka sellel, et 2006. aastal lahkus politseiteenistusest 558 politseiametnikku. Selline isikkoosseisu defit-siit mõjutab ilmselgelt politseijõudude kasutamist ja reageerimisvõimekust. 2006. aastal on otsitud lahendusi, et peatada politseist lahkumist. Üheks meetmeks on 2007. aastasse planeeritud palgatõus ning karjääri- ja motivatsioonisüsteemi kehtestamine.

Sotsiaalne kuriteoennetus

Sotsiaalne kuriteoennetus on suunatud eelkõige selliste meetmete rakendamisele, mille abil saab vähendada sotsiaalsetesse riskirühmadesse kuuluvate kurjategijate kuritegude arvu.

Kriminaalpoliitika arengusuundades on rõhutatud vajadust vähendada alkoholismist ja narkomaaniast tingitud kahjusid ning pöörata tähelepanu alaealiste kasvukeskkonnale ja nende probleemidega tegelemisele, et vältida uute sotsiaalselt tõrjutud noorte pealekasvu.

justiits22.qxd 25.06.2007 5:14 Page 93

Laste kasvukeskkonna edendamine

Kriminaalpoliitika arengusuundades on palju tähelepanu pööratud pandud laste kasvukeskkonna edendamisele (punktid 13, 14, 15). 16. oktoobril 2003. aastal kiitis valitsus heaks lapse õiguste tagamise strateegia aastani 2008, mis on eelkõige suunatud vaesuses või vaesusriskis elavate, kasvatuslike erivajadustega, puudega, vähemusrahvusesse kuuluvate, väärkoheldud ning vanemliku hoolitsuseta lastele abi osutamiseks. Strateegiaga seoses viidi läbi mitmeid koolitusi ning seminare, meedikutele korraldati kaks koolitust lapse seksuaalse väärkohtlemise äratundmisest ja edasisest tegutsemisest kahtluse korral.

2005. aastal Tallinnas alustatud laste abi- ja infotelefon 1345 laienes 2006. aastal ka Maardu linnale ning 2006. aastal alustati üle-eestilise laste abi- ja infotelefoni väljatöötamisega. Telefoni abil jõuab info abi vajavast lapsest kodanikelt inimeseni, kes oskab abistada. 2006. aastal tehti telefonile kokku 1149 pöördumist, millest 43 puudutas hooletusse jäetud lapsi, 92 vägivalla- või konfliktisituatsiooni, 13 sõltuvusjuhtumit jne.

Sotsiaalministeerium osaleb Läänemeremaade riskilapse töörühmas, mille raames tehakse koostööd laste seksuaalse väärkohtlemise ning laste inimkaubanduse alal. Sotsiaalministeeriumis on loodud laste inimkaubanduse kontaktpunkt.

Riskirühma laste toetuseks ja hariduse kättesaadavuse tagamiseks jätkas haridus- ja teadusministeerium õpilaskodude programmi. Eesmärgiks on võimaldada suuremal hulgal sotsiaalsete probleemidega peredest pärit õpilastel riigi toel õppimise ajal õpilaskodus elada. Riigieelarves nähakse ette toetused nii õpilaskodu rajamiseks kui käigushoidmiseks. 2006. aasta lisaeelarvest said õpilaskodud lisaks 20 miljonit krooni. Toetust said 9 õpilaskodu üle Eesti, neist 6 on kavas lõplikult valmis ehitada ja renoveerida. Riiklikult toetatud kohti on õpilaskodudes 605 ning siiani oli kohatoetus 2500 krooni, 2007. aasta jaanuarist on toetuse suuruseks 3000 krooni ning taotlusi toetuseks on esitatud 650 õpilaskodu kohta.

Põhikoolist väljalangemise vähendamiseks viidi Jõgevamaal läbi projekt "Põhi- ja eelkutsehariduse võimaldamine Jõgevamaa noortele töötutele". Eesmärgiks oli põhihariduseta inimeste tagasitoomine haridussüsteemi, aidates neil selleks otstarbeks omandada põhiharidus ja eelkutseõpe, mille tulemusena muutuksid koolituse läbinud noored tööturul konkurentsivõimelisteks. Euroopa sotsiaalfondi toel on käivitunud mitu projekti, mis on suunatud põhiharidusest väljalangenud noorte kutseõppele (nt "Uus võimalus" Vana-Vigala tehnika- ja teeninduskoolis ning individualiseeriva põhikoolis toimuva kutseõppe süsteemi rakendamine Tallinna Kopli ametikoolis). Sama sihtrühmaga tegeletakse aktiivselt ka Sillamäe kutsekoolis, Põltsamaa kodu- ja maamajanduskoolis, Vana-Antsla kutsekoolis ja teistes koolides.

Põhjalikult muudeti haridus- ja teadusministri määrust "Õpilaste hindamise, järgmisse klassi üleviimise ning klassikursust kordama jätmise alused, tingimused ja kord", mis arvestab nüüd senisest enam õpilaste individuaalset arengut. Klassikursuse kordamisest on üldjuhul loobutud. Klassikursuse kordamine on õigustatud vaid siis, kui see õpilase edasise õppimise seisukohalt on hädapärane ja ainuvõimalik lahendus. Klassikursuse kordamise otsuse tegemisse kaasatakse nii õppur kui lapsevanem.

2006. aastal käivitus haridus- ja teadusministeeriumi eestvedamisel rahvusvaheline koolitusprojekt koolide meeskondadele: probleemkäitumise ennetamine, koolikeskkonna kohandamine positiivse käitumise kujundamisel.

justiits22.qxd 25.06.2007 5:14 Page 94

Kuritegevuse ennetamisel ei saa unustada ka sporti – 2006. aastal eraldati kultuuriministeeriumi kaudu 2 miljonit krooni laste spordi- ja mänguväljakute rajamiseks, kusjuures toetused suunati põhimõttel, et mängu- või spordiväljak peab olema avatud kõigile. Toetati 24 spordiväljaku rajamist, kuid enam kui 120 laekunud taotlust näitab ilmekalt väljakute rajamise vajalikkust üle Eesti. Sportlik-kultuurilise koolivaheaja projekti raames toetati ligi 1,4 miljoni krooniga 130 spordiklubi tegevust, et sisustada laste koolivaheaeg võimalikult tegusalt, haarates kaasa ka neid õpilasi, kes varem ei ole kollektiivse tegevuse vastu huvi tundnud. Noortespordile suunati läinud aastal 31 miljonit krooni, mis jagatakse läbi alaliitude spordiklubidele.

Kultuuriministeerium on nõudnud ja järginud printsiipi, et lastekodulastel ja erivajadustega noortel oleks kunstimuuseumidesse sissepääs tasuta. Programmiga "Kino tuleb tagasi" pidas kultuuriministeerium eriti oluliseks noortele kultuurilise tegevuse pakkumist. 2006. aastal toetati kinode uuendamist või rajamist Valgas, Järva-Jaanis, Varstus, Ruhnus, Kadrinas, Avinurmes, Vastseliinas jm.

Programmide "Teatrialased üritused ja programmid" ning "Toetus noorte ja laste teatriüritustele" raames on kultuuriministeerium muulaste kultuurilise tegevuse edendamiseks toetanud väiketeatreid – *Drugoi Teatr, Dream Fabrik* nukuteater (Tallinn), Tuuleveski, Lepatriinu (Jõhvi) ja Ilmarine (Narva) –, mille tegevus aitab kaasa kultuurilisele integreerumisele.

Raamatukogudest on kujundatud kohaliku elu keskused, kuna väga paljudes maapiirkondades pole peale raamatukogu teisi avalikku teenust osutavaid asutusi. Raamatukogudest on saanud kooskäimise koht nii seltsidele kui ka noortele. Kõik Eesti rahvaraamatukogud on 2006. aasta seisuga varustatud internetiühendusega, mis on avalikuks kasutamiseks tasuta.

Võitlus alkoholismi ja narkomaaniaga

Kriminaalpoliitika arengusuundades on peetud tähtsaks võitlust narkomaania ja alkoholismiga (punktid 11 ja 12). 2006. aastal moodustati sotsiaalministri käskkirjaga alkoholipoliitika põhimõtete väljatöötamise töörühm alkoholist tingitud tervise- ja majanduskahju vähendamiseks.

2006. aasta lõpu seisuga oli Põhja-Eesti piirkonnas üks sõltuvuspsühhiaatriline ravikeskus, mis aasta jooksul teenindas keskmiselt 30–50 klienti. Lääne- ja Ida-Virumaal rahastatakse kahe uimastisõltuvusega isikute rehabilitatsioonikommuuni tegevust, kus on 20 kohta. Sotsiaalministeerium koos Sillamäe linnavalitsusega on rajanud Sillamäel kogu Eesti kliente teenindava 14 voodikohaga statsionaarse ravikeskuse, mis pakub rehabilitatsiooniteenuseid aastas keskmiselt kuni 50-le üle 18-aastasele uimastisõltuvusega inimesele. Jõhvis on loodud 20-kohaline kogu Eesti alaealisi kliente teenindav ravi- ja rehabilitatsiooniasutus. Lisaks toetatakse Tallinna-Harjumaa piirkonnas kliente teenindava päevakeskuse tegevust.

Vanglast vabanenute rehabiliteerimine

2006. aastal jätkas sotsiaalministeerium vanglast vabanevatele isikutele rehabilitatsiooniteenuste ja tugiisiku teenuse ostmist. Riigieelarvest eraldati 2 476 700 krooni, mille eest osteti vanglast vabanejatele ambulatoorset ja statsionaarset rehabilitat-

justiits22.qxd 25.06.2007 5:14 Page 95

siooniteenust ning tugiisiku teenust. Lisaks tähtaegselt vanglast vabanenutele isikutele on mõlema rehabilitatsiooniteenuse sihtrühmaks ka kodutud.

Vanglatesse on loodud n-ö narkovabad osakonnad, kus pakutakse ravi- ja rehabilitatsiooniteenuseid. Selline osakond toetab uimastivaba eluviisi ja sinna paigutamise eesmärgiks on pakkuda kinnipeetavale rohkem tegevust. Narkovabasse osakonda paigutatakse lisaks uimastisõltlastele ka alkoholi- ja hasartmängusõltlased. Kinnipeetavaid õpetatakse igapäevases elus toime tulema, ohjeldama emotsioone. Narkovabad osakonnad on loodud Viljandi, Tartu ja Murru vanglas (viimases käivitamisel), justiitsministeeriumi arengukava kohaselt peaks 2007. aastal loodama narkovaba osakond Harku ja Tallinna vanglas.

justiits22.qxd 25.06.2007 5:14 Page 96

CRIME IN ESTONIA – A SUMMARY

- In 2006, a total of 51,834 crimes were registered in Estonia, representing a decrease of 7% when compared to 2005.
- The number of registered criminal offences in the first degree was 2688, while the number of registered criminal offences in the second degree was 49,146.[29]
- Offences against property accounted for the largest share of criminal offences (63%).
- Offences against persons accounted for 10% of all registered criminal offences.
- 53% of criminal offences were registered in Tallinn and Harju County, 12% were registered in Ida-Viru County and 10% in Tartu County.
- The smallest number of criminal offences was registered in Hiiu County (0.3% of all criminal offences).
- As a result of criminal offences, proprietary damage in the approximate amount of EEK 467 million was caused.
- Those suspected of a criminal offence are young – 30% of suspects were aged 18–24 years.
- 90% of criminal offences were committed by men.

A summary of crime in Estonia

51,834 criminal offences were registered in Estonia in 2006, which represents the level preceding an increase in crime in 1999 when 51,539 criminal offences were registered. In 2003–2005 the number of criminal offences was stable, with some signs of a decrease. When compared to 2005, the number of criminal offences decreased in 2006 by 7% or 3752.

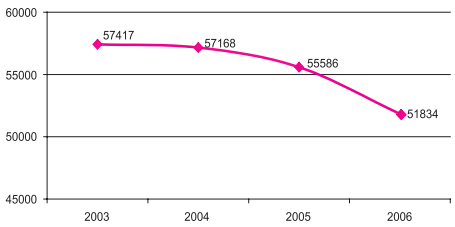

Figure 1. Total number of registered criminal offences in 2003–2006

[29] *Criminal offences in the first degree include serious criminal offences the maximum punishment prescribed for which is imprisonment for a term of more than five years or compulsory dissolution in the case of a legal person; criminal offences in the second degree include lesser criminal offences the maximum punishment prescribed for which is imprisonment for a term of up to five years or a pecuniary punishment.*

justiits22.qxd 25.06.2007 5:14 Page 97

2688 serious criminal offences (offences in the first degree) were registered in 2006, which is 10% (294) less than a year ago. However, when compared to 2003, the number of criminal offences in the first degree has decreased by one-third or 951.

The number of less serious criminal offences (offences in the second degree) has been stable over four years, with some signs of a decrease, though. In 2006 the number of less serious criminal offences decreased by 7% (3458) when compared to 2005.

37% of the criminal offences registered in 2006 were committed by groups of offenders. The number of such offences exceeded 50% in the categories of offences against public trust, offences related to office, offences against property and offences against public health. The most common criminal offences committed by individual persons were traffic offences, offences against administration of justice and offences against persons.

Crime in counties and larger cities

In 2006 the highest levels of delinquency were registered in Harju County (27,233), Ida-Viru County (6222) and Tartu County (4973), and criminal offences were committed primarily in larger cities. According to the data of the Statistical Office[30] 42% of the Estonian population lived in Tallinn, Narva and Tartu in 2006, and most of the registered criminal offences were committed in these cities. As regards cities, the biggest number of criminal offences was registered in Tallinn (22,123) and they accounted for 43% of all criminal offences registered in Estonia. Tallinn was followed by Tartu (3881 – 8%), Narva (2444 – 5%), Pärnu (1781 – 3%) and Kohtla-Järve (1245 – 2%).

When one compares the number of criminal offences and the relative share of population in the five larger Estonian cities, the number of offences registered in Tallinn was larger than could be expected based on the proportion of the population living in Tallinn. In other larger cities the relative shares of population and delinquency are almost equal.

2993 criminal offences were registered in Pärnu County. More than 1000 criminal offences were registered in Lääne-Viru County (1866), Viljandi County (1320), Valga County (1097), Rapla County (1069) and Võru County (1038). In other counties less than 1000 criminal offences were registered. Hiiu County had the smallest number of registered criminal offences (131).

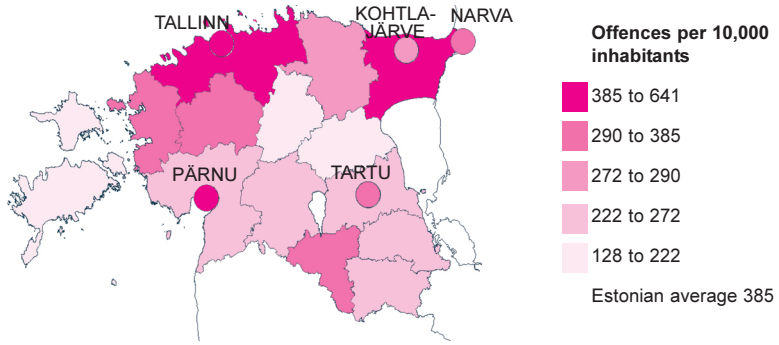

Figure 2. Level of crime by regions in 2006

[30] *Statistical database at www.stat.ee/5431*

justiits22.qxd 25.06.2007 6:20 Page 98

Among registered criminal offences, offences against property represented the largest share (63%), while the percentage of offences against persons amounted to 10% and the rest of the offences accounted for 27%.

Even though criminal offences against property made up the largest share of offences in all counties, the situation was different in Hiiumaa where the percentage of 'other' criminal offences was large (45%). It should be remembered, however, that the overall level of crime was very low in Hiiumaa when compared to the rest of Estonia. The percentage of 'other' criminal offences was significantly larger than the average in Viljandi County, as well (41%). In Rapla County a fairly large share of criminal offences against persons was recorded (18%). In Harju County the percentage of criminal offences against property was larger than the average (69%).

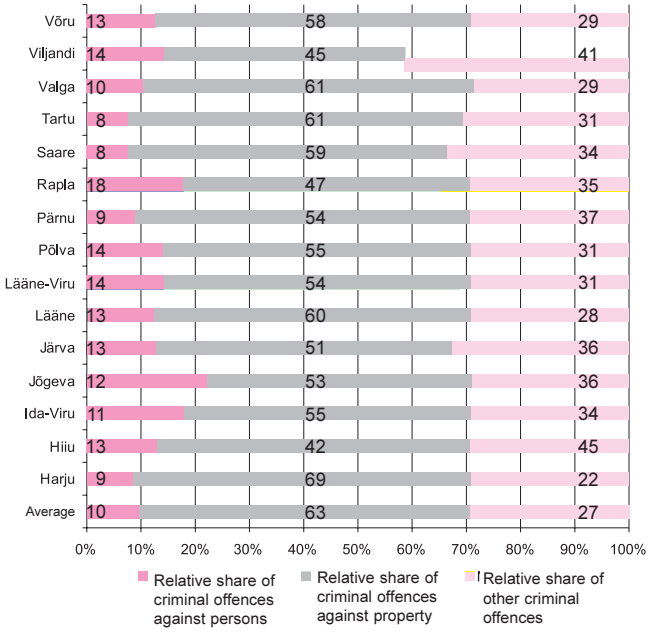

Figure 3. Crime in counties in 2006

Types of criminal offences

In 2006 registered criminal offences against property accounted for the largest share (32,550). The percentage of offences against property in the aggregate number of criminal offences decreased by 3% when compared to 2005 (from 66% to 63%).

Registered criminal offences against persons amounted to 5055, accounting for 10% of the aggregate number of criminal offences and exceeding the percentage recorded in 2005 (9%) by 1%.

Traffic offences are being recorded on an increasing basis: 3868 in 2005, but 4464 in 2006.

justiits22.qxd 25.06.2007 5:14 Page 99

2943 offences against public peace were registered in 2006, which represented 6% of all registered criminal offences.

Criminal offences against administration of justice accounted for 4% (2107), criminal offences against public trust accounted for 3% (1006) and criminal offences against public health accounted for 2% (1006) of all registered criminal offences. The percentage of other criminal offences was less than 2%.

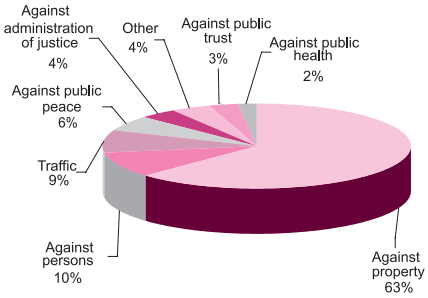

Figure 4. Most common groups of criminal offences in 2006

As to individual types of criminal offences, larcenies accounted for the largest share in 2006 (26,615), but had decreased by 3837 when compared to 2005 (30,452). The number of registered offences involving driving while intoxicated has been growing for several years. The number of such offences registered in 2006 exceeded the level of 2005 by 15%. The number of offences involving physical abuse also increased when compared to 2005 (7%). On the other hand, among the most common types of crime the number of acts of fraud and aggravated breaches of public order decreased when compared to 2005.

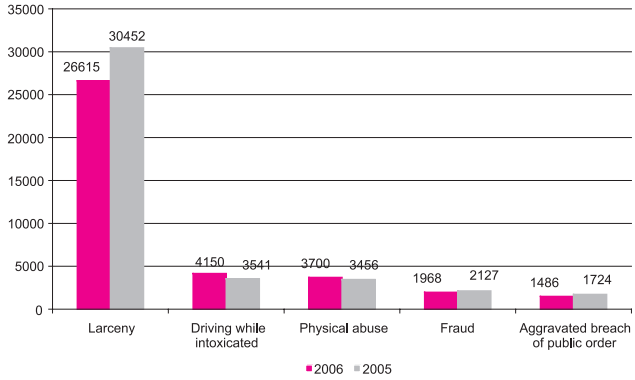

Figure 5. Most common types of crime in 2005–2006

In 2006 the number of manslaughters, murders and robberies as criminal offences that materially affect the public feeling of security continued to decrease. The number of manslaughters and murders (including attempted manslaughters and mur-

justiits22.qxd 25.06.2007 5:14 Page 100

ders) registered in 2006 was smaller by 25% when compared to 2005; the number of robberies decreased by one-third. The number of offences qualified as unlawful handling of large quantities of narcotic or psychotropic substances and offences relating to causing serious damage to health remained on the same level as in 2005.

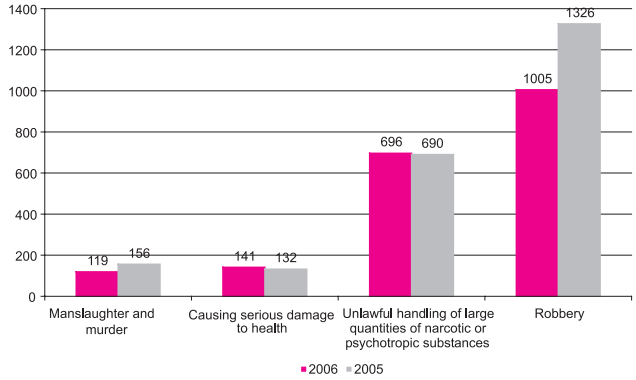

Figure 6. Serious criminal offences in 2005–2006

Proprietary damage caused by criminal offences

According to the data of the State Register of Criminal Matters, proprietary damage in the amount of EEK 467,399,863 was caused by criminal offences registered in 2006. That amount is based on the victims' evaluation of the amount of damage caused to them. Over 90% of the proprietary damage (EEK 428,056,584) was caused by criminal offences against property. Damage caused by larcenies amounted to EEK 315 million, damage caused by robberies amounted to EEK 5.6 million, damage caused by embezzlement amounted to EEK 21 million and damage caused by acts of fraud amounted to EEK 42 million.

Criminal offences against the environment resulted in damage in the amount of approximately EEK 10 million, damage caused by economic offences amounted to EEK 5.6 million and damage caused by offences dangerous to public amounted to EEK 4.7 million. Pecuniary damage arising from violations of the obligation to provide maintenance to children amounted to EEK 6.2 million.

Age and gender of those suspected of criminal offences[31]

The age of suspects was identified in the case of 32,487 criminal offences registered in 2006.

30% of the suspects were 18–24 years old and made up the largest age group of persons suspected of a criminal offence. 20% of the suspects were 30–39 years old and 17% were minors (persons aged 14–17 years). The age groups of 25–29 years and 40–55 years both accounted for 15% of suspects. The percentage of persons aged 56 years and older was 3%.

[31] *In the data provided here, each individual detention of a person as a suspect has been taken into account; thus some persons may have been included in the statistics on several occasions (e.g. a person who has been suspected of both manslaughter and robbery).*

justiits22.qxd 25.06.2007 5:14 Page 101

Persons aged up to 24 years committed criminal offences against property (59%), public peace (55%) and public trust (47%) the most. The number of persons aged more than 56 years was larger in the categories of offences dangerous to public (12%) and economic offences (7%). While the percentage of persons aged 25–29 years was the largest in the category of offences against administration of justice (21%), the percentage of persons aged 30–39 and 40–55 years was the largest in the category of offences related to office (40% and 29%, respectively).

Most of the criminal offences were committed by men – on an average, in the case of ten criminal offences only one woman was detained as a suspect. The gender of the suspect was identified in the case of 29,206 criminal offences.

The percentage of men was the largest in the categories of traffic offences and offences dangerous to public, amounting to 97% and 94%, respectively. In addition, the percentage of men was larger than the average (90%) also in the case of offences against administration of justice (93%), offences against family and minors (92%) and offences related to office (91%).

The percentage of women exceeded the average (10%) in the case of offences against public trust (21%), economic offences (18%), offences against public health (17%) and offences against persons (12%).

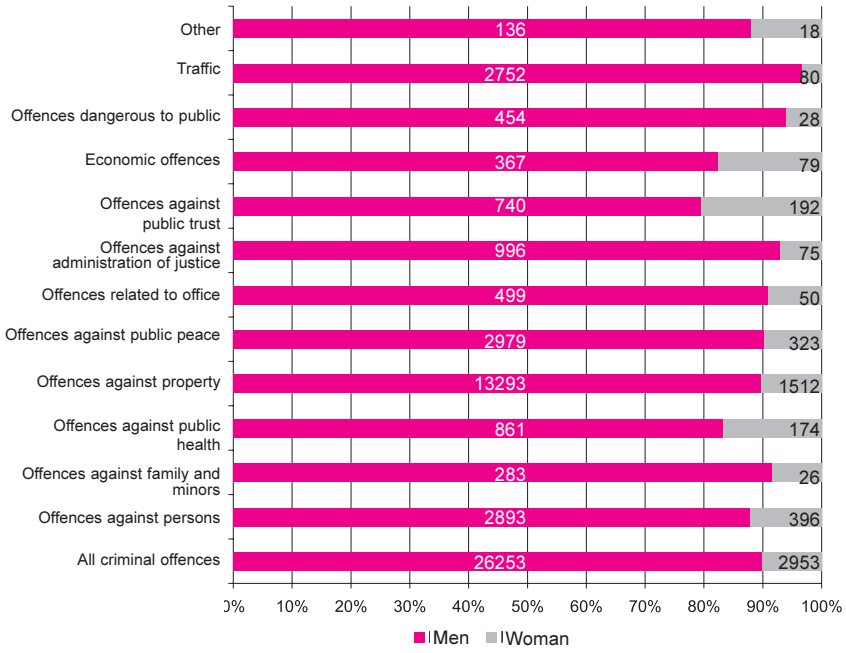

Figure 7. Distribution of suspects of criminal offences by gender

justiits22.qxd 25.06.2007 5:14 Page 102

KASUTATUD KIRJANDUS

Alaver, P. 2006. Pedofiilid: Olemus ja käitumise iseärasused. Lõputöö. Sisekaitseakadeemia.

Dijk, J van. 2006. The ICVS and Beyond: Developing a Comprehensive Set of Crime Indicators. In Aromaa, K & Viljanen, T (eds.) International Key Issues in Crime Prvention and Criminal Justice. HEUNI: Papers in clebration of 25 years of HEUNI, p. 120–143

Justiitsministeerium. Prioriteetsed kuriteod on vastavalt Laulasmaa deklaratsioonile http://www.just.ee/15086

Kriminaalpoliitika arengusuunad aastani 2010. Riigikogu 21. oktoobri 2003. a otsus. RT I, 31.10.2003, 67, 457.

Lehti, M. (2003) Trafficking in women and children in Europe Helsinki The European Institute for Crime Prevention and Control, affiliated with the United Nations. www.heuni.fi. (25.01.07)

Liiv, M-L; Aas, K. 2006 "Korruptsioon Eestis: kolme sihtrühma uuring 2006/2007". Justiitsministeerium (avaldamata – ilmub 2007. aasta jooksul)

Markina, A; Šahverdov-Žarkovski, B. 2006. Alaealiste hälbiv käitumine Eestis self-report meetodil läbiviidava rahvusvahelise uuringu andmetel. Tartu Ülikool.

Raus, T; Timmusk, L. 2005. Kuritegevust mõjutavad sotsiaalmajanduslikud ja demograafilised tegurid. Justiitsministeerium

Riigikogu 21. oktoobri 2003. a otsus. Kriminaalpoliitika arengusuunad aastani 2010. RTI, 31.10.2003, 67, 457. https://www.riigiteataja.ee/ert/act.jsp?id=637829
Saar, J., Markina, A., Oole, K., Rešetnikova, A. 2005a. Rahvusvaheline kuriteoohvrite uuring Eestis 2004. Tartu Ülikooli Õigusinstituut, Justiitsministeerium, Siseministeerium. Tallinn.

Saar, J., Markina, A., Strömpl, J., Annist, A. 2005b. Seksuaalne ekspluateerimine ja inimkaubandus Eestis (Trafficking in Human Beings for Sexual Exploitation. An analysis of the situation in Estonia). IOM, Rahvusvahelise Migratsiooniorganisatsiooni Põhja- ja Baltimaade regiooni ning Euroopa idapoolsete naaberriikide piirkondlik esindus.

Saar, J., Markina, A., Ahven, A., Annist, A., Ginter, J. 2003. Kuritegevus Eestis 1991-2001. TPÜ Rahvusvaheliste ja Sotsiaaluuringute Instituut ja Justiitsministeerium. 2. trükk. Tallinn. Juura.

Sootak, J; Pikamäe, P. 2004. Karistusseadustik: kommenteeritud väljaanne. II trükk. Tallinn. Juura

justiits22.qxd 25.06.2007 5:14 Page 103

Statistika andmebaas. Statistikaamet. www.stat.ee/5431 (26.01.2007)

Tiko, A; Rannala, I.-E. 2006. Käitumisraskustega noored ja neile kohaldatud mõjutusvahendite kohaldamine alaealiste komisjonides. Justiitsministeerium.

Victims of Trafficking and Violence Protection Act of 2000: Trafficking in Persons Report. USA Välisministeeriumi 2006. aasta ülevaade. http://www.state.gov/g/tip/rls/tiprpt/2006/ (25.01.2007)

Victims of Trafficking and Violence Protection Act of 2000: Trafficking in Persons Report USA Välisministeeriumi 2005. aasta ülevaade. http://www.state.gov/g/tip/rls/tiprpt/2005/ (25.01.2007)

Walmsley, R. 2006. European Imprisonment Levels 1995-2005. In Aromaa, K & Viljanen, T (eds.) International Key Issues in Crime Prvention and Criminal Justice. HEUNI: Papers in clebration of 25 years of HEUNI, p. 158–167

justiits22.qxd 25.06.2007 5:13 Page 104

LISAD

1. Registreeritud kuriteod 2003–2006

Kuriteo liik (KarS)		Kuritegude arv			
		2003	2004	2005	2006
Kokku		**57417**	**57168**	**55586**	**51834**
I aste		**3639**	**3371**	**2982**	**2688**
II aste		**53778**	**53778**	**52604**	**49146**
§ 89	Inimsusvastane kuritegu		2		
§ 97	Tsiviilelanikuvastane rünne				1
§ 107	Kultuuriväärtuste vastu suunatud rünne		2	1	2
§ 113	Tapmine	147	104	137	107
§ 114	Mõrv	41	23	19	12
§ 115	Provotseeritud tapmine	3	2		1
§ 116	Lapse tapmine	5		1	
§ 117	Surma põhjustamine ettevaatamatusest	1207	938	293	124
§ 118	Raske tervisekahjustuse tekitamine	428	327	132	141
§ 119	Raske tervisekahjustuse tekitamise eest ettevaatamatusest, kui sellega on tekitatud raske tervisekahjustus kahele või enamale inimesele	53	37	21	19
§ 120	Ähvardamine	209	219	359	444
§ 121	Kehaline väärkohtlemine	118	1329	3456	3700
§ 122	Piinamine	24	44	92	79
§ 123	Ohtu asetamine	18	54	28	13
§ 124	Abita jätmine	3	12	12	9
§ 126	Raseduse õigustamatu katkestamine			1	
§ 129	Inimloote kahjustamine	1		2	1
§ 133	Orjastamine	4	2	1	1
§ 135	Pantvangi võtmine	1	1	2	1
§ 136	Vabaduse võtmine seadusliku aluseta	36	41	55	44
§ 137	Eraviisiline jälitustegevus	4	5	10	6
§ 141	Vägistamine	140	162	179	153
§ 142	Sugulise kire vägivaldne rahuldamine	35	46	42	50
§ 143	Suguühendusele sundimine	6	172	5	7
§ 144	Suguühendus järeltulijaga		2		
§ 145	Suguühendus lapseealisega	9	26	32	30
§ 146	Sugulise kire rahuldamine lapseealisega	12	79	102	62
§ 148	Laibarüvetamine	1455	735	10	10
§ 149	Surnu mälestuse teotamine	23	42	40	41
§ 151	Sotsiaalse vaenu õhutamine				1
§ 154	Usuvabaduse rikkumine			1	
§ 156	Sõnumisaladuse rikkumine	4	5	5	4
§ 157	Kutse- ja ametitegevuses teatavaks saanud saladuse hoidmise kohustuse rikkumine		3	5	1
§ 161	Valimise ja rahvahääletuse takistamine			1	
§ 162	Valimis- ja hääletamisvabaduse rikkumine		2		2
§ 163	Valimise võltsimine	1		1	1
§ 169	Lapse ülalpidamise kohustuse rikkumine	6	174	384	248
§ 170	Vanema ülalpidamise kohustuse rikkumine				3
§ 171	Eestkoste- ja hooldusõiguse kuritarvitamine		2		1
§ 172	Võõra lapse hõivamine	3	5	6	
§ 173	Lapse müümine ja ostmine			1	
§ 175	Alaealise prostitutsioonile kallutamine		2		
§ 176	Alaealise prostitutsioonile kaasaaitamine	2	3	3	2
§ 177	Alaealise kasutamine pornograafilise teose valmistamisel	2	20	26	10
§ 178	Lapsporno valmistamine ja selle võimaldamine	3	7	3	29
§ 179	Lapseealise seksuaalne ahvatlemine	6	7	10	11
§ 180	Alaealisele vägivalla eksponeerimine				1
§ 181	Alaealise kaasatõmbamine kuriteo toimepanemisele	22	30	34	66
§ 182	Alaealise kallutamine alkoholi tarvitamisele	10	16	31	29
§ 183	Narkootilise ja psühhotroopse aine väikeses koguses ebaseaduslik käitlemine	470	457	391	197

justiits22.qxd 25.06.2007 4:51 Page 105

§ 184	Narkootilise ja psühhotroopse aine suures koguses ebaseaduslik käitlemine	462	486	690	696
§ 185	Narkootilise ja psühhotroopse aine edasiandmine nooremale kui kaheksateistkümneaastasele isikule	35	42	64	53
§ 186	Narkootilise ja psühhotroopse aine ebaseaduslikule tarvitamisele kallutamine	6	8	2	3
§ 187	Alaealise kallutamine narkootilise ja psühhotroopse aine ja muu uimastava toimega aine ebaseaduslikule tarvitamisele	1	5	3	7
§ 188	Unimaguna, kanepi ja kokapõõsa ebaseaduslik kasvatamine		32	38	24
§ 189	Narkootilise ja psühhotroopse aine levitamise ettevalmistamine	5	11	2	1
§ 190	Narkootilise ja psühhotroopse aine ning nende lähteaine käitlemise, arvestuse ja aruandluse nõuete rikkumine		3		
§ 193	Nakkushaiguse ja loomataudi leviku põhjustamine		3		
§ 194	Ravimi ebaseaduslik levitamine		1	1	
§ 195	Kallutamine dopingu kasutamisele	1			
§ 196	Töötervishoiu- ja tööohutusnõuete ning tehnilisele järelevalvele allutatud objektile kehtestatud nõuete eiramine, kui sellega on ettevaatamatusest tekitatud raske tervisekahjustus	12	5	10	14
§ 197	Töötervishoiu- ja tööohutusnõuete ning tehnilisele järelevalvele allutatud objektile kehtestatud nõuete eiramine, kui sellega on ettevaatamatusest põhjustatud inimese surm	6	5	6	9
§ 198	Töötervishoiu- ja tööohutusnõuete ning tehnilisele järelevalvele allutatud objektile kehtestatud nõuete eiramine ettevaatamatusest, kui sellega on tekitatud inimesele raske tervisekahjustus ja põhjustatud inimese surm	2	4	6	2
§ 199	Vargus	35191	32331	30452	26615
§ 200	Röövimine	1927	1677	1326	1005
§ 201	Omastamine	677	1351	1294	1350
§ 202	Kuriteo toimepanemise tulemusena saadud vara omandamine, hoidmine ja turustamine	249	323	290	362
§ 203	Asja rikkumine ja hävitamine	341	246	264	251
§ 204	Kultuurimälestise, museaali ja muuseumikogu rikkumine ja hävitamine	1	1	7	7
§ 205	Asja rikkumine ja hävitamine ettevaatamatusest	88	72	69	117
§ 206	Arvutikahjurlus	3	6	2	7
§ 207	Arvutivõrgu ühenduse kahjustamine		2	4	
§ 208	Arvutiviiruse levitamine			3	1
§ 209	Kelmus	2285	2069	2127	1968
§ 210	Soodustuskelmus	1	2		2
§ 212	Kindlustuskelmus	17	21	19	15
§ 213	Arvutikelmus	19	36	46	72
§ 214	Väljapressimine	230	206	170	180
§ 215	Asja omavoliline kasutamine	2092	1657	514	441
§ 216	Võrgugaasi ja energia ebaseaduslik kasutamine	46	51	58	140
§ 217	Arvuti, arvutisüsteemi ja arvutivõrgu ebaseaduslik kasutamine	10	16	16	17
§ 219	Teose, leiutise, tööstusdisainilahenduse ja mikrolülituse topoloogia autori ning teose	4	2	4	2
§ 220	Teose, leiutise, tööstusdisainilahenduse ja mikrolülituse topoloogia autori ja autoriõig	40	38	51	48
§ 221	Autoriõiguse seadusega ettenähtud tasu maksmisest kõrvalehoidumine	1	3		
§ 222	Piraatkoopia valmistamine	14	8	14	8
§ 223	Piraatkoopia avalik esitamine	6	3	4	7
§ 224	Piraatkoopiaga kauplemine		13	2	1
§ 225	Autoriõiguse ja autoriõigusega kaasnevate õiguste rikkumist takistava kaitsevahendi	9	4	4	
§ 226	Patendi, kasuliku mudeli, kaubamärgi, tööstusdisainilahenduse ja mikrolülituse topol	7	14	37	29
§ 227	Võltsitud kaubaga kauplemine	1			
§ 236	Üleskutse kuriteo toimepanemisele Eesti Vabariigi vastu			1	
§ 237	Terrorism	1			2
§ 239	Süüteo toimepanemine massilise korratuse ajal				1
§ 241	Riigisaladuse avalikustamine		2		
§ 242	Riigisaladuse avalikustamine ettevaatamatusest		1	6	
§ 245	Eesti Vabariigi ametliku sümboli teotamine	6	10	5	6
§ 246	Rünne rahvusvaheliselt kaitstud isiku elule ja tervisele		1		
§ 248	Tungimine diplomaatilist puutumatust omavale maa-alale, hoonesse ja ruumi			1	

justiits22.qxd 25.06.2007 4:56 Page 106

§ 249	Välisriigi ja rahvusvahelise organisatsiooni ametliku sümboli teotamine	2	1		
§ 255	Kuritegelik ühendus				1
§ 256	Kuritegeliku ühenduse organiseerimine				2
§ 257	Omavoli	199	149	118	110
§ 258	Eesti Vabariigi riigipiiri ja ajutise kontrolljoone ebaseaduslik ületamine	1	10	18	28
§ 259	Välismaalase ebaseaduslik toimetamine üle Eesti Vabariigi riigipiiri ja ajutise kontrolljoone	1	3	2	5
§ 260	Välismaalase ilma seadusliku aluseta Eestis viibimine	2			
§ 263	Avaliku korra raske rikkumine	2255	1970	1724	1486
§ 264	Looma julm kohtlemine	5	11	17	19
§ 265	Keelatud avalik koosolek				1
§ 266	Omavoliline sissetung	533	601	698	672
§ 268	Ebaseadusliku tegevuse võimaldamine ja prostitutsiooni vahendamine	33	49	59	38
§ 274	Vägivald võimuesindaja ja avalikku korda kaitsva muu isiku suhtes	159	181	218	207
§ 275	Võimuesindaja ja avalikku korda kaitsva muu isiku laimamine ja solvamine	178	215	223	135
§ 280	Valeandmete esitamine	46	186	232	233
§ 281	Ebaõigete andmete esitamine	11	11	6	5
§ 283	Maakasutusnõuete ja maakatastri pidamise korra rikkumine	1	1		1
§ 286	Arhivaali kasutamiskõlbmatuks muutmine			1	
§ 289	Ametiseisundi kuritarvitamine	68	141	155	85
§ 290	Ametialane lohakus	16	27	25	15
§ 291	Võimuliialdus	78	131	133	108
§ 292	Andmekogu pidamise nõuete rikkumine	1			
§ 293	Pistise võtmine	10	6	8	10
§ 294	Altkäemaksu võtmine	16	38	61	47
§ 295	Pistise vahendus	2		1	1
§ 296	Altkäemaksu vahendus	2	3	4	13
§ 297	Pistise andmine	4	4	4	7
§ 298	Altkäemaksu andmine	23	47	44	42
§ 299	Ametialane võltsimine	83	40	30	176
§ 300	Riigihangete teostamise nõuete rikkumine	2	2	12	7
§ 303	Vägivald kohtuniku, rahvakohtuniku, uurija, prokuröri, kaitsja, kannatanu esindaja ja tema lähedase suhtes	2	1		2
§ 304	Kohtuniku, rahvakohtuniku, uurija, prokuröri, kaitsja, kannatanu esindaja ja tema lähedase vara rikkumine ja hävitamine				1
§ 305	Kohtu ja kohtuniku laimamine	1	3	3	3
§ 306	Kuriteo varjamine	6	4	4	5
§ 307	Kuriteost mitteteatamine	9	13	17	5
§ 308	Üleskirjutatud vara hoidmise nõuete rikkumine	5	7	2	5
§ 311	Seadusele mittevastava kohtuotsuse või -määruse tegemine			1	
§ 312	Ebaseaduslik ülekuulamine		3	2	
§ 314	Ebaseaduslik läbiotsimine ja väljatõstmine	13	12	10	13
§ 315	Ebaseaduslik jälituse eri- ja erandtoiming		2	1	
§ 316	Tõendi kunstlik loomine	3	3	2	2
§ 317	Menetlusosalise, tunnistaja, kannatanu, eksperdi ja tõlgi ilmumise takistamine			1	
§ 318	Tunnistaja, kannatanu ja tõlgi poolt kohustuste täitmisest keeldumine	3	2	1	6
§ 319	Valekaebus	7	12	16	15
§ 320	Valeütlus	81	137	136	161
§ 321	Vale eksperdiarvamus ja valetõlge	1			1
§ 322	Sundimine valeütlust ja vale eksperdiarvamust andma ning valetõlget tegema	1	5	4	4
§ 323	Kahtlustatava, süüdistatava, kohtualuse, õigeksmõistetu, süüdimõistetu, tunnistaja, eksperdi, tõlgi ja kannatanu suhtes vägivalla toimepanemine	19	13	14	8
§ 324	Kinnipeetava, arestialuse ja vahistatu ebaseaduslik kohtlemine	1	9	16	3
§ 325	Aine ja eseme ebaseaduslik üleandmine kinnipidamiskohas	18	127	269	528
§ 327	Massilised korratused kinnipidamiskohas		3		2
§ 328	Kinnipidamiskohast ja vahi alt põgenemine	12	13	16	12
§ 329	Karistuse kandmisest kõrvalehoidumine	397	522	768	1027
§ 330	Kinnipeetava, arestialuse ja vahistatu poolt alkohoolse joogi valmistamine	2	37	72	58

justiits22.qxd 25.06.2007 5:02 Page 107

§ 331	Kinnipeetava, arestialuse ja vahistatu poolt narkootilise aine arsti ettekirjutuseta tarvitamine	1	233	246	246
§ 333	Maksevahendi ja väärtpaberi võltsimine	14	47	40	65
§ 334	Võltsitud maksevahendi ja väärtpaberi kasutamine	293	584	545	469
§ 335	Maksumärgi võltsimine	1			
§ 336	Võltsitud maksumärgi kasutamine ja käibelelaskmine	1	1	1	3
§ 338	Võltsitud postimaksevahendi ja selle jäljendi käibelelaskmine			1	
§ 340	Raha, pangakaardi ja muu maksevahendi võltsimise ettevalmistamine	2	1	4	1
§ 344	Dokumendi, pitsati ja plangi võltsimine	179	286	269	304
§ 345	Võltsitud dokumendi, pitsati ja plangi kasutamine	120	239	237	232
§ 346	Dokumendi, pitsati ja stambi hävitamine, rikkumine, vargus ja peitmine	133	167	163	140
§ 347	Tähtsa isikliku dokumendi võltsimine	40	45	48	32
§ 348	Võltsitud tähtsa isikliku dokumendi kasutamine ja kasutada andmine	71	153	91	49
§ 349	Tähtsa isikliku dokumendi kuritarvitamine	73	145	248	311
§ 354	Puude ja põõsaste kahjustamine ja hävitamine	1	6	8	21
§ 355	Puude ja põõsaste kahjustamine ja hävitamine ettevaatamatusest		1		9
§ 356	Puude ja põõsaste ebaseaduslik raie	169	220	156	76
§ 357	Kaitstava loodusobjekti kaitse nõuete eiramine	5	1	1	2
§ 358	Kaitstava loodusobjekti kaitse nõuete eiramine ettevaatamatusest		1		
§ 359	Maastiku kahjustamine			2	
§ 361	Loodusliku loomastiku kahjustamine	12	3	8	21
§ 363	Looduskasutus- ja saasteloata tegutsemine		2	4	5
§ 364	Keskkonna saastamine	1	3	1	6
§ 365	Keskkonna saastamine ettevaatamatusest				1
§ 367	Ohtlike kemikaalide ja jäätmete käitlemise nõuete rikkumine	3	7	5	7
§ 368	Ohtlike kemikaalide ja jäätmete käitlemise nõuete rikkumine ettevaatamatusest			1	1
§ 372	Tegevusloata ja keelatud majandustegevus	66	57	108	65
§ 373	Ettevõtluskeelu ja teataval erialal ning ametikohal töötamise keelu rikkumine		4	7	
§ 374	Alkoholi ebaseaduslik tootmine	70	52	18	14
§ 375	Alkoholi käitlemise korra rikkumine	65	48	67	42
§ 376	Tubakatoodete käitlemise korra rikkumine	51	37	59	38
§ 376/1	Lisaainete ebaseaduslik eemaldamine erimärgistatud vedelkütusest ja selle tulemusel saadud vedelkütuse käitlemine	3	6		1
§ 376/2	Kvaliteedinõuetele mittevastava vedelkütuse ebaseaduslik käitlemine	2	3		1
§ 377	Ärisaladuse avaldamine	4	2	2	
§ 378	Ärisaladuse õigustamatu kasutamine	4	5	1	
§ 380	Osanike ja aktsionäride koosoleku kokku kutsumata jätmine	7	10	27	25
§ 381	Varalise seisundi ebaõige kirjeldamine	3	7	5	5
§ 382	Ebaõigete andmete esitamine audiitorile ja erikontrolli läbiviijale	1	1		
§ 384	Maksejõuetuse põhjustamine	5	9	6	4
§ 385	Vara ja võlgade varjamine pankroti- ja täitemenetluses	15	17	7	10
§ 386	Maksude väärarvutus	7	34	53	108
§ 389	Maksusumma kinni pidamata jätmine		1	1	
§ 390	Maksuhalduri tegevuse takistamine	11	18	9	3
§ 391	Salakaubavedu	5	108	47	83
§ 392	Keelatud ja eriluba nõudva kauba salakaubavedu	16	36	45	59
§ 393	Ebaseaduslikud toimingud tollisoodustusega kaubaga	1	10	1	
§ 394	Rahapesu	4	13	6	28
§ 398	Emitendi väärtpaberitega sooritatud tehing	1	1	2	
§ 399	Turgu valitseva ettevõtja seisundi kuritarvitamine	4	1		
§ 402	Eri- ja ainuõigust ja olulist vahendit omava ettevõtja kohustuste rikkumine	1		1	
§ 402/2	Erakonnale tehtava annetuse vastuvõtmise keelu rikkumine			1	
§ 403	Üldohtlik mürgitamine	15	10	1	
§ 404	Süütamine	10	3	65	106
§ 405	Plahvatuse tekitamine	1		5	3
§ 406	Elutähtsa süsteemi häirimine ja kahjustamine	1	5	5	8
§ 407	Elutähtsa rajatise kahjustamine			1	

justiits22.qxd 25.06.2007 5:05 Page 108

§ 408	Elule ja tervisele ohtliku ehitise ehitamine			5	1
§ 410	Raadiohäire tekitamine ning vale ja eksitava teate saatmine		1		
§ 411	Ebaseaduslik kiirgustegevus	2	1	4	3
§ 412	Kiirgusallika käitlemise nõuete rikkumine	71	41		
§ 414	Lõhkematerjali ebaseaduslik käitlemine	28	40	48	34
§ 415	Lõhkeseadeldise ja selle olulise osa ebaseaduslik käitlemine	8	32	16	27
§ 416	Lõhkematerjali käitlemise nõuete rikkumine		1	1	1
§ 418	Tulirelva, selle olulise osa ja laskemoona ebaseaduslik käitlemine	306	289	303	243
§ 419	Tulirelva lohakas hoidmine	3	2	1	1
§ 420	Tulirelva helisummuti, laser- ja öösihiku ebaseaduslik käitlemine	10	9	5	4
§ 422	Sõidukijuhi poolt liiklusnõuete ja sõiduki käitusnõuete rikkumine	276	193	166	153
§ 423	Sõidukijuhi poolt liiklusnõuete ja sõiduki käitusnõuete rikkumine ettevaatamatusest	145	174	156	159
§ 424	Mootorsõiduki juhtimine joobeseisundis	2453	3069	3541	4150
§ 425	Liiklusohutusnõuete ja sõiduki käitusnõuete rikkumine	3		2	
§ 426	Alarmsõiduki tähistuse ebaseaduslik kasutamine	1	1	3	2
§ 432	Keeldumine käsu täitmisest			1	
§ 435	Vägivald tegevteenistuses oleva isiku suhtes			2	
§ 436	Omavoliline lahkumine väeosast ja muust teenistuskohast		2	9	9
§ 439	Väejooks				1
§ 444	Garnisoni-, sise- ja distsiplinaarmäärustiku rikkumine		1		
§ 446	Võimu kuritarvitamine		1		
§ 447	Teenistusalane lohakus		3		

Registreeritud kuritegude arv karistusseadustiku peatükkide ja piirkondade järgi

	Eesti	Harjumaa			Ida-Virumaa					Lääne-Virumaa		Jõgeva-maa	Põlva-maa	Tartumaa	
	Kokku	Tallinn	Maardu	Muu Harju-maa	Jõhvi	Kohtla-Järve	Narva	Sillamäe	Muu Ida-Virumaa	Rakvere	Muu Lääne-Virumaa			Tartu linn	Muu Tartumaa
Kuriteod kokku:	51834	22123	676	4434	521	1245	2444	707	1305	524	1342	815	701	3881	1092
I aste:	2 688	1 130	37	140	36	121	263	106	50	26	58	44	20,	251,	29,
II aste:	49 146	20 993	639	4 294	485	1 124	2 181	601	1 255	498	1 284	771	681,	3 630,	1 063,
8. ptk. Inimsuse ja rahvusvahelise julgeoleku vastased kuriteod	3			1										1	
9. ptk. Isikuvastased kuriteod	5055	1873	65	400	15	108	361	74	106	66	200	95	101	291	119
10. ptk. Poliitiliste ja kodanikuõiguste vastased kuriteod	9	3				1	2							2	
11. ptk. Süüteod perekonna ja alaealiste vastu	400	121		17	4	9	15	6	3	5	21	11	4	57	15
12. ptk. Rahvatervisevastased kuriteod	1006	369	9	50	7	55	81	66	16	11	14	3	1	137	8
13. ptk. Varavastased kuriteod	32550	16207	442	2276	323	767	1264	405	693	308	708	430	383	2503	538
14. ptk. Intellektuaalse omandi vastased kuriteod	95	45		4	1	1	3			1				11	1
15. ptk. Riigivastased kuriteod	9	3					2								
16. ptk. Avaliku rahu vastased kuriteod	2943	987	40	209	47	77	243	74	82	47	97	88	54	156	53
17. ptk. Ametialased kuriteod	511	118	4	45	7	5	143	1	74	1	1	1	5	29	9
18. ptk. Õigusemõistmisevastased kuriteod	2107	468	14	781	13	27	34	8	35	14	49	24	22	126	55
19. ptk. Avaliku usalduse vastased kuriteod	1606	867	6	53	33	36	59	24	18	17	18	17	7	126	6
20. ptk. Keskkonnavastased kuriteod	149	7		20		2			37		18	5	6		10
21. ptk. Majandusalased kuriteod	486	97	11	29	4	12	86	1	14	3	10	4	9	52	31
22. ptk. Üldohtlikud kuriteod	431	129	7	39	2	28	14	9	28	3	17	12	7	11	20
23. ptk. Liikluskuriteod	4464	825	78	509	63	117	137	39	199	48	189	125	102	379	227
24. ptk. Kaitseteenistusalased kuriteod	10	4		1	2										

	Valgamaa		Viljandimaa		Võrumaa		Hiiumaa	Järvamaa	Läänemaa		Pärnumaa		Raplamaa	Saaremaa		Koht määratlemata
	Valga linn	Muu Valgamaa	Viljandi linn	Muu Viljandimaa	Võru linn	Muu Võrumaa			Haapsalu	Muu Läänemaa	Pärnu linn	Muu Pärnumaa		Kuressaare	Muu Saaremaa	
Kuriteod kokku:	642	455	548	772	467	571	131	737	351	505	1781	1212	1069	290	250	243
I raskusaste:	28,	14,	24,	39,	12,	9,	2,	16,	9,	25,	72,	43,	52,	15,	3,	14,
II raskusaste:	614,	441,	524,	733,	455,	562,	129,	721,	342,	480,	1 709,	1 169,	1 017,	275,	247,	229,
8. ptk. Inimsuse ja rahvusvahelise julgeoleku vastased kuriteod				1												
9. ptk. Isikuvastased kuriteod	56	57	67	114	55	76	17	94	49	58	150	120	193	24	18	33
10. ptk. Politiiliste ja kodanikuõiguste vastased kuriteod																1
11. ptk. Süüteod perekonna ja alaealiste vastu	8	5	18	9	5	1	3	4	3	5	7	25	11	5		3
12. ptk. Rahavastevisevastased kuriteod	4	4	9	20	6		1	13	5	2	66	20	18	6	2	3
13. ptk. Varavastased kuriteod	429	240	258	336	287	318	55	378	214	299	1030	576	507	169	148	59
14. ptk. Intellektuaalse omandi vastased kuriteod			3						1		12	11	1			
15. ptk. Riigivastased kuriteod			1								1		1	1		
16. ptk. Avaliku rahu vastased kuriteod	57	39	54	67	11	22	14	32	26	43	112	88	92	15	8	9
17. ptk. Ametialased kuriteod	3	2	1	4	1			9	2	2	16	16		4		8
18. ptk. Õigusemõistmisevastased kuriteod	8	13	58	43	11	16	7	40	7	8	104	74	36	2	7	3
19. ptk. Avaliku usalduse vastased kuriteod	15	4	21	13	22	13	1	9	17	2	84	36	11	28	2	41
20. ptk. Keskkonnavastased kuriteod		6	1	1	1	18		1		4		3	2	1	5	1
21. ptk. Majandusalased kuriteod	9	3	1	3	2	5		2	1		9	9	5		1	73
22. ptk. Üldohtlikud kuriteod	8	3	6	10	1	9	2	8	1	11	7	18	11	3	6	1
23. ptk. Liikluskuriteod	45	79	50	151	65	92	31	147	25	71	181	216	181	32	53	8
24. ptk. Kaitseteenistusalased kuriteod						1					2					

3. Kuritegudes kahtlustatavate sooline jaotus

	Mehed		Naised	
	N	%	N	%
Kõik kuriteod	**26253**	**89,9**	**2953**	**10,1**
Isikuvastased	2893	88,0	396	12,0
Pere ja alaealiste vastased	283	91,6	26	8,4
Rahvatervisevastased	861	83,2	174	16,8
Varavastased	13293	89,8	1512	10,2
Avaliku rahu vastased	2979	90,2	323	9,8
Ametialased	499	90,9	50	9,1
Õigusemõistmisevastased	996	93,0	75	7,0
Avaliku usalduse vastased	740	79,4	192	20,6
Majandusalased	367	82,3	79	17,7
Üldohtlikud	454	94,2	28	5,8
Liiklus	2752	97,2	80	2,8
Muud	136	88,3	18	11,7

4. Kuritegudes kahtlustatavate vanuseline jaotus

	14–17	%	18–24	%	25–29	%	30–39	%	40–55	%	56+	%
Kõik kuriteod	**5646**	**17,4**	**9747**	**30,0**	**4864**	**15,0**	**6401**	**19,7**	**4860**	**15,0**	**969**	**3,0**
Isikuvastased	445	12,1	762	20,7	456	12,4	896	24,4	878	23,9	241	6,6
Pere ja alaealiste vastased	37	10,7	62	17,9	50	14,5	134	38,7	60	17,3	3	0,9
Rahvatervise-vastased	60	5,2	407	35,6	217	19,0	306	26,8	134	11,7	19	1,7
Varavastased	4057	25,1	5432	33,7	2269	14,1	2374	14,7	1682	10,4	321	2,0
Avaliku rahu vastased	772	21,4	1242	34,4	476	13,2	566	15,7	472	13,1	85	2,4
Ametialased	2	0,3	51	8,8	113	19,4	234	40,3	167	28,7	14	2,4
Õigusemõistmis evastased	31	2,9	302	28,5	224	21,2	264	25,0	209	19,8	28	2,6
Avaliku usalduse vastased	126	12,0	373	35,4	176	16,7	204	19,4	158	15,0	16	1,5
Majandusalased	1	0,2	64	12,9	86	17,3	170	34,3	139	28,0	36	7,3
Üldohtlikud	18	3,6	82	16,2	79	15,6	143	28,3	121	23,9	63	12,5
Liiklus	49	1,4	898	25,4	661	18,7	1015	28,7	787	22,2	132	3,7
Muud	4	2,5	32	19,8	34	21,0	53	32,7	30	18,5	9	5,6

5. Kuritegude toimepanemine grupis

Karistusseadustiku peatükk	Kuriteod kokku	N	%	N	%
KOKKU	**27084**	**17031**	**62,9**	**10053**	**37,1**
9. ptk. Isikuvastased kuriteod	3361	2770	82,4	591	17,6
10. ptk. Poliitiliste ja kodanikuõiguste vastased kuriteod	5	4	80	1	20
11. ptk. Süüteod perekonna ja alaealiste vastu	349	243	69,6	106	30,4
12. ptk. Rahvatervisevastased kuriteod	968	385	39,8	583	60,2
13. ptk. Varavastased kuriteod	12897	6343	49,2	6554	50,8
14. ptk. Intellektuaalse omandi vastased kuriteod	66	53	80,3	13	19,7
15. ptk. Riigivastased kuriteod	3	3	100	0	0
16. ptk. Avaliku rahu vastased kuriteod	2063	1174	56,9	889	43,1
17. ptk. Ametialased kuriteod	274	113	41,2	161	58,8
18. ptk. Õigusemõistmisevastased kuriteod	1315	1179	89,7	136	10,3
19. ptk. Avaliku usalduse vastased kuriteod	1126	529	47,0	597	53,0
20. ptk. Keskkonnavastased kuriteod	64	31	48,4	33	51,6
21. ptk. Majandusalased kuriteod	332	215	64,8	117	35,2
22. ptk. Üldohtlikud kuriteod	305	184	60,3	121	39,7
23. ptk. Liikluskuriteod	3949	3799	96,2	150	3,8
24. ptk. Kaitseteenistusalased kuriteod	7	6	85,7	1	14,3

6. Kuritegudega tekitatud varaline kahju

KarS	Karistusseadustiku peatükk, kuriteo liik	Varaline kahju (kr)	%
	KOKKU	**467 399 863**	**100**
	9. ptk. Isikuvastased kuriteod	**1 159 461**	0,2
§ 117	Surma põhjustamine ettevaatamatusest	1	
§ 118	Tervisekahjustuse tekitamise eest, kui sellega on põhjustatud oht elule	341 950	
§ 120	Ähvardamine	305 920	
§ 121	Kehaline väärkohtlemine	505 033	
§ 122	Piinamine	3	
§ 136	Vabaduse võtmine seadusliku aluseta	1 000	
§ 141	Vägistamine	3 400	
§ 145	Suguühendus lapseealisega	12	
§ 146	Sugulise kire rahuldamine lapseealisega	7	
§ 149	Surnu mälestuse teotamine	2 135	
	10. ptk. Poliitiliste ja kodanikuõiguste vastased kuriteod	**0**	0
	11. ptk. Süüteod perekonna ja alaealiste vastu	**6 215 343**	1,3
§ 169	Lapse ülalpidamise kohustuse rikkumine	6 215 340	
§ 178	Lapsporno valmistamine ja selle võimaldamine	3	
	12. ptk. Rahvatervisevastased kuriteod	**0**	0
	13. ptk. Varavastased kuriteod	**428 056 584**	91,6
§ 199	Vargus	314 949 277	
§ 200	Röövimine	5 572 924	
§ 201	Omastamine	21 121 504	
§ 202	Kuriteo toimepanemise tulemusena saadud vara omandamine, hoidmine ja turustamine	1 822 144	
§ 203	Asja rikkumine ja hävitamine	18 329 668	
§ 204	Kultuurimälestise, museaali ja muuseumikogu rikkumine ja hävitamine	1 800	
§ 205	Asja rikkumine ja hävitamine ettevaatamatusest	10 000 382	
§ 209	Kelmus	42 107 890	
§ 212	Kindlustuskelmus	2 458	
§ 213	Arvutikelmus	5 919 235	
§ 214	Väljapressimine	207 516	
§ 215	Asja omavoliline kasutamine	7 410 153	
§ 216	Võrgugaasi ja energia ebaseaduslik kasutamine	609 933	
§ 217	Arvuti, arvutisüsteemi ja arvutivõrgu ebaseaduslik kasutamine	1 700	
	16. ptk. Avaliku rahu vastased kuriteod	**3 979 908**	0,9
§ 257	Omavoli	1 931 362	
§ 263	Avaliku korra raske rikkumine	1 018 403	
§ 266	Omavoliline sissetung	967 150	

§ 274	Vägivald võimuesindaja ja avalikku korda kaitsva muu isiku suhtes	10 520	
§ 275	Võimuesindaja ja avalikku korda kaitsva muu isiku laimamine ja solvamine	315	
§ 280	Valeandmete esitamine	52 158	
	17. ptk. Ametialased kuriteod	**5 541 223**	1,2
§ 289	Ametiseisundi kuritarvitamine	416 839	
§ 291	Võimuliialdus	12 700	
§ 299	Ametialane võltsimine	5 111 684	
	18. ptk. Õigusemõistmisevastased kuriteod	**4 500**	0,001
§ 320	Valeütlus	4 500	
	19. ptk. Avaliku usalduse vastased kuriteod	**2 096 400**	0,4
§ 333	Maksevahendi ja väärtpaberi võltsimine	140 000	
§ 334	Võltsitud maksevahendi ja väärtpaberi kasutamine	51 980	
§ 334	Võltsitud maksevahendi ja väärtpaberi kasutamine - vähemalt teist korda	92 982	
§ 344	Dokumendi, pitsati ja plangi võltsimine	1 141 897	
§ 345	Võltsitud dokumendi, pitsati ja plangi kasutamine	580 785	
§ 346	Dokumendi, pitsati ja stambi hävitamine, rikkumine, vargus ja peitmine	71 675	
§ 349	Tähtsa isikliku dokumendi kuritarvitamine	17 081	
	20. ptk. Keskkonnavastased kuriteod	**9 868 587**	2,1
§ 354	Puude ja põõsaste kahjustamine ja hävitamine	2 889 040	
§ 355	Puude ja põõsaste kahjustamine ja hävitamine ettevaatamatusest	4 901 842	
§ 356	Puude ja põõsaste ebaseaduslik raie	1 671 805	
§ 361	Loodusliku loomastiku kahjustamine	405 900	
	21. ptk. Majandusalased kuriteod	**5 610 804**	1,2
§ 372	Tegevusloata ja keelatud majandustegevus	16 000	
§ 385	Vara ja võlgade varjamine pankroti- ja täitemenetluses	69 299	
§ 386	Maksude väärarvutus	3 883 926	
§ 394	Rahapesu - suures ulatuses	1 641 579	
	22. ptk. Üldohtlikud kuriteod	**4 758 314**	1,0
§ 404	Süütamine	4 712 400	
§ 406	Elutähtsa süsteemi häirimine ja kahjustamine	45 914	
	23. ptk. Liikluskuriteod	**108 739**	0,02
§ 422	Sõidukijuhi poolt liiklusnõuete ja sõiduki käitusnõuete rikkumine	83 718	
§ 424	Mootorsõiduki juhtimine joobeseisundis	25 021	

7. Keskmine menetluse pikkus kriminaalasja alustamisest lõpliku menetlusotsuseni

KarS-i §	Lõuna RP	Lääne RP	Põhja RP	Viru RP	Keskmine
107	109				109
113	229	321	226	218	233
114	181		279	196	217
117	172	181	233	117	184
118	227	208	444	252	318
119	177	219	191	194	197
120	192	161	249	190	225
121	151	152	199	199	182
122	98	227	255	300	255
123	44	310	266	129	224
124	769	218	339	167	286
129	95			232	164
133			502		502
136	177	201	192	275	208
137	89	811	460	16	416
141	206	177	187	183	190
142	85	100	236	297	166
143	111		1506		1041
144	166		555		296
145	371	489	330	248	334
146	246	151	360	112	346
148	122	206	949	311	295
149	210	175	82	160	165
151		258	6	355	206
156	49	923	289		315
157			217		217
161				236	236
163			235		235
169	230	172	321	223	256
170			39	35	36
171		641			641
172	403	161	573		457
176			378		378
177			232	101	224
178	95		253		239
179	305		519	249	362
181	308	150	168	313	280
182	115	90	316	197	216
183	595	117	204	258	232
184	292	162	201	227	213
185	572	112	167	232	350
186			615	808	784
187			67		67
188	206	223	148	133	171
189			198	176	193
193			874		874
194			386		386
196			356		356
197	1633		555	336	584
198	162	160	329		228
199	203	265	228	290	240

200	222	274	285	285	278
201	191	256	288	219	258
202	242	141	392	308	308
203	228	635	288	263	344
204	69		130		110
205	207	271	273	253	255
206	106		199	1087	397,75
207			660		660
208			81		81
209	250	348	486	364	424
212	256	531	365	220	341
213	103	41	786	162	350
214	275	233	436	390	373
215	200	269	414	308	314
216	161	159	312	272	214
217	54	122	611	295	505
218	92	17	72		76
219		232	660		446
220	116	446	535	667	510
222	273		462	438	414
223	47		326		186
224		698	433		521
225			896		896
226	174	409	399	310	383
236			298		298
239		63			63
242	98				98
245			126	41	56
248			360		360
257	295	193	372	354	335
258	62	263			134
259		616	138		206
262	177	24			126
263	226	220	291	282	267
264	59	153	126	119	129
266	158	213	258	219	222
267			74		74
268	389	197	505	242	388
274	201	144	255	317	245
275	186	127	297	321	258
276			531	77	304
280	114	207	246	653	345
281	190	531	56		225
286	140				140
289	339	385	430	425	402
290	784	355	223	378	566
291	185	115	285	305	276
292			1137		1137
293	261	271	299	64	255
294	312		326	501	368
295			91	64	78
296	374		411	205	350
297		333	236	64	252
298	206	431	288	538	307
299	296	162	247	409	371

300	150	128	417		348
303	125				125
304	160				160
305		414	164	341	286
306	48		191		156
307	769		328	352	401
308	78				78
314	340	115	300		307
316			268		268
318			91	17	76
319	318		162	459	249
320	252	299	187	216	205
321			141		141
322	238	147	100		162
323	188		171	207	194
324			269		269
325	227	132	105	193	110
328	100	133	211		196
329	92	88	210	161	141
330	51	109	213		157
331	221	280	219	272	223
333		15	408	291	335
334	71	112	501	441	453
336			118		118
338			299		299
340			1137		1137
344	253	298	427	267	349
345	239	243	296	266	272
346	289	242	170	233	202
347	417	119	455	325	396
348	107	87	401	79	321
349	225	179	249	238	241
354	99		102	568	172
355	145				145
356	400	789	428	639	514
359				150	150
361		308		413	376
363	129	135			132
367	645		672		654
368			366		366
372	89	576	533	374	460
373	175			273	249
374	188	1316	449	220	315
375	261	1019	397	129	325
376	206	76	386	212	264
377			754		754
378			668		668
380	124		424		293
381	36		611	612	559
384	228	176	1304	455	367
385	57		633	871	599
386	247	601	579	415	373

389			502		502
390		775	1009	415	802
391	245		212	251	250
392	63	696	364	227	315
393			607		607
394	415		795		541
404	152	362	184	169	197
405			321	111	269
406	126	298	31	751	436
408		366	454		401
411				79	79
414	256	122	206	214	207
415	233	39	175	114	143
416			81		81
418	220	322	216	248	245
419		92	365		229
420	128		148	573	221
422	129	240	226	283	208
423	113	138	254	155	198
424	76	82	183	139	121
426			714	191	365
432			297		297
436	358	51	153	157	176
444			509		509
447			706		706
Kokku keskmine	185	217	255	269	240

8. Prokuratuuri poolt lõpetatud või kohtusse saadetud kuritegude arv

	Kriminaalmenetluse lõpetamine						**Kriminaaltoimiku või süüdistusakti kohtusse saatmine**					**Kokku**
	KrMS-i §						Lihtmenetlus				Üld-menetlus	
	200	200'	201	202	203	204	Kiir-	Kokkuleppe-	Käsk-	Lühi-		
Kokku	**1419**	**948**	**566**	**3564**	**355**	**1**	**457**	**8615**	**960**	**6341**	**3417**	**26643**
§ 113	1									17	51	**71**
§ 114											14	**14**
§ 117	2			1				4		7	6	**20**
§ 118	4	1		6				11	3	38	37	**100**
§ 119								3		2		**5**
§ 120	28	2	3	50	2		7	58	15	31	47	**243**
§ 121	295	16	78	954	26		33	629	247	198	225	**2701**
§ 122	10		1	47	4			14	1	10	14	**101**
§ 123								2	3		3	**8**
§ 124	3							1			1	**5**
§ 133				1							1	**2**
§ 136	2			4				5		4	11	**26**
§ 137	2			2							3	**7**
§ 141	10			1	1			19		26	14	**72**
§ 142	1			1				8		17	10	**38**
§ 143										1		**1**
§ 145	8			1				6		22	1	**38**
§ 146	2			4				12		102	13	**133**
§ 148	1											**1**
§ 149	1							4				**5**
§ 151	1											**1**
§ 156				2						2		**4**
§ 163	1											**1**
§ 169	62			56				100	24	12	20	**274**
§ 172	2			1				1			1	**5**
§ 176	1									1	1	**3**
§ 177								3		4		**7**
§ 178				1				14		2	6	**23**
§ 179								2		2	2	**6**
§ 181	1		1	3				53		7	3	**68**
§ 182			1	3				7		9	2	**22**
§ 183	3		4	1				85	1	13	31	**138**
§ 184	6	1	1		1			330		19	230	**592**
§ 185	2							13		2	15	**32**
§ 186				1							3	**4**
§ 188	2			5				11	1	1	2	**22**
§ 189				1				1			2	**4**
§ 194	1											**1**
§ 196				1				1			1	**3**
§ 197											1	**1**
§ 198	2	1										**3**
§ 199	185	570	228	992	181		195	2258	44	2773	979	**8405**
§ 200	15	67	12	17	3			121		149	112	**500**
§ 201	109	8	16	201	9		1	338	17	215	44	**958**
§ 202	7	4	19	31	3			62	23	38	45	**232**
§ 203	3	3		2				9		2	18	**37**
§ 205	2	2	2	1				6	2	1	3	**19**
§ 206								1		1		**2**
§ 207									1			**1**
§ 208	1											**1**
§ 209	271	31	20	271	16		2	388	21	435	209	**1664**
§ 212	2			1				2		2	2	**9**

§ 213	1					1		9		2		**13**
§ 214	3	3	1	10	1			10	3	25	57	**113**
§ 215	14	5	7	16	4		1	129	3	87	89	**355**
§ 216	3			19				28	7	7	7	**71**
§ 217	1		1	3				3	1			**9**
§ 219	1								1			**2**
§ 220	5			19				5	2	1	4	**36**
§ 222	1			5							1	**7**
§ 223				3				1				**4**
§ 224	1							1	1			**3**
§ 225	1			2								**3**
§ 226	5			2				7	2	2	1	**19**
§ 239											1	**1**
§ 242	1											**1**
§ 245							1					**1**
§ 248				1								**1**
§ 257	10			11				7	5	3	23	**59**
§ 258				4			2	3			1	**10**
§ 259	1							3				**4**
§ 263	70	11	83	259	9		7	250	79	136	141	**1045**
§ 264	2			2				1			1	**6**
§ 266	19	7	17	61	6		6	86	21	74	50	**347**
§ 268								7		6	15	**28**
§ 274	8		1	23	3		4	55	12	25	37	**168**
§ 275		2		23	1		2	38	19	12	30	**127**
§ 280	5		5	62	11		1	52	9	32	43	**220**
§ 281				2						1	1	**4**
§ 289	19			9				8	1	2	18	**57**
§ 290	2			8				2			2	**14**
§ 291	7			2				2			8	**19**
§ 293	1	1									3	**5**
§ 294								15			30	**45**
§ 295								1				**1**
§ 296								1			1	**2**
§ 297								1			5	**6**
§ 298	3			1				14		1	26	**45**
§ 299	1			3				74				**78**
§ 300	1											**1**
§ 305											5	**5**
§ 306											4	**4**
§ 307								1		1	4	**6**
§ 308	1											**1**
§ 314	4			3				1			3	**11**
§ 316								2		2		**4**
§ 318								1	1		1	**3**
§ 319	3			2				3			2	**10**
§ 320	17		6	30	5			36	15	19	5	**133**
§ 321	1											**1**
§ 322											2	**2**
§ 323	1							1			1	**3**
§ 324	3											**3**
§ 325	2	14		2				23		1	5	**47**
§ 328					1			1		7		**9**
§ 329	9			5	13		22	429	55	286	94	**913**
§ 330				2				44		2	6	**54**
§ 331	9	2						62		29	18	**120**

§ 333	1	11		1				14		13	4	**44**
§ 334	21	176	6	1				102		41	4	**351**
§ 338	1											**1**
§ 340											1	**1**
§ 344	14	3	6	38	3			52	16	34	29	**195**
§ 345	8	3	2	46	3			84	10	25	24	**205**
§ 346	2		3	6				9		11	10	**41**
§ 347				3	2			5	1	6	4	**21**
§ 348			2	6			1	17	2	8	2	**38**
§ 349			33	46	5		1	43	7	108	4	**247**
§ 354	1											**1**
§ 356	5			11				7	6	3	15	**47**
§ 359				2								**2**
§ 361	1			2								**3**
§ 363				2				2				**4**
§ 372	24	1		3				8		2	19	**57**
§ 373											1	**1**
§ 374				5				10		3	2	**20**
§ 375	2			1				33		3		**39**
§ 376	2							5	1	5	2	**15**
§ 376 / 2											1	**1**
§ 377				2								**2**
§ 378	2			1						1		**4**
§ 380	4			17				4		2	3	**30**
§ 381	2			1							1	**4**
§ 384	1											**1**
§ 385	3							1				**4**
§ 386				2				17			2	**21**
§ 389								1				**1**
§ 390								2			5	**7**
§ 391	2			30				6	8	38	1	**85**
§ 392	1		1	11				5		4	27	**49**
§ 393				1				1				**2**
§ 394				1							1	**2**
§ 402 / 2	1											**1**
§ 404		1		3	1		1	7		1	7	**21**
§ 405				1				2				**3**
§ 411				4								**4**

9. Prokuratuuri lõplikud menetlusotsused kuriteo, isiku ja toimiku alusel

	Kuritegu	Isik	Toimik	Kuritegusid toimikus keskmiselt	Isikuid toimikus keskmiselt	Kuritegusid isiku kohta keskmiselt
KrMS-i § 200	1419	-	955	1,49	-	-
KrMS-i § 200'	948	-	781	1,21	-	-
KrMS-i § 201	566	699	411	1,38	1,70	0,81
KrMS-i § 202	3564	3520	2724	1,31	1,29	1,01
KrMS-i § 203	355	327	264	1,34	1,24	1,09
KrMS-i § 204	1	0	1	1,00	0,00	0,00
Lõpetamised kokku	6853	4546	5136	1,33	0,89	1,51
Kiirmenetlus	457	366	368	1,24	0,99	1,25
Kokkuleppemenetlus	8615	4807	4495	1,92	1,07	1,79
Käskmenetlus	960	801	845	1,14	0,95	1,20
Lühimenetlus	6341	2911	2748	2,31	1,06	2,18
Üldmenetlus	3417	1786	1175	2,91	1,52	1,91
Kohtusse saatmised kokku	19790	10671	9631	2,05	1,11	1,85
KOKKU	**26643**	**15217**	**14767**	**1,80**	**1,03**	**1,75**

10. Kuritegudes tehtud ringkonnaprokuratuuride menetlusotsuste arv ja protsentuaalne jaotus otsuste liikide alusel

	Kuriteod lõplikes menetlusotsustes									
	Kuriteod lõpetatud kriminaalasjades (KrMS-i paragrahvid)					Kuriteod kohtusse saadetud kriminaalasjades				
						Lihtmenetlus				Üldmenetlus
	§ 200	§ 2001	§ 201	§ 202	§ 203	Kokku-leppe-	Kiir-	Käsk-	Lühi-	
Kuritegude arv lõplikes menetlusotsustes										
Lõuna RP	91	6	99	481	13	3771	35	149	125	1016
Lääne RP	75	10	132	390	59	1604	126	213	286	337
Põhja RP	1102	739	232	2045	254	1779	159	312	4789	1152
Viru RP	119	19	98	596	26	1195	140	283	775	686
KOKKU (arv)	1387	774	561	3512	352	8349	460	957	5975	3191
Kuritegude jaotus lõplikes menetlusotsustes (%)										
Lõuna RP	1,6	0,1	1,7	8,3	0,2	65,2	0,6	2,6	2,2	17,6
Lääne RP	2,3	0,3	4,1	12,1	1,8	49,6	3,9	6,6	8,8	10,4
Põhja RP	8,8	5,9	1,8	16,3	2	14,2	1,3	2,5	38,1	9,2
Viru RP	3	0,5	2,5	15,1	0,7	30,4	3,6	7,2	19,7	17,4
KOKKU (%)	5,4	3	2,2	13,8	1,4	32,7	1,8	3,8	23,4	12,5